

ज्ञानमंया घरोघरी

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
ग्रंथालय आणि माहितीस्रोत केंद्र
परिपत्रक

दिनांक:-२६/०२/२०२२

“मराठी भाषा गौरव दिन सोहळा” दिनांक २७ फेब्रुवारी २०२२ रोजी साजरा करण्यात येत आहे. या अनुषंगाने आपल्या विद्यापीठाने वैविध्यपूर्ण मराठी भाषाविषयक पुस्तकांचे प्रदर्शन तसेच झुमच्या माध्यमातुन ‘मराठी साहित्याला बोलीभाषेचे वरदान’ या विषयावरील व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आलेले आहे.या कार्यक्रमाची रूपरेषा खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र	दिनांक	कार्यक्रम	वेळ	स्थळ
१.	२७/०२/२०२२	कवीवर्य कुसुमाग्रज यांचे प्रतिमेस पुष्प अर्पण करणे.	११:३० वा	ग्रंथालय
२.	२७/०२/२०२२	ग्रंथप्रदर्शन-उद्घाटन उद्घाटन-डॉ.दिनेश भोंडे,मा.कुलसचिव	११:३५ वा	ग्रंथालय
३.	२७/०२/२०२२	मा.कुलसचिव-मार्गदर्शन	११:५० वा	ग्रंथालय
४.	२७/०२/२०२२	व्याख्यान: ‘मराठी साहित्याला बोलीभाषेचे वरदान’ वक्ते:डॉ.केशव सखाराम देशमुख,स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ,नांदेड	०१:०० वा	झुम प्लॅटफॉर्मवर

कृपया या कार्यक्रमासाठी आपली उपस्थिती प्रार्थनीय आहे.

MShewale

डॉ.मधुकर शेवाळे
प्रमुख,ग्रंथालय

Diye

डॉ.दिनेश भोंडे
कुलसचिव

प्रत:- सर्व विभाग/विद्याशाखा/केंद्र/कक्षप्रमुख

१. माहितीस्तव:-मा.कुलगुरूचे स्वीय सहायक
२. सर्व विद्याशाखा/विभाग संचालक यांना विनंती करण्यात येते की सदरचे परिपत्रक आपले अधिनस्त कार्यरत शिक्षक,अधिकारी,कर्मचारी व विद्यार्थींचे नजरेस आणून द्यावे.

h/e
२६/२/२०२२

[Signature]

[Signature]

[Signature]

[Signature]

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
अंतर्गत संज्ञापन पत्र

जा.क्र. : यचममुवि/सेवा/2022/385

दिनांक : 15.02.2022

शुध्दीपत्रक

विद्यापीठातील सर्व शिक्षक, शिक्षकेतर अधिकारी व कर्मचारी यांना कळविण्यात येते की, शासन परिपत्रक सामान्य प्रशासन विभाग, क्र. जपुती 2221/प्र.क्र. 112/कार्या. 29, दिनांक 31 डिसेंबर 2021 नुसार राष्ट्र पुरुष, थोर व्यक्ती यांच्या जयंती व राष्ट्रीय दिन साजरे करणेबाबत कळविण्यात आले आहे.

फेब्रुवारी 2022 मधील सदरचे कार्यक्रम शासनाने कोरोना संदर्भात सुचविलेल्या सूचना व आदेशाचे पालन करून विद्यापीठाच्या मुख्य इमारतीच्या प्रवेशद्वाराजवळ सकाळी 10.30 वाजता आयोजित करण्यात येत असल्याचे दि.10.02.2022 च्या परिपत्रकानुसार कळविण्यात आले होते. परंतु शासन परिपत्रक सामान्य प्रशासन विभाग, क्र. जपुती 2221/प्र.क्र. 112/कार्या. 29, दिनांक 14 फेब्रुवारी 2022 नुसार खालीलप्रमाणे बदल करण्यात येते आहे.

अक्र.	दिनांक	वार	कार्यक्रम	कार्यक्रमाचे स्वरूप
01	23.02.2022	बुधवार	संत रविदास महाराज जयंती (तिथी नुसार)	प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करणे

त्याऐवजी आता खालीलप्रमाणे वाचण्यात यावे.

अक्र.	दिनांक	वार	कार्यक्रम	कार्यक्रमाचे स्वरूप
01	16.02.2022	बुधवार	संत रविदास महाराज जयंती (तिथी नुसार माघ पौर्णिमा)	प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करणे

कुलसचिव

प्रत : मा. कुलगुरु यांचे कार्यालय

मा. कुलसचिव यांचे कार्यालय

प्रत :01 सर्व विभाग, केंद्र, कक्ष प्रमुख आणि विद्याशाखा संचालक यांनी सदरचे परिपत्रक सर्वांच्या निदर्शनास आणून देणेसाठी

02 विभागीय संचालक, य. च. म. मुक्त विद्यापीठाचे विभागीय केंद्र अमरावती / औरंगाबाद / मुंबई / नागपूर / नाशिक / पुणे / कोल्हापूर / नांदेड

03 श्री. तुकाराम पाटील, सहायक सदर कार्यक्रमांसाठी हार व फुलांची व्यवस्था करणेसाठी

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
अंतर्गत संज्ञापन पत्र

जा.क्र. : यचममुवि/सेवा/2022/383

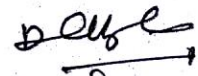
दिनांक : 10.02.2022

परिपत्रक

विद्यापीठातील सर्व शिक्षक, शिक्षकेतर अधिकारी व कर्मचारी यांना कळविण्यात येते की, शासन परिपत्रक सामान्य प्रशासन विभाग, क्र. जपुती 2221/प्र.क्र. 112/कार्या. 29, दिनांक 31 डिसेंबर 2021 नुसार राष्ट्र पुरुष, थोर व्यक्ती यांच्या जयंती व राष्ट्रीय दिन साजरे करणेबाबत कळविण्यात आले आहे.

फेब्रुवारी 2022 मधील सदरचे कार्यक्रम शासनाने कोरोना संदर्भात सुचविलेल्या सूचना व आदेशाचे पालन करून विद्यापीठाच्या मुख्य इमारतीच्या प्रवेशद्वाराजवळ सकाळी 10.30 वाजता आयोजित करण्यात येत आहे.

अक्र.	दिनांक	वार	कार्यक्रम	कार्यक्रमाचे स्वरूप
01	15.02.2022	मंगळवार	संत सेवालाल महाराज जयंती	प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करणे
02	19.02.2022	शनिवार	छत्रपती शिवाजी महाराज जयंती	प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करणे
03	23.02.2022	बुधवार	संत गाडगेबाबा महाराज जयंती	प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करणे
04	23.02.2022	बुधवार	संत रविदास महाराज जयंती (तिथी नुसार)	प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करणे

कुलसचिव

प्रत : मा. कुलगुरु यांचे कार्यालय

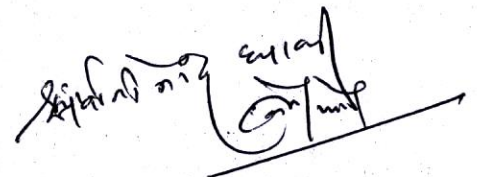
मा. कुलसचिव यांचे कार्यालय

प्रत : 01 सर्व विभाग, केंद्र, कक्ष प्रमुख आणि विद्याशाखा संचालक यांनी सदरचे परिपत्रक सर्वांच्या निदर्शनास आणून देणेसाठी

02 विभागीय संचालक, य. च. म. मुक्त विद्यापीठाचे विभागीय केंद्र अमरावती / औरंगाबाद / मुंबई / नागपूर / नाशिक / पुणे / कोल्हापूर / नांदेड

03 श्री. तुकाराम पाटील, सहायक सदर कार्यक्रमांसाठी हार व फुलांची व्यवस्था करणेसाठी

आस्थापना कक्ष
आदेश क्र. : 813
दिनांक : 11 2 2022

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
अंतर्गत संज्ञापन पत्र

जा.क्र. : यचममुवि/सेवा/2021/361

दिनांक : 11.11.2021

परिपत्रक

विद्यापीठातील सर्व शिक्षक, शिक्षकेतर अधिकारी व कर्मचारी यांना कळविण्यात येते की, शासन परिपत्रक, सामान्य प्रशासन विभाग, क्र. जपुती 2020/प्र.क्र. 95/29, दिनांक 15 डिसेंबर 2020 च्या आदेशानुसार नोव्हेंबर 2021 मधील खालीलप्रमाणे कार्यक्रम आयोजित करण्यात आले आहे.

सदरचे कार्यक्रम शासनाने कोरोना संदर्भात सुचविलेल्या सूचना व आदेशाचे पालन करून विद्यापीठाच्या मुख्य इमारतीच्या प्रवेशद्वाराजवळ सकाळी 10.30 वाजता आयोजित करण्यात येत आहे.

अक्र.	दिनांक	वार	कार्यक्रम	कार्यक्रमाचे स्वरूप
01	14.11.2021	रविवार	पंडित नेहरु जयंती	प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करणे.
02	15.11.2021	सोमवार	बिरसा मुंडा जयंती	प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करणे.
03	19.11.2021	शुक्रवार	इंदिरा गांधी जयंती व राष्ट्रीय एकात्मता दिवस	प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करणे व राष्ट्रीय एकात्मता दिवसाची शपथ घेणे.
04	26.11.2021	शुक्रवार	संविधान दिवस	भारतीय संविधानाच्या उद्दिशिकेचे सामुहिक वाचन करणे.

कुलसचिवकक्षा
11/11/21

प्रत : मा. कुलगुरु यांचे कार्यालय

मा. कुलसचिव यांचे कार्यालय

- प्रत : 01 सर्व विभाग, केंद्र, कक्ष प्रमुख आणि विद्याशाखा संचालक यांनी सदरचे परिपत्रक सर्वांच्या निदर्शनास आणून देणेसाठी
02 विभागीय संचालक, य. च. म. मुक्त विद्यापीठाचे विभागीय केंद्र अमरावती/औरंगाबाद/मुंबई/नागपूर/नाशिक/पुणे/कोल्हापूर/नांदेड
03 श्री तुकाराम पाटील, सहायक सदर कार्यक्रमांसाठी हार व फुलांची व्यवस्था करणेसाठी

आस्थापना कक्ष

आयक क्र.: 3125

दिनांक : 11 11 2021

शा.प्र.म.मु.वि.
य.च.म.मु.वि.
12/11/21

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ,

ज्ञानगंगोत्री, गंगापूर धरणाजवळ, नाशिक - 422 222.

दूरध्वनी - (0253) 2231714, 2231715, 2230027

जा.क्र. : सेवा/2021/354

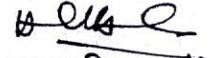
दिनांक : 30.09.2021

परिपत्रक

शनिवार दिनांक 2 ऑक्टोबर 2021 रोजी महात्मा गांधी जयंती व लाल बाहादूर शास्त्री जयंती कार्यक्रम आयोजित करण्यात आलेला आहे.

मा. कुलगुरू यांच्या आदेशानुसार विद्यापीठातील सर्व शिक्षक, शिक्षकेतर अधिकारी व कर्मचारी, करारावरील सर्व सहकारी, दैनंदिन वेतनावरील कर्मचारी, बी.बी.ए. विद्यार्थी व आय.टी.आय प्रशिक्षणार्थी यांना या परिपत्रकाद्वारे कळविण्यात येते की, विद्यापीठात सकाळी 8.00 ते 10.00 या वेळेत श्रमदान करावयाचे आहे. त्यामुळे कार्यक्रमासाठी सर्वांनी उपस्थित राहावे.

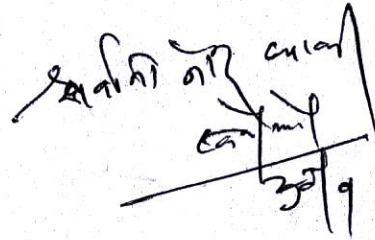
सर्वांनी शनिवार दिनांक 2 ऑक्टोबर 2021 रोजी सकाळी 8.00 वाजता विद्यापीठात उपस्थित राहावे.

कुलसचिव

प्रत : माहिती साठी मा. कुलगुरू कार्यालय

- 02 सर्व विद्याशाखा संचालक, विभाग, केंद्र, कक्ष, प्रमुख यांनी सदरचे परिपत्रक आपल्या अधिनस्त असलेल्या सर्व नियमित शिक्षक शिक्षकेतर अधिकारी व कर्मचारी, सर्व करारावरील सहकारी, बी.बी.ए. विद्यार्थी, दैनंदिन वेतनावरील कर्मचारी, व आय.टी.आय. प्रशिक्षणार्थी यांच्या निदर्शनास आणून द्यावे. व सर्वांनी उपस्थित राहणेबाबत संबंधितांना कळविण्यात यावे.

आस्थापना कक्ष
आदेश क्र.: 2054
दिनांक : 30 09 2021

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
अंतर्गत संज्ञापन पत्र

जा.क्र. : यचममुवि/सेवा/2021/353

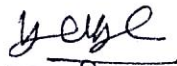
दिनांक : 29.09.2021

परिपत्रक

विद्यापीठातील सर्व शिक्षक, शिक्षकेतर अधिकारी व कर्मचारी यांना कळविण्यात येते की, शासन परिपत्रक, सामान्य प्रशासन विभाग, क्र. जपुती 2020/प्र.क्र. 95/29, दिनांक 15 डिसेंबर 2020 च्या आदेशानुसार ऑक्टोबर 2021 मधील खालीलप्रमाणे कार्यक्रम आयोजित करण्यात आले आहे.

सदरचे कार्यक्रम शासनाने कोरोना संदर्भात सुचविलेल्या सूचना व आदेशाचे पालन करून विद्यापीठाच्या मुख्य इमारतीच्या प्रवेशद्वाराजवळ सकाळी 10.30 वाजता आयोजित करण्यात येत आहे.

अक्र.	दिनांक	वार	कार्यक्रम	कार्यक्रमाचे स्वरूप
01	02.10.2021	शनिवार	महात्मा गांधी जयंती लाल बहादुर शास्त्री जयंती	प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करणे.
02	15.10.2021	शुक्रवार	डॉ. ए.पी.जे. अब्दुल कलाम जयंती	प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करणे.
03	20.10.2021	बुधवार	महर्षी वाल्मिकी जयंती(तिथीनुसार)	प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करणे.
04	31.10.2021	रविवार	इंदिरा गांधी पुण्यतिथी व राष्ट्रीय संकल्प दिवस सरदार वल्लभभाई पटेल जयंती व राष्ट्रीय एकता दिवस	प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करणे व राष्ट्रीय एकता दिवसाची शपथ घेणे.

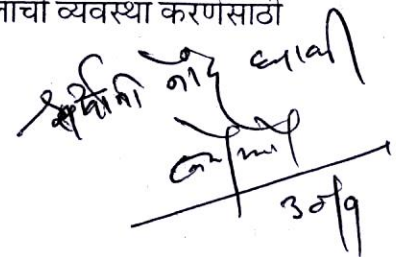

कुलसचिव

प्रत : मा. कुलगुरु यांचे कार्यालय

मा. कुलसचिव यांचे कार्यालय

- प्रत : 01 सर्व विभाग, केंद्र, कक्ष प्रमुख आणि विद्याशाखा संचालक यांनी सदरचे परिपत्रक सर्वांच्या निदर्शनास आणून देणेसाठी
02 विभागीय संचालक, य. च. म. मुक्त विद्यापीठाचे विभागीय केंद्र अमरावती/औरंगाबाद/मुंबई/नागपूर/नाशिक/पुणे/कोल्हापूर/नांदेड
03 श्री तुकाराम पाटील, सहायक सदर कार्यक्रमांसाठी हार व फुलांची व्यवस्था करणेसाठी

आस्थापना कक्ष
आवक क्र.: 2050
दिनांक : 30 09 2021

30/9

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
अंतर्गत संज्ञापन पत्र

जा.क्र. : यचममुवि/सेवा/2021/331

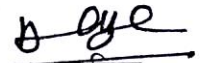
दिनांक : 27.07.2021

परिपत्रक

विद्यापीठातील सर्व शिक्षक, शिक्षकेतर अधिकारी व कर्मचारी यांना कळविण्यात येते की, शासन परिपत्रक, सामान्य प्रशासन विभाग, क्र. जपुती 2020/प्र.क्र. 95/29, दिनांक 15 डिसेंबर 2020 च्या आदेशानुसार जुन 2021 मधील खालीलप्रमाणे कार्यक्रम आयोजित करण्यात आले आहे.

सदरचे कार्यक्रम शासनाने कोरोना संदर्भात सुचविलेल्या सूचना व आदेशाचे पालन करून विद्यापीठाच्या मुख्य इमारतीच्या प्रवेशद्वाराजवळ सकाळी 10.30 वाजता आयोजित करण्यात येत आहे.

अक्र.	दिनांक	वार	कार्यक्रम	कार्यक्रमाचे स्वरूप
01	01.08.2021	रविवार	साहित्यरत्न आण्णाभाऊ साठे जयंती	प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करणे.
02	03.08.2021	मंगळवार	क्रांतीसिंह नाना पाटील जयंती	प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करणे.
03	20.08.2021	शुक्रवार	सद्भावना दिवस	सद्भावना दिवसाची शपथ घेणे

कुलसचिव

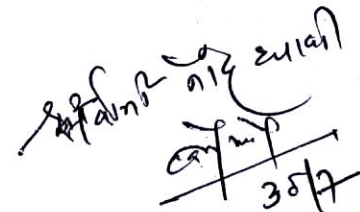
प्रत : मा. कुलगुरु यांचे कार्यालय

मा. कुलसचिव यांचे कार्यालय

प्रत : 01 सर्व विभाग, केंद्र, कक्ष प्रमुख आणि विद्याशाखा संचालक यांनी सदरचे परिपत्रक सर्वांच्या निदर्शनास आणून देणेसाठी

02 श्री तुकाराम पाटील, सहायक सदर कार्यक्रमांसाठी हार व फुलांची व्यवस्था करणेसाठी

आस्थापना कक्ष
आवक क्र.: 1664
दिनांक : 28 7 2021

38/17

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
अंतर्गत संज्ञापन पत्र

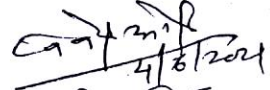
जा.क्र. : यचममुवि/सेवा/2021 / 310

दिनांक : 04.06.2021

परिपत्रक

विद्यापीठातील सर्व शिक्षक, शिक्षकेतर अधिकारी व कर्मचारी यांना कळविण्यात येते की, शासन परिपत्रक, उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग, क्र. संकीर्ण 2021/प्र.क्र. 30/विशि-5, दिनांक 03 जून 2021 व च्या आदेशानुसार 06 जून हा दिवस "शिवस्वराज्य दिन" म्हणून साजरा करणेबाबत निर्देशित करण्यात आले आहे.

त्याप्रमाणे रविवार दिनांक 06.06.2021 रोजी शासनाने कोरोना संदर्भात सुचविलेल्या सूचना व आदेशाचे पालन करून विद्यापीठाच्या मुख्य इमारतीच्या प्रवेशद्वाराजवळ सकाळी 11.00 वाजता छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करून अभिवादन करण्यात येणार आहे.

कुलसचिव

प्रत : मा. कुलगुरु यांचे कार्यालय

मा. कुलसचिव यांचे कार्यालय

प्रत : 01 सर्व विभाग, केंद्र, कक्ष, विद्याशाखा प्रमुख यांना सदरचे परिपत्रक सर्वांच्या निदर्शनास आणून देणेसाठी

02 श्री तुकाराम पाटील, सहायक सदर कार्यक्रमासाठी हार व फुलांची व्यवस्था करणेसाठी

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
अंतर्गत संज्ञापन पत्र

जा.क्र. : यचममुवि/सेवा/2021/312

दिनांक : 09.06.2021

परिपत्रक

विद्यापीठातील सर्व शिक्षक, शिक्षकेतर अधिकारी व कर्मचारी यांना कळविण्यात येते की, शासन परिपत्रक, सामान्य प्रशासन विभाग, क्र. जपुती 2020/प्र.क्र. 95/29, दिनांक 15 डिसेंबर 2020 च्या आदेशानुसार जून 2021 मधील खालीलप्रमाणे कार्यक्रम आयोजित करण्यात आले आहे.

सदरचे कार्यक्रम शासनाने कोरोना संदर्भात सुचविलेल्या सूचना व आदेशाचे पालन करून विद्यापीठाच्या मुख्य इमारतीच्या प्रवेशद्वाराजवळ सकाळी 10.30 वाजता आयोजित करण्यात येत आहे.

अक्र.	दिनांक	वार	कार्यक्रम	कार्यक्रमाचे स्वरूप
01	13.06.2021	रविवार	महाराणा प्रतापसिंह जयंती (तिथीनुसार)	प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करणे.
02	26.06.2021	शनिवार	राजर्षी शाहु महाराज जयंती	प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करणे.

[Handwritten Signature]

कुलसचिव

प्रत : मा. कुलगुरु यांचे कार्यालय

मा. कुलसचिव यांचे कार्यालय

प्रत : 01 सर्व विभाग, केंद्र, कक्ष प्रमुख आणि विद्याशाखा संचालक यांनी सदरचे परिपत्रक सर्वांच्या निदर्शनास आणून देणेसाठी

02 श्री तुकाराम पाटील, सहायक सदर कार्यक्रमांसाठी हार व फुलांची व्यवस्था करणेसाठी

आस्थापना कक्ष
आयक क्र.: 1297
दिनांक : 9 6 2021

[Handwritten Signature]
15/6

[Handwritten Signature]
12/6/21

[Handwritten Signature]

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
अंतर्गत संज्ञापन पत्र

जा.क्र. : यचममुवि/सेवा/2021 322

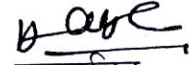
दिनांक : 23.06.2021

परिपत्रक

विद्यापीठातील सर्व शिक्षक, शिक्षकेतर अधिकारी व कर्मचारी यांना कळविण्यात येते की, शासन परिपत्रक, सामान्य प्रशासन विभाग, क्र. जपुती 2020/प्र.क्र. 95/29, दिनांक 15 डिसेंबर 2020 च्या आदेशानुसार जुन 2021 मधील खालीलप्रमाणे कार्यक्रम आयोजित करण्यात आले आहे.

सदरचे कार्यक्रम शासनाने कोरोना संदर्भात सुचविलेल्या सूचना व आदेशाचे पालन करून विद्यापीठाच्या मुख्य इमारतीच्या प्रवेशद्वाराजवळ सकाळी 10.30 वाजता आयोजित करण्यात येत आहे.

अक्र.	दिनांक	वार	कार्यक्रम	कार्यक्रमाचे स्वरूप
01	01.07.2021	गुरुवार	वसंतराव नाईक जयंती	प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करणे.
02	23.07.2021	शुक्रवार	लोकमान्य बाळ गंगाधर टिळक जयंती	प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करणे.

कुलसचिव

प्रत : मा. कुलमुरु यांचे कार्यालय

मा. कुलसचिव यांचे कार्यालय

प्रत : 01

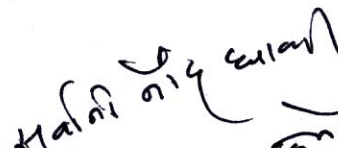
सर्व विभाग, केंद्र, कक्ष प्रमुख आणि विद्याशाखा संचालक यांनी सदरचे परिपत्रक सर्वांच्या निदर्शनास आणून देणेसाठी

02

विभागीय संचालक, य. च. म. मुक्त विद्यापीठाचे विभागीय केंद्र अमरावती/औरंगाबाद/मुंबई/नागपूर/नाशिक/पुणे/कोल्हापूर/नांदेड

02

श्री. तुकाराम पाटील, सहायक सदर कार्यक्रमांसाठी हार व फुलांची व्यवस्था करणेसाठी.

24/6

ज्ञानगंगा घरोघरी

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ

नाशिक- ४२२ २२२

मानव्यविद्या व सामाजिकशास्त्रे विद्याशाखा

एम.ए. मराठी (M54)

शिक्षणक्रम माहितीपुस्तिका

शैक्षणिक वर्ष : २०२१-२०२२

एम.ए. मराठी (M54) शिक्षणक्रम माहितीपुस्तिका

अनुक्रमणिका

१.	विद्याशाखेचा परिचय	४
२.	शिक्षणक्रमाविषयी	५
	२.१ शिक्षणक्रमाची संरचना	५
	२.२ कालावधी	
	२.३ अध्ययन साहित्य	
	२.४ श्रेयांक म्हणजे काय?	
	२.५ प्रवेश पात्रता	
	२.६ शिक्षणक्रम शुल्क	
	२.७ एम.ए. मराठी शिक्षणक्रमाची रचना	
	२.८ मूल्यमापन प्रक्रिया	
३.	नोंदणी प्रक्रिया	१२
४.	विभागीय केंद्रे	१४
५.	विशेष सूचना/संपर्कासाठी	१६
	परिशिष्टे	१८
	Appendix 1 : उमेदवार/विद्यार्थी करारनामा Candidate/Student Agreement at the time of Admission	
	Appendix 2 : गरीब विद्यार्थी साहाय्य योजना नियमावली	
	Appendix 3 : University Grants Commission Resolution (2004)	
	Appendix 4 : G.R. of Equivalency for 10th and 12th	
	Appendix 5 : एकापेक्षा अधिक शिक्षणक्रमांना प्रवेश	
	Appendix 6 : G.R. of Equivalency	
	Appendix 7 : Letter of Recognition from UGC	
	Appendix 8 : विद्यार्थी साहाय्यता आणि विद्यार्थी कल्याण योजना	

विद्यापीठ गीत

एक प्रतिज्ञा असे आमुची ज्ञानाची साधना ।
चिरंतन ज्ञानाची साधना ।
ज्ञान हेच संजीवन साऱ्या जगताच्या जीवना ॥ १ ॥
ज्योत जागवू सुजाणतेची सकलांच्या अंतरी ।
तीच निवारील पटल तमाचे प्रभात सूर्यापरी ।
ज्ञानच देउळ, ज्ञानच दैवत, प्रगतीच्या पूजना ॥ १ ॥
नव्या युगाचा नव्या जगाचा ज्ञान धर्म आहे ।
त्यातच अमुच्या उजळ उद्याचे आश्वासन राहे ।
मुक्त करिल तो परंपरेच्या बंदिघरातुन मना ॥ २ ॥
हाच मंत्र नेईल आम्हाला दिव्य भविष्याकडे ।
न्यायनीतीचे पाऊल जेथे भेदाशी ना अडे ।
जे जे मंगल पावन त्याची जेथे आराधना ॥ ३ ॥

कुसुमाग्रज

निर्मिती

श्री. आनंद यादव, निर्मिती अधिकारी, ग्रंथनिर्मिती केंद्र
यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक ४२२ २२१२

© २०२१, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक

- प्रथम प्रकाशन : ऑगस्ट २०२१
- अक्षरजुळणी : अँकोसिस, नाशिक
- प्रकाशक : डॉ. दिनेश भोंडे, कुलसचिव, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक ४२२ २२२

NB-21-22-71 (MA_MAR)

१. विद्याशाखेचा परिचय

मानव्यविद्या व सामाजिकशास्त्रे या विद्याशाखेत मानवनिर्मित कला, साहित्य या सर्जनशील निर्मितिव्यापाराचा आणि कुटुंबसंस्थेपासून राज्यसंस्थेपर्यंतच्या विविध संस्थांच्या रचनांचा, तत्त्वज्ञानाचा व इतिहास-परंपरांचा अभ्यास केला जातो. २१ व्या शतकातील जागतिक आव्हानांना सामोरे जाण्यासाठी बौद्धिक पूर्वतयारी करणे आणि अध्ययनशील समाजासाठी शैक्षणिक संसाधनांचा विकास करणे हे या विद्याशाखेचे ध्येय आहे. विद्याशाखेतील विविध शिक्षणक्रमांचा आशय हा मानवकेंद्री असतो. मानवी मूल्यांवर व माणसाच्या विकास-कार्यक्रमांवर भर देणारा आशय हे या विद्याशाखेतील अभ्यासक्रमांचे वैशिष्ट्य आहे.

विद्याशाखेची ठळक वैशिष्ट्ये थोडक्यात अशी :

१. जगभरातल्या विविध संस्कृतींचा, राष्ट्र-राज्यांच्या जडणघडणीचा, इतिहास परंपरांचा, बी.ए., एम.ए., एम. फिल. व पीएच.डी. शिक्षणक्रमांचा अभ्यासक्रमात समावेश.
२. मानवी हक्क, स्वातंत्र्य, समता, बंधुता, इत्यादी मूल्ये, ग्राहकसंरक्षण, पर्यावरण रक्षणादी चळवळी, सार्क, युनो, इत्यादी जागतिक कल्याणकारी संघटनांचे कार्य, स्त्रियांचे सबलीकरण, वंचितांच्या अस्मितेचे लढे, भाषा, धर्म, प्रदेशांच्या विविधतेतून एकतेसाठी रचलेले नमुना-दर्श, जागतिकीकरण आणि स्थानिक विकासाची सांगड अशा विविध आशयसूत्रांचा अभ्यासक्रमांमध्ये समावेश आहे.
३. ग्रंथालय व माहितीशास्त्र, वृत्तपत्रविद्या व जनसंज्ञापन, गांधीविचारदर्शन, मानवी हक्क, ग्राहक संरक्षण अशा विशेष विषयांवर स्वतंत्र शिक्षणक्रम.
४. सिद्धांत आणि व्यवहार यांची सांगड घालणारे उपयोजित अभ्यासक्रम.
५. व्यक्तीच्या सर्जनशीलतेला व कल्पकतेला वाव देणारे अपारंपरिक अभ्यासक्रम.
६. विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्त्व विकासासाठी आणि व्यावसायिक यशासाठी लागणाऱ्या पूरक कौशल्यांना वाव देणारे अभ्यासक्रम.
७. स्वयंअध्ययनासाठी लागणाऱ्या नावीन्यपूर्ण कौशल्यांचे शिक्षण.
८. पायाभूत अभ्यासक्रमात विविध संकल्पनांचे स्पष्टीकरण देण्यावर भर.

९. स्वयंअध्ययन पुस्तके, स्वाध्याय, क्षेत्रीय कार्य, प्रकल्प अभ्यास, उपग्रह सेवा व वेबमाध्यमांतून विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन सेवा अशा विविध अंगांनी विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक साहाय्य.
१०. प्रत्येक शिक्षणक्रमात आवडीप्रमाणे निवड करता येतील असे पर्याय.

२. शिक्षणक्रमाविषयी

काळानुरूप रोजगाराच्या संधी लक्षात घेऊन व विद्यार्थ्यांना विविध कौशल्ये संपादित करता यावी या हेतूने सदर अभ्यासक्रमाची रचना करण्यात आली आहे. तात्त्विक व उपयोजित अशा दोन्ही दृष्टीने या शिक्षणक्रमातील अभ्यासक्रम विद्यार्थ्यांना त्यांच्या पुढील आयुष्यात उपयोगी ठरावी, या हेतूने अभ्यासविषयाची मांडणी केली आहे. विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण व्यक्तिमत्व विकासासाठी बौद्धिक कौशल्ये व व्यावहारिक उपयोगातील पारंगतता यातील परस्परसंबंधाची सांगड हे या शिक्षणक्रमाचे वैशिष्ट्य आहे.

२.१ शिक्षणक्रमाची संरचना

❖ पार्श्वभूमी

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठाचा इंदिरा गांधी राष्ट्रीय मुक्त विद्यापीठ (इन्सू), नवी दिल्ली यांचेसोबत शिक्षणक्रम आणि अध्ययन साहित्याची देवाणघेवाण करण्याच्या संदर्भातील सामंजस्य करार झालेला आहे. त्यानुसार आपल्या विद्यापीठाने इन्सूकडून एम.ए. मराठी (M54) हा शिक्षणक्रम स्वीकारला आहे. सन २०१८-१९ शैक्षणिक वर्षापासून नव्याने इन्सूद्वारे स्वीकृत एम.ए. मराठी (M54) ह्या शिक्षणक्रमाचे प्रथम वर्ष सुरू करण्यात आले. एम.ए. मराठी (M54) या जुन्या शिक्षणक्रमातील अनुत्तीर्ण विद्यार्थ्यांना त्यांच्या नोंदणी कालावधीपासून पाच वर्षापर्यंत परीक्षा देऊन उत्तीर्ण होता येईल. त्यानंतर मात्र त्यांना नव्या एम. ए. मराठी (M54) या शिक्षणक्रमास प्रवेश घेऊन सर्व अभ्यासक्रमाच्या परीक्षा देता येतील.

२.२ कालावधी

- ❖ दोन वर्षे (नोंदणी कालावधी ०५ वर्षांपर्यंत)
- ❖ नोंदणी कालावधी संपल्यानंतर शुल्क भरून पुनर्नोंदणी करता येईल.
- ❖ पुनर्नोंदणी कालावधी संपल्यानंतर संपूर्ण शुल्क भरून नव्याने प्रवेश घ्यावा लागेल.
- ❖ पुनर्नोंदणी तसेच नव्याने प्रवेशाच्या काळात छापील अध्ययन साहित्य मिळणार नाही, मात्र ते विद्यापीठाच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध असेल.

२.३ अध्ययन साहित्य

- ❖ एम.ए.मराठी शिक्षणक्रमाची छापील पुस्तके मिळेपर्यंत विद्यापीठाच्या संकेतस्थळावर PDF च्या स्वरूपात उपलब्ध असलेली पुस्तके डाऊनलोड करून वाचावीत.

२.४ श्रेयांक म्हणजे काय ?

मुक्त शिक्षण पद्धतीत अध्ययनतासांचे मापन 'श्रेयांका'च्या परिमाणात केले जाते. याचाच अर्थ अंदाजे ३० ते ३५ अध्ययनतासांचा अभ्यास म्हणजे १ श्रेयांक. सामान्यतः एका श्रेयांकाचा अभ्यास करण्याकरिता विद्यार्थ्यांस सामान्यतः ३० ते ३५ घड्याळी तास लागतात. या अध्ययन तासांच्या अभ्यासात स्वयं-अध्ययन पुस्तकांचे वाचन करणे, टिपण काढणे, मनन-चिंतन करणे, अभ्यासक्रमासंदर्भातील दृकश्राव्य फिती पाहणे, इंटरनेटवरील मजकूर वाचणे, संपर्कसत्रांतील मार्गदर्शन घेणे, सहअध्यायींशी चर्चा करणे, प्रश्नोत्तरे लिहिणे, इत्यादी शैक्षणिक प्रयत्नांचा समावेश होतो. एम.ए. मराठी पदव्युत्तर पदवी परीक्षा यशस्वीरित्या उत्तीर्ण होण्यासाठी विद्यार्थ्यांनी एकूण ६४ श्रेयांकांचा अभ्यास पूर्ण करणे अपेक्षित आहे.

२.५ प्रवेश पात्रता

कोणत्याही मान्यताप्राप्त विद्यापीठाच्या कोणत्याही विद्याशाखेतील पदवी उत्तीर्ण असणारे विद्यार्थी एम. ए. मराठी प्रथम वर्षास प्रवेश मिळविण्यासाठी पात्र असतील.

२.६ शिक्षणक्रम शुल्क : (प्रथम वर्ष)

विद्यापीठ शुल्क : रु. ३,०००=००

अभ्यासकेंद्र शुल्क : रु. २,०००=००

एकूण शुल्क : रु. ५,०००=००

शिक्षणक्रम शुल्क : (द्वितीय वर्ष)

विद्यापीठ शुल्क	: रु. ३,०००=००
अभ्यासकेंद्र शुल्क	: रु. २,०००=००
एकूण शुल्क	: रु. ५,०००=००

❖ शिक्षणक्रम शुल्काचा तपशील

अ.क्र.	शुल्काचे शीर्षक	शुल्क (रु.)
०१.	प्रवेश व नोंदणी शुल्क	१००=००
०२.	शैक्षणिक शुल्क	१,८००=००
०३.	परीक्षा (अंतर्गत/अंतिम) शुल्क	८००=००
०४.	संकीर्ण	१५०=००
०६.	विकास निधी	१५०=००
०७.	अभ्यासकेंद्र शुल्क	२,०००=००
एकूण शुल्क (रु.)		५,०००=००

शिक्षणक्रम शुल्कासंबंधी सूचना

- ❖ ऑनलाईन प्रवेश करताना विद्यार्थ्यांनी प्रथमतः केवळ विद्यापीठ शुल्क रु. ३,०००/- इंटरनेट बँकिंग, डेबीट कार्ड, क्रेडीट कार्ड, मोबाईल बँकिंग किंवा इतर प्रचलित ऑनलाईन कॅश ट्रान्सफर प्रक्रियेचा वापर करून भरावे. ऑनलाईन फी भरल्याच्या ट्रान्झॅक्शन नंबरची नोंद घेऊन पावती प्रिंट करून घ्यावी आणि प्रवेश अर्जाच्या प्रिंट सोबत जोडून अभ्यासकेंद्रावर जमा करावी.
- ❖ प्रवेश अर्जाची प्रिंट प्रत अभ्यासकेंद्रावर जमा करताना भरलेल्या शिक्षणक्रम शुल्कातील अभ्यासकेंद्राचे शुल्क रु. २,०००/- मात्र अभ्यासकेंद्राच्या बँक खात्यात बँक चलनाने भरून अथवा क्रॉस केलेला अकाउंट पेयी चेक अदा करून किंवा अभ्यासकेंद्राने निर्धारित केलेल्या अधिकृत पद्धतीने जमा करून पावती घ्यावी व ती शिक्षणक्रम पूर्ण होईपर्यंत स्वतंत्र फाईलमध्ये जतन करून ठेवावी.
- ❖ अशा पद्धतीने प्रवेश प्रक्रियेचा अवलंब करून आपला प्रवेश निश्चित करावा आणि आपण दिलेल्या मोबाईल क्रमांकावर आपला प्रवेश झाल्याचा तसेच तुमचा प्रवेश झाल्यावर येणाऱ्या कायम नोंदणी क्रमांकाचा मेसेज मिळण्याची

प्रतिक्षा करावी. आपला प्रवेश निश्चित झाला किंवा कसे याबाबत आपण निवडलेल्या अभ्यासकेंद्राच्या कायम संपर्कात राहावे.

२.७ एम.ए. मराठी शिक्षणक्रमाची संरचना

शिक्षणक्रम संरचना

एम.ए. मराठी (M54) शिक्षणक्रम ६४ श्रेयांकाचा असेल. ह्या शिक्षणक्रमास सत्र पद्धती असणार नाही. प्रथम वर्षाअखेर अंतिम परीक्षा होईल. यात प्रथम वर्षात प्रत्येकी ८ श्रेयांकाचा एक याप्रमाणे एकूण ३२ श्रेयांकांचे चार अभ्यासक्रम असतील. सर्व अभ्यासक्रम अनिवार्य असतील. अंतिम परीक्षा, अंतर्गत मूल्यमापन आणि उत्तीर्णतेचे नियम पूर्वीप्रमाणेच असतील. यासंबंधी अधिक माहिती यापुढे दिलेली आहे.

❖ एम.ए. मराठी (M54) प्रथम वर्ष

क्र.	अभ्यासक्रम शीर्षक (Title of the Course)	अभ्यासक्रम सांकेतांक (Course Code)	श्रेयांक (Credit)
१.	साहित्यविचार (भाग १)	MAR121	४
२.	साहित्याभ्यास पद्धती	MAR122	४
३.	मध्ययुगीन वाङ्मयाचा इतिहास	MAR123	४
४.	व्यवसायिक लेखन	MAR124	४

❖ एम.ए. मराठी (M54) द्वितीय वर्ष

क्र.	अभ्यासक्रम शीर्षक (Title of the Course)	अभ्यासक्रम सांकेतांक (Course Code)	श्रेयांक (Credit)
१.	साहित्यविचार (भाग २)	MAR221	४
२.	वाङ्मयप्रकार	MAR222	४
३.	आधुनिक वाङ्मयाचा इतिहास	MAR223	४
४.	संहिता संपादन आणि ग्रंथनिर्मिती	MAR224	४

२.९ मूल्यमापन प्रक्रिया

विद्यार्थ्यांचे मूल्यमापन हे अंतर्गत मूल्यमापन आणि अंतिम परीक्षा अशा दोन पातळ्यांवर केले जाते. प्रती अभ्यासक्रम ८०:२० अशा गुणोत्तरानुसार गुणदानाचे स्वरूप असेल.

❖ अंतर्गत मूल्यमापन

अंतर्गत मूल्यमापनात प्रत्येक सत्रातील प्रत्येक अभ्यासक्रमाकरिता २० गुणांचा गृहपाठ देण्यात येईल. त्यात प्रत्येकी ५ गुणांचे ४ प्रश्न देण्यात येतील. गृहपाठाचे प्रश्न विद्यापीठाच्या मूल्यमापन व परीक्षा विभागामार्फत विद्यापीठाच्या ycmou.ac.in OR <http://ycmou.digitaluniversity.ac> या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यात येतील. विद्यार्थ्यांनी गृहपाठाचे प्रश्न अभ्यासकेंद्राच्या साहाय्याने अथवा स्वतः डाऊनलोड करून घ्यावेत. गृहपाठाचे प्रश्न विद्यापीठाच्या संकेत-स्थळावर कधी अपलोड केले जातील यासंदर्भात आपण अभ्यासकेंद्राच्या सतत संपर्कात राहणे तसेच वेळोवेळी विद्यापीठाच्या संकेतस्थळास स्वतःसुद्धा भेट देऊन गृहपाठाचे प्रश्न डाऊनलोड करून घेणे अपेक्षित आहे. तसेच गृहपाठाच्या प्रश्नांची उत्तरे स्वच्छ हस्ताक्षरात लिहून अभ्यासकेंद्रांनी अंतिम परीक्षा सुरु होण्यापूर्वीच्या दिलेल्या मुदतीत अभ्यासकेंद्रावर जमा करणे अनिवार्य आहे. त्याचप्रमाणे अभ्यासकेंद्रांनी विद्यार्थ्यांचे गृहपाठ संबंधित समंत्रकांकरवी लवकरात लवकर तपासून त्यावर योग्य त्या सूचना, शेरे तसेच प्रत्याभरण (फीडबॅक) ची नोंद करून तसेच २० पैकी गुणदान करून विद्यार्थ्यांना अंतिम परीक्षेपूर्वी परत करणे अनिवार्य आहे. अभ्यासकेंद्रांनी विद्यार्थ्यांच्या गृहपाठांना दिलेल्या गुणांची एकत्रित यादी विद्यापीठाच्या परीक्षा विभागाने दिलेल्या विहित नमुन्यात आणि मुदतीत (अंतिम परीक्षेपूर्वी) परीक्षा विभागास पाठविणे अनिवार्य आहे.

विद्यार्थी गृहपाठास प्रत्येक अभ्यासक्रमात २०% गुणांचा भारांक (weightage) असेल. तसेच प्रत्येक अभ्यासक्रमाची अंतिम परीक्षा ८०% गुणांच्या भारांकाची असेल. प्रत्येक अभ्यासक्रमाच्या अंतर्गत मूल्यमापनात किमान ४०% गुण मिळविणे आवश्यक असेल. अंतर्गत मूल्यमापन म्हणजेच गृहपाठ पूर्ण करणाऱ्या विद्यार्थ्यांचे अंतर्गत मूल्यमापनात मिळालेले गुण अंतिम परीक्षेत मिळालेल्या गुणांत मिसळले जातील. गृहपाठ पूर्ण करणाऱ्या विद्यार्थ्यांना अंतिम परीक्षेची तयारी करण्याच्या दृष्टीने सराव होईल तसेच प्रत्येक अभ्यासक्रमात उत्तीर्ण होण्यासाठीही लाभ होईल.

❖ अंतिम परीक्षा

प्रत्येक सत्रात प्रती अभ्यासक्रम ८० गुणांची अंतिम परीक्षा असेल. प्रत्येक अभ्यासक्रमास ८० गुणांची एक याप्रमाणे प्रती सत्र चार अभ्यासक्रमांकरिता ८० गुणांच्या ४ प्रश्नपत्रिका असतील. प्रत्येक प्रश्नपत्रिकेत २० गुणांचे ४ प्रश्न असतील. प्रत्येक प्रश्नात प्रत्येकी ५ गुणांचे ५ उपप्रश्न असतील. प्रत्येक प्रश्नातील पाचपैकी चार उप-प्रश्न सोडवावयाचे असतील. विद्यार्थ्यांना प्रत्येक अभ्यासक्रमात ८० पैकी मिळालेले गुण गुणपत्रिकेत स्वतंत्रपणे (UA) दर्शविण्यात येतील. प्रत्येक अभ्यासक्रमात उत्तीर्ण होण्याकरिता किमान ४०% गुण मिळविणे अनिवार्य असेल.

प्रत्येक अभ्यासक्रमाच्या गृहपाठासाठी प्रत्येकी ५ गुणांचे ४ प्रश्न सोडवावयाचे असतील. अंतर्गत मूल्यमापनासाठीचे (गृहपाठाचे) प्रश्न विद्यार्थ्यांनी विद्यापीठाच्या संकेतस्थळावरून डाऊनलोड करून घ्यायचे आहेत. अंतर्गत मूल्यमापनात उत्तीर्ण होण्याकरिता किमान ४०% गुण मिळविणे अनिवार्य असेल. अंतर्गत मूल्यमापनांतर्गत २० पैकी मिळालेले गुण गुणपत्रिकेत स्वतंत्रपणे (CA) दर्शविण्यात येतील. तसेच हे गुण अंतिम परीक्षेत मिळालेल्या गुणांत मिसळून गुणपत्रिकेत एकत्रितपणे दर्शविण्यात येतील.

महत्त्वाची सूचना

प्रत्येक अभ्यासक्रमात स्वतंत्रपणे उत्तीर्ण होण्यासाठी किमान ४० टक्के गुण मिळविणे अनिवार्य राहिल.

३. नोंदणी प्रक्रिया

या शिक्षणक्रमाची प्रवेशप्रक्रिया ऑनलाईन पद्धतीने राबविण्यात येत आहे. खालील सूचनांचे आपण काटेकोरपणे पालन करावे.

- (१) माहितीपुस्तिकेचा बारकाईने अभ्यास करावा. आपण शिक्षणक्रमाच्या प्रवेशास पात्र आहात याची खात्री आणि आपण पात्र असल्याचा पुरावा म्हणून खालील दस्तऐवजांची स्कॅन प्रत मिळवावी.
 - (अ) जन्मतारखेचा दाखला (वाहन परवाना किंवा पॅनकार्ड किंवा जन्मतारीख असलेले आधारकार्ड किंवा शाळा सोडल्याचा दाखला किंवा पासपोर्ट किंवा मतदान ओळखपत्र).

- (आ) पात्रतेच्या परीक्षेचे गुणदानपत्र किंवा प्रमाणपत्र.
- (इ) आपणास पात्रतेसाठी प्रवेश परीक्षा आवश्यक असेल तर सदरची 'प्रवेशपरीक्षा पात्र झाल्याचे प्रमाणपत्र'.
- (ई) जर आपण मागासवर्गीय उमेदवार असाल तर आपल्या संवर्गासंदर्भातील नियमाप्रमाणे जातीचा दाखला, जात पडताळणी, नॉन क्रिमिलेअर प्रमाणपत्र, इत्यादी.
- (उ) जर आपण अपंगत्व असलेले (उदा. अंधत्व असलेले विद्यार्थी असाल तर आपले अपंगत्व दर्शविणारी कागदपत्रे).
- (२) आपणास किमान ७२ डीपीआय या रिझॉल्युशन बरहुकूम वरील सर्व दस्तऐवजांची स्कॅनिंग करणे आवश्यक आहे. यासाठी आपण आपल्या मित्रांची किंवा अभ्यासकेंद्राची मदत घेऊ शकता.
- (३) आपणाकडे चालू स्थितीत असलेला भ्रमणध्वनी क्रमांक आणि वैध इ-मेल आयडी असणे गरजेचे आहे. इ-मेल आयडी मिळविण्यासाठी आपण gmail.com, outlook.com rediffmail.com किंवा yahoo.com. यासारख्या संकेतस्थळांवर भेट देऊन विनाशुल्क इ-मेल आयडी मिळवू शकतात. यांचा वापर आपणांस पासवर्ड, प्रवेशाची स्थिती, इत्यादी माहिती मिळविण्यासाठी करता येतो.
- (४) आपल्याला विद्यापीठाचे शुल्क भरण्यासाठी पुढीलपैकी कोणत्याही एका पर्यायाचा वापर करता येईल. डेबिट कार्ड किंवा क्रेडिट कार्ड किंवा इंटरनेट बँकिंग किंवा मोबाईल मनी आयडेंटिफायर (MMID) यांचा वापर करता येईल किंवा भारतीय स्टेट बँक यांच्या शाखांमध्ये किंवा विद्यापीठाने ठरवून दिलेल्या इतर राष्ट्रीयीकृत बँकांच्या शाखांमध्ये रोख स्वरूपात शुल्क भरता येईल. यासाठी आपण कोणत्या मार्गाने: शुल्क भरणा करता त्यानुसार बँकांचे सेवाशुल्क भरावे लागेल. सदर बँकेचे शुल्क हे विद्यापीठ शुल्काच्या व्यतिरिक्त असेल. आपण आपल्या स्वतःच्या बँक खात्यामधूनच इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने शुल्काची भरणा करावी असा आमचा सल्ला आहे, कारण जर आपले शुल्क (विद्यापीठ आपली जबाबदारी काही तांत्रिक अडचणींमुळे पूर्ण करू शकत नसल्यास) परत करावे लागल्यास सदरचे शुल्क आपण ज्या खात्यातून विद्यापीठास शुल्क भरणा केली होती त्याच खात्यात शुल्काची परतफेड केली जाते. आपल्या स्वतःचे खाते असल्यास आपणास या सुविधेचा वापर करता येईल.

- (५) स्वतःचे बचत खाते नसल्यास आपण शून्य बॅलन्स असलेले डेबिट कार्ड किंवा नेट बँकिंग सुविधा असलेले बचत खाते उघडू शकता. या खात्यामध्ये किमान शिल्लक ठेवणे अनिवार्य नसते.
- (६) नोंदणी प्रक्रियेसाठी इंटरनेट जोडणी असलेली संगणकाची सेवा घ्यावी लागते. जर तुमच्याकडे अशा प्रकारचे संगणक नसतील तर आपण सायबर कॅफे किंवा अभ्यासकेंद्रे किंवा मित्राकडील उपलब्ध संगणकाचा वापर करू शकता.
- (७) आपण वर नमूद केल्याप्रमाणे पूर्वतयारी केल्यानंतर ऑनलाइन प्रवेश-प्रक्रियेकडे वळू शकता. यासाठी आपण विद्यापीठाचे संकेतस्थळ [http:// ycmou.digitaluniversity.ac](http://ycmou.digitaluniversity.ac) येथे क्लिक करा.
- (८) जर तुमच्याकडे १६ अंकी कायम नोंदणी क्रमांक असेल तर आपणास या आशयाच्या हायपर लिंकवर क्लिक करावे लागेल. कृपया शैक्षणिक वर्ष २०२१-२२ च्या ऑनलाइन प्रवेशासाठी १६ अंकी कायम नोंदणी क्रमांक नसलेल्या अर्जदारांनी येथे क्लिक करा' येथे क्लिक करू नका. जरी आपणास एखाद्या शिक्षणक्रमाच्या प्रथम वर्षासाठी प्रवेश घ्यावयाचा असेल आणि आपणाकडे अगोदरच १६ अंकी कायम नोंदणी क्रमांक असेल तरीही 'शैक्षणिक वर्ष २०२१-२२च्या ऑनलाइन प्रवेशासाठी १६ अंकी कायम नोंदणी क्रमांक नसलेल्या अर्जदारांनी येथे क्लिक करा' येथे क्लिक करू नका.
- (९) तसेच जर तुमच्याकडे १६ अंकी कायम नोंदणी क्रमांक नसेल तर होम पेजवरील त्या हायपरलिंकसंदर्भात फोटो टाकावा. आशयाच्या हायपर लिंकवर क्लिक करावे. चुकीचा पर्याय निवडू नये. संकेतस्थळावरील सूचनेप्रमाणे आपणास ई-मेल आयडी, भ्रमणध्वनी (मोबाईल) क्रमांक, इत्यादी माहिती भरून युजर आयडी आणि पासवर्ड मिळवावा लागेल.
- (१०) ऑनलाईन पद्धतीने प्रवेश कसे मिळवावे यासंदर्भातील स्क्रीन शॉट असलेली एक पुस्तिका संकेतस्थळावर उपलब्ध आहे. या माहितीपुस्तिकेत संपूर्ण उपलब्ध करून दिलेली आहे. याचा वापर केल्यास आपणास ऑनलाइन अर्ज भरणे सोयीचे जाईल.
- (११) आपण सर्व तपशील ऑनलाईन पद्धतीने सादर केल्यानंतर संगणकीय प्रणाली आपणांस स्कॅन केलेली कागदपत्रे सादर करण्यास (अपलोड करण्यास) सूचना करेल. आपण सादर केलेल्या माहितीप्रमाणे आपणांस कोणकोणती कागदपत्रे सादर करावयाची आहेत याचा स्वयंचलित पद्धतीने अभ्यास करून संगणकीय प्रणाली सादर करावयाच्या कागदपत्रांचा तपशील ठरविते.

- (१२) सर्व कागदपत्रे अपलोड केल्यानंतर आपण इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने (डेबिट कार्ड किंवा क्रेडिट कार्ड किंवा नेट बँकिंग किंवा मोबाईल बँकिंग) विद्यापीठ शुल्काचा भरणा करणे आवश्यक आहे. ऑनलाईन पेमेंट गेटवे वापरून भरणा कसा करावयाचा याबाबत एक पुस्तिका विद्यापीठाच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध आहे.
- (१३) रोखीने शुल्क अदा करावयाचे असल्यास आपणास ई-चलन प्रिंट करून घ्यावे लागेल. आपण सादर केलेल्या तपशिलाप्रमाणे सादरचे इलेक्ट्रॉनिक चलन संगणकीय प्रणाली तयार करते. सादरच्या चलनाच्या प्रिंटच्या दिनांकापासून दोन कार्यदिवस झाल्यानंतर भारतीय स्टेट बँक किंवा विद्यापीठाने ठरवून दिलेल्या राष्ट्रीयीकृत बँकांच्या आपण निवडलेल्या शाखांमध्ये आपण रोख स्वरूपात भरणा करू शकता. भरणा झाल्यानंतर बँकेच्या अधिकाऱ्याची स्वाक्षरी मुद्रा (सील) ट्रान्झॅक्शन नंबर, सुवाच्छ अक्षरात लिहिलेले आहे याची खात्री करावी.
- (१४) आपणास ट्रॅन्झॅक्शन नंबर आपल्या विद्यापीठाच्या युजर आयडीवर लॉग इन करून सादर करता येईल.
- (१५) आपण सादर केलेल्या कागदपत्रांची विद्यापीठ स्तरावरील छाननी झाल्यानंतर आपला प्रवेश निश्चित केला जाईल याची नोंद घ्यावी.
- (१६) ऑनलाईन प्रवेश नोंदणी प्रक्रियेसाठी परिशिष्ट क्र. १ पहावे.

४. विभागीय केंद्रे

- (१) **अमरावती :** य.च.म.मुक्त विद्यापीठाचे अमरावती विभागीय केंद्र,
व्ही.एम.व्ही. ते वलगाव रोड, पोस्ट व्ही.एम.व्ही.
अमरावती - ४४४ ६०४
☎ : (०७२१) २५३१४४५ फॅक्स : २५३१४४४
- (२) **औरंगाबाद :** य.च.म.मुक्त विद्यापीठाचे औरंगाबाद विभागीय केंद्र
सर्व्हे नं. ४१, सैनिकी मुलांच्या वसतिगृहाच्या पूर्वेस
नंदनवन कॉलनी, छावणी, औरंगाबाद - ४३१ ००२
☎ : (०२४०) २३७१०७७ / २३७१०६६
फॅक्स : (०२४०) २३७१०८८

- (३) मुंबई : य.च.म.मुक्त विद्यापीठाचे मुंबई विभागीय केंद्र
द्वारा : जगन्नाथ शंकरशेठ म.न.पा.ची मराठी शाळा,
दुसरा मजला, फ्रेअर ब्रीज (साऊथ), नाना चौक
ग्रँट रोड (प.) मुंबई - ४०० ००७
☎ : (०२२) २३८७४१८६, २३८७४१७७, २३८२६१३५
फॅक्स : २३८१३२५६
- (४) नागपूर : य.च.म.मुक्त विद्यापीठाचे नागपूर विभागीय केंद्र
रावबहादूर डी., लक्ष्मीनारायण बंगला, विद्यापीठ क्रीडा परिसर
लॉ कॉलेज कॅम्पस, रविनगर चौक
नागपूर - ४४० ००१
☎ : (०७१२) २५५३७२४ फॅक्स : २५५३७२५
- (५) नाशिक : य.च.म.मुक्त विद्यापीठाचे नाशिक विभागीय केंद्र,
नाशिक महानगरपालिकेची जुनी इमारत
दुसरा मजला, नवीन पंडित कॉलनी
नाशिक - ४२२ ००२
☎ : (०२५३) २३१७०६३
फॅक्स : २५७६७५६
- (६) पुणे : य.च.म.मुक्त विद्यापीठाचे पुणे विभागीय केंद्र
शाहीर अण्णाभाऊ साठे प्रशालागृह, महापालिका शाळा
क्र.५ (मुलांची), ६५४, सदाशिव पेठ हौदासमोर, कुमठेकर मार्ग
पुणे - ४११ ०३०
☎ : (०२०) २४४५७९१४
फॅक्स : २४४९११०७
- (७) कोल्हापूर : य.च.म.मुक्त विद्यापीठाचे कोल्हापूर विभागीय केंद्र
शिवाजी विद्यापीठ परिसर पोस्ट ऑफीसजवळ, विद्यानगर
कोल्हापूर - ४१६ ००४
☎ : (०२३१) २६०७०२२ फॅक्स : २६०७०२३
- (८) नांदेड : य.च.म.मुक्त विद्यापीठाचे नांदेड विभागीय केंद्र
स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ क्रीडा इमारत
नांदेड - ४२१ ६०६
☎ : (०२४६२) २८३०३८, २२९९४० फॅक्स : २२९९५०

५. विशेष सूचना / संपर्कासाठी

(अ) प्रवेश-अर्ज भरण्यासंबंधीच्या सूचना

१. प्रवेश-अर्ज भरण्यापूर्वी विद्यापीठाच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध असलेली माहितीपुस्तिका वाचावी.
२. प्रवेश-अर्जातील सर्व माहिती पूर्ण भरावी.
३. विद्यापीठाकडून मिळालेले ओळखपत्र हरविल्यास रु. १५ आणि गुणपत्रक हरविल्यास रु. ५० (एकत्रित गुणपत्रक रु. १००/-) भरून दुसरी प्रत मिळेल. त्यासाठी शुल्काबरोबर आपले नाव, नोंदणी क्रमांक, वर्ग व अभ्यासकेंद्र नाव आणि संकेतांक ही माहिती कळविणे आवश्यक आहे. ही रक्कम डी.डी.ने पाठवावी. गुणपत्रकासाठी रु. ५०/- अथवा रु. १००/- च्या बॉण्ड पेपरवर प्रतिज्ञापत्र (Affidavit) सादर करणे आवश्यक आहे.

(आ) अभ्यासकेंद्रासंबंधीच्या सूचना

१. प्रवेशाची मुदत संपल्यानंतर संपर्कसत्रे केव्हा सुरु करण्यात येतील, त्यासंबंधी अभ्यासकेंद्रावर जाऊन वेळापत्रक पाहावे. ओळखपत्रावर अभ्यासकेंद्र प्रमुखांची स्वाक्षरी व शिक्का घ्यावा.
२. अभ्यासकेंद्राशी सतत संपर्क ठेवणे आपल्या हिताचे आहे.
३. विद्यापीठाने केलेल्या नियोजनाप्रमाणे अंतिम परीक्षा परीक्षाकेंद्रावर घेण्यात येतात, त्यात बदल केला जात नाही.
४. अभ्यासकेंद्रावर पुरेशी विद्यार्थी नोंदणी झाली नसल्यास विद्यार्थ्यांना जवळच्या केंद्रावर संपर्कसत्र व परीक्षेस वर्ग (Transfer) करण्यात येईल.
५. प्रथम वर्षाला ज्या नावाने प्रवेश घेतलेला आहे, त्याच नावाने पदव्युत्तर प्रमाणपत्र मिळेल. त्यात बदल होणार नाही.

(इ) विद्यापीठाचे मुख्यालय

'ज्ञानगंगोत्री परिसर', गंगापूर धरणाजवळ, गोवर्धन, नाशिक ४२२ २२२.
दूरध्वनी क्र. (०२५३) २२३१७१४, २२३१७१५, २२३०२२७.

विद्यापीठ व विभागीय केंद्र यांच्या कार्यालयीन वेळा पुढीलप्रमाणे आहेत -

- सकाळी १०.०० ते सायंकाळी ५.४५
(दुपारी १.३० ते २ सुटी)
- रविवार, प्रत्येक महिन्याचा पहिला व तिसरा शनिवार आणि शासकीय सुटीच्या दिवशी वरील कार्यालये बंद राहतील.

■ विशेष अडचणीबाबत संपर्क

१. माहितीपुस्तिका, प्रवेश-अर्ज, अभ्यासकेंद्र अडचणी :
विभागीय संचालक, विभागीय केंद्र
२. अभ्यासक्रम (विषय) यांतील अडचणी :
संचालक, मानव्यविद्या व सामाजिकशास्त्रे विद्याशाखा
दूरध्वनी - (०२५३) २२३१४७५
३. नोंदणी, नोंदणी क्रमांक, पत्ताबदल, केंद्रबदल :
संचालक, विद्यार्थी सेवा विभाग
दूरध्वनी - (०२५३)
४. परीक्षा, परीक्षा-अर्ज, परीक्षा क्रमांक, निकाल, पदवी प्रमाणपत्र, इत्यादी
परीक्षा नियंत्रक, परीक्षा विभाग
दूरध्वनी - (०२५३) २२३०७१६
मोबाईल - ०९४२२२४७२९०
५. अध्ययन-साहित्य, पुस्तके, कार्यपुस्तिका, इत्यादी :
भांडार व्यवस्थापक, भांडार व जावक कक्ष
दूरध्वनी - (०२५३) २२३०१०७

परिशिष्टे / Appendices

परिशिष्ट १ : उमेदवार / विद्यार्थी करारनामा

हा करार विद्यार्थी किंवा उमेदवार आणि यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ (यचममुवि) यांच्यामध्ये, विद्यार्थी / उमेदवार याने 'Accept' ह्या बटनावर क्लिक केल्यामुळे आपोआप अस्तित्वात आलेला आणि दोन्ही पक्षांना मान्य, कबूल आणि वैध असलेला मानण्यात येईल.

या करारनाम्यात 'उमेदवार' या संज्ञेचा वापर अशा व्यक्तींसाठी करण्यात आला आहे की जो यचममुविमार्फत राबविण्यात येणाऱ्या शिक्षणक्रमात प्रवेश घेऊ इच्छितो आणि 'विद्यार्थी' या संज्ञेचा वापर अशा व्यक्तींसाठी करण्यात आलेला आहे, ज्या व्यक्तीने यचममुविमार्फत राबविण्यात येणाऱ्या शिक्षणक्रमास विहित पद्धतीचा अवलंब करून प्रवेश घेतला आहे.

उमेदवार असे मान्य व कबूल करितो की,

- १) त्याने माहितीपुस्तिका तसेच संगणक पडद्यावर उपलब्ध असलेल्या मजकुराचा, माहितीचा, सूचनांचा व्यवस्थित पद्धतीने अभ्यास केला आहे आणि त्यानुसार योग्य त्या कृती केल्या आहेत.
- २) त्याने ही खात्री करून घेतलेली आहे की, त्याने निवडलेल्या शिक्षणक्रमास तो पात्र आहे आणि जर तो माहितीपुस्तिका किंवा संगणक पडद्यावर उपलब्ध माहितीप्रमाणे अपात्र ठरत असेल तर त्याचा प्रवेश ताबडतोब रद्द करण्यात येईल आणि त्याने विद्यापीठात भरलेले शुल्क त्यास आंशिक किंवा पूर्ण स्वरूपात परत मिळणार नाही.
- ३) त्याने त्यास अध्ययन साहित्य (पुस्तके) कोणत्या स्वरूपात (छापील पुस्तके, इ-बुक, मोबाईल ॲप, दृकश्राव्य फिती, ध्वनिफिती सीडीवर किंवा इंटरनेटवर उपलब्ध असलेला मजकूर) उपलब्ध होणार आहे याची माहिती माहितीपुस्तिकेच्या संबंधित भागातून मिळविली आहे. आणि सदर स्वरूपात अध्ययन साहित्य उपलब्ध होणार आहे याबाबत त्याचे कोणतेही आक्षेप नाहीत आणि तो यापुढे कधीही अध्ययन साहित्य माहितीपुस्तिकेत दिलेल्या स्वरूपापेक्षा वेगळ्या स्वरूपात मिळण्याची मागणी करणार नाही.

- ४) तो यचममुवि संदर्भातील कोणतीही तक्रार किंवा इतर कोणतेही निवेदन त्यास सादर करावयाचे असल्यास अशी तक्रार किंवा निवेदन तो यचममुविमार्फत उपलब्ध असलेल्या संगणकीय प्रणालीचा (युजर आयडीचा) वापर करून करेल. अशी तक्रार किंवा निवेदन तो तक्रार किंवा निवेदनाचे उद्भवणाऱ्या कारणांच्या दिनांकाच्या तीस दिवसांच्या आत संगणकीय प्रणालीचा वापर करूनच करेल.
- ५) त्यास हे मान्य व कबूल आहे की, विद्यापीठाला शिक्षणक्रम राबविण्याच्या नियमांमध्ये, धोरणांमध्ये, अध्ययन साहित्यामध्ये, पाठ्यक्रमात बदल करण्याचा अधिकार आहे आणि अशा नियमांमधील धोरणांमधील, अध्ययन साहित्यामधील, पाठ्यक्रमामधील बदल त्यास बंधनकारक असतील आणि याबाबत त्याची कोणतीही तक्रार असणार नाही.
- ६) तो शिक्षणक्रमाच्या कालावधीमध्ये विद्यापीठात नोंदविलेल्या त्याच्या भ्रमणध्वनी क्रमांकात बदल करणार नाही.
- ७) त्यास हे मान्य व कबूल आहे की, त्याने नोंदणीच्या वेळेस विद्यापीठात सादर केलेल्या माहितीत बदल करणे (फोटोग्राफ, भ्रमणध्वनी क्रमांक, जन्मतारीख, पत्ता, इत्यादीसाठी) योग्य ते शुल्क आकारण्याचे अधिकार विद्यापीठाने राखून ठेवले आहेत.
- ८) त्यास हे मान्य व कबूल आहे की, जर विद्यापीठास शासनाकडून (शिष्यवृत्ती विद्यार्थ्यांसंदर्भात) त्याचे शुल्क प्राप्त झाले नाही तर अशा विद्यार्थ्यांना परीक्षा देण्यास मज्जाव करण्यात येईल आणि जर परीक्षा दिलेली असेल तर त्याचा निकाल तेव्हापर्यंत राखून ठेवण्यात येईल जेव्हापर्यंत त्याचे शुल्क विद्यापीठास प्राप्त होत नाही.
- ९) त्यास याचीही कल्पना आहे की, त्याच्याकडून कोणतीही असत्य, अपुरी माहिती दिली गेल्यास त्याचा प्रवेश रद्द करण्यात येईल आणि जर त्यास पदवी किंवा पदविका निर्गमित करण्यात आलेल्या असतील तर अशा प्रकारे असत्य, अपूर्ण माहिती मिळाल्याचे सिद्ध झाल्यानंतर त्याची पदवी, पदविका रद्दबातल करण्यात येईल.
- १०) तो विद्यापीठाचे संकेतस्थळ (ycmou.digitaluniversity.ac, ycmou.ac.in) येथे नियमितपणे भेट देईल आणि तेथे देण्यात आलेल्या शैक्षणिक किंवा प्रशासकीय

स्वरूपाच्या सूचनांचे (उदाहरणार्थ, परीक्षा हॉलतिकीट डाऊनलोड करणे आणि त्याची छपाई करणे) काटेकोरपणे पालन करेल.

- ११) तो विद्यापीठाच्या शिक्षणक्रमाचा अभ्यास अपेक्षित असलेल्या परिश्रम, शिस्त, प्रामाणिकपणे करेल. तसेच आपले वर्तन विद्यापीठाचा सुयोग्य विद्यार्थ्यांप्रमाणे करेल आणि अशी कोणतीही कृती करणार नाही की जी विद्यापीठाच्या विद्यार्थ्यांस शोभणार नाही.

Candidate/Student Agreement at the time of Admission

This is an agreement between the student or candidate and the YCMOU which is entered into by virtue of the candidate for admission clicking on “ACCEPT” button on the online admission portal at the time of admission to a program using online admission process.

In this agreement the term “candidate” is used to mean the person who proposes to take admission to a program in YCMOU and the term “student” is used to mean a person who has been admitted to a program of the YCMOU after fulfilling all the conditions thereof.

The candidate undertakes that -

1. He has gone through the prospectus and the on-screen narrations or directions and has sincerely responded to the on-screen directions.
2. He has ensured that he is eligible to the program to which he proposes to take admission and that if it is found otherwise, (that is, if he is found not to be fulfilling the conditions of the eligibility at any time as per the rules mentioned in the prospectus or the on-line narrations) his admission will be summarily cancelled and the fees paid to the university will not be refunded in part or in full.
3. The information about the medium/mode of delivery of the Study Material (for example printed books, e-books, mobile app, audio/video material available on internet or through CD/DVD, etc) has been duly studied by me in the relevant pages of the prospectus and I have no objection to the said mode of delivery. He shall not make any demands on the methods or medium of delivery other than that mentioned in the prospectus.
4. He shall make any representations to the YCMOU by logging on as a student in respect of any activities of grievances within a period of thirty days from the date

of cause of the grievances or by an email to the university at the designated e-mail address.

5. He understands that the University reserves right to make changes in the rules or syllabi or learning material or any other policy matter as a matter of urgency and that such changes in the rules, syllabi or policy matters shall be binding and applicable on him and that he shall not make objections to such changes.
6. He shall not change his mobile number as registered with the University during the time of admission to the program.
7. He understands that the University shall levy charges on changes in profiles of the student, including the photograph, mobile number, date of birth, etc.
8. He understands that in case the University does not receive the fees from the Government (in case of Scholarship or Free-ship candidates), the student may be barred from taking examinations and his results shall not be declared till such time that the fees have been received.
9. He understands that any incorrect or incomplete information given by him is liable to cancellation of his admission or withdrawal of degree or diploma awarded to him as and when the university gets to know of such supply of incomplete or incorrect information.
10. He shall visit the University's website regularly (ycmou.digitaluniversity.ac and ycmou.ac.in) and undertake necessary steps for academic and administrative purposes as expected from him including downloading of the examination hall ticket and printing the same.
11. He shall undertake the studies of the academic program with necessary industry, discipline and honesty and conduct himself with due dignity and shall do nothing which is unbecoming of a student of the YCMOU.

परिशिष्ट २ : गरीब विद्यार्थी साहाय्य योजना नियमावली

१. **नाव :** या योजनेचे नाव गरीब विद्यार्थी साहाय्य योजना असे राहिल.
२. **व्याप्ती :**
 - २.१ सदरची गरीब विद्यार्थी साहाय्य योजना यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठाच्या एका वर्षापेक्षा अधिक कालावधीच्या सर्व शिक्षणक्रमांच्या विद्यार्थ्यांना लागू राहिल.
 - २.२ अंध, अपंग, मूकबधिर, कर्णबधिर विद्यार्थ्यांसाठी संपूर्ण फी, मार्काची सवलत व्यवस्थापन मंडळाने घेतलेल्या निर्णयान्वये देय राहिल.
 - २.३ आर्थिक दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांसाठी सदर योजना लागू असेल.
३. **पात्रतेचे निकष :**
 - ३.१ गरीब विद्यार्थी साहाय्य योजनेचा लाभ मिळण्यासाठी कुटुंबाच्या वार्षिक उत्पन्नाची कमाल मर्यादा रु. १,००,०००/- राहिल.
 - ३.२ तहसिलदाराचे मूळ उत्पन्नाचे प्रमाणपत्र मागील वित्तीय वर्षाचे असावे.
 - ३.३ सदर योजनेचा लाभ देताना संबंधित विद्यार्थी / विद्यार्थिनी मागील शैक्षणिक वर्षाच्या अंतिम परीक्षेत उत्तीर्ण असणे आवश्यक राहिल.
 - ३.४ गरीब विद्यार्थी साहाय्य योजनेसाठी विद्यार्थ्यांने मागील वर्षी योजनेचा लाभ घेतला असेल तर सदर विद्यार्थी सर्व विषयांत उत्तीर्ण असणे आवश्यक आहे.
 - ३.५ सदर योजनेसाठी पात्र ठरलेल्या विद्यार्थी / विद्यार्थिनीने त्याला ज्या शैक्षणिक वर्षासाठी योजनेचा लाभ मंजूर करण्यात आला तो अभ्यासक्रम त्याने / तिने विद्यापीठाच्या मान्यताप्राप्त अभ्यासकेंद्रातून पूर्ण करणे आवश्यक आहे. अभ्यासक्रमाचे वर्ष पूर्ण होण्यापूर्वी संबंधित विद्यार्थ्यांचा प्रवेश कोणत्याही कारणास्तव रद्द झाल्यास विद्यापीठाने प्रदान केलेली रक्कम व प्रमाणपत्र विद्यापीठास परत करण्याची जबाबदारी संबंधित विद्यार्थी, अभ्यासकेंद्र व विभागीय केंद्र यांची राहिल.
 - ३.६ राज्य शासन / केंद्र शासन यांच्याकडे शिष्यवृत्ती मिळण्यासाठी अर्ज केलेल्या विद्यार्थ्यांना सदर योजनेचा लाभ देय नाही.

३.७ रु. ३,०००/- पेक्षा कमी फी असलेल्या शिक्षणक्रमाकरिता ही योजना लागू नाही.

४. **योजनेची गुणांची निकष पद्धत :**

४.१	विद्यार्थी शहरी भागातील असल्यास	१ गुण
४.२	विद्यार्थी ग्रामीण भागातील असल्यास	२ गुण
४.३	विद्यार्थी अतिदुर्गम भागातील असल्यास	३ गुण
४.४	प्रकल्पग्रस्त असल्यास	२ गुण
४.५	खेळाडू असल्यास (विभागीय / राज्य पातळी)	४ गुण
४.६	उत्पन्न मर्यादा रु. ३५०००/- पर्यंत	३ गुण
४.७	उत्पन्न मर्यादा रु. ७००००/- पर्यंत	२ गुण
४.८	उत्पन्न मर्यादा रु. १,००,०००/- पर्यंत	१ गुण

५. **अनुज्ञेय रक्कम :** अनुज्ञेय रक्कम या योजनेसाठी निश्चित केलेल्या निकषांनुसार प्राप्त गुणांच्या आधारे व शिक्षणक्रम पातळीनिहाय ठरविलेल्या रकमेच्या आधारे निश्चित केली जाईल.

- ५.१ पदविका शिक्षणक्रम : रु. ३,०००/- किंवा शिक्षणक्रमाचे शुल्क यापैकी जे कमी असेल ती रक्कम
- ५.२ पदवी शिक्षणक्रम : रु. ५,०००/- किंवा शिक्षणक्रमाचे शुल्क यापैकी जे कमी असेल ती रक्कम
- ५.३ पोस्ट ग्रॅज्युएट डिप्लोमा शिक्षणक्रम : रु. ५,०००/- किंवा शिक्षणक्रमाचे शुल्क यापैकी जे कमी असेल ती रक्कम
- ५.४ पदव्युत्तर पदवी शिक्षणक्रम : रु. ७,०००/- किंवा शिक्षणक्रमाचे शुल्क यापैकी जे कमी असेल ती रक्कम
- ५.५ गरीब विद्यार्थी साहाय्य निधी योजनेकरिता अर्थसंकल्पातील अंदाजपत्रकीय तरतूद आरक्षण विभागातर्फे त्या-त्या शैक्षणिक वर्षात करण्यात येईल.

अनुज्ञेय रकम उदाहरण दाखल तक्ता :

क्र.	किमान गुण	अनुज्ञेय रकमेचे प्रमाण %	डिप्लोमा	पदवी / पोस्ट ग्रॅज्युएट डिप्लोमा	पोस्ट ग्रॅज्युएट डिग्री
			रु. ३०००/-	रु. ५०००/-	रु. ७०००/-
१	०२	३०	रु. ९००/-	रु. १५००/-	रु. २१००/-
२	३ ते ५	५०	रु. १५००/-	रु. २५००/-	रु. ३५००/-
३	६ च्या पुढे	१००	रु. ३०००/-	रु. ५०००/-	रु. ७०००/-

- ६ गरीब विद्यार्थी साहाय्य योजनेअंतर्गत मदत मिळण्यासाठी अर्ज सादर करण्याची पद्धत :
- ६.१ गरीब विद्यार्थी साहाय्य निधी योजनेचा विहित नमुन्यातील अर्ज व आवश्यक सहपत्रे जोडून अभ्यासकेंद्राकडे दिलेल्या मुदतीत सादर करणे आवश्यक राहिल.
 - ६.२ विद्यार्थ्यांने सादर केलेल्या विहित नमुन्यातील अर्जावर अभ्यासकेंद्र प्रमुख / संयोजक यांचा सही व शिक्का असणे बंधनकारक राहिल.
 - ६.३ अर्जातील प्रतिज्ञापत्रावर विद्यार्थ्यांची सही व राष्ट्रीयीकृत बँकेचा तपशील म्हणजे बँकेचे नाव, शाखा, खाते क्रमांक, आय एफ एस सी (IFSC) कोड या बाबी नोंदवणे आवश्यक आहे.
 - ६.४ मागील वर्षी सादर योजनेचा लाभ घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी मागील वर्षीच्या गुणपत्रिकेची झेरॉक्स प्रत जोडली आहे काय? ते मागील वर्षाच्या परीक्षेत उत्तीर्ण आहेत का? हे अभ्यासकेंद्र प्रमुखांनी पहावे.
 - ६.५ अभ्यासकेंद्रप्रमुखांनी विद्यार्थ्यांकडून अर्ज निर्धारित मुदतीत भरून घेऊन विभागीय केंद्रांकडे सादर करावेत.
 - ६.६ अभ्यासकेंद्राने विभागीय केंद्रांकडे सादर केलेल्या अर्जाची छाननी वरील निकषांच्या आधारे विभागीय केंद्राने करावी. तसेच विद्यापीठाने दिलेल्या विहित नमुन्यातील माहिती Excel Sheet मध्ये Hard Copy/ Soft Copy तयार करावी.

- ६.७ शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५ मध्ये प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना पूर्वीच्याच नियमाप्रमाणे गरीब विद्यार्थी साहाय्य प्रदान करण्यात येईल.
- ६.८ शैक्षणिक वर्ष २०१५-१६ पासून प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना नवीन नियमांच्या आधारे गरीब विद्यार्थी साहाय्य योजनेची रक्कम प्रदान करण्यात येईल.
- ६.९ प्रत्येक शैक्षणिक वर्षात दिनांक १५ ऑक्टोबरपर्यंत अभ्यासकेंद्रांनी गरीब विद्यार्थी साहाय्य योजनेचे अर्ज जमा करावेत व विभागीय केंद्रांनी दिनांक १५ नोव्हेंबरपर्यंत सदरचे अर्ज व तक्त्यातील माहिती सहायक कुलसचिव, नोंदणी कक्ष यांच्याकडे सादर करावी.
- ६.१० पात्र विद्यार्थ्यांना सदर योजनेचा लाभ मंजूर केल्याबाबतची अंतिम यादी जानेवारीमध्ये विद्यापीठाच्या संकेतस्थळावर जाहीर केली जाईल.

परिशिष्ट ३ : University Grants Commission Resolution (2004)

F1-52/2000(CPP-II)
The Registrar / Director
Of all the Indian Universities
(Deemed, State, Central Universities /
Institutions of National importance)

विश्वविद्यालय अनुदान आयोग
बहादुरशाह जाफर मार्ग
नई दिल्ली-११० ००२
UNIVERSITY GRANTS COMMISSION
BAHADURSHAH ZAFAR MARG
NEW DELHI-110002

5 MAY 2004

Subject : Recognition of Degrees awarded by Open Universities.

Sir/Madam,

There are a number of open Universities in the country offering various degrees/diploma through the mode of non-formal education. **The Open Universities have been established in the country by an Act of Parliament or State Legislature in accordance with the provisions contained in Section 2(f) of University Grants Commission Act, 1956. These universities are, therefore, empowered to award degrees in terms of Section 22(1) of the UGC Act, 1956.**

A circular was earlier issued vide UGC letter N.F.1-8/92(CPP) dated February, 1992 mentioning that the Certificate, Diplomas and Degrees awarded by Indira Gandhi National Open University are to be treated equivalent to the corresponding awards of the Universities in the country.

Attention is further invited to UGC circular No.F1-25/93(CPP-II) dated 28th July, 1993 (copy enclosed) for recognition of degrees and diplomas as well as transfer of credit for courses successfully completed by students between the two types of universities so that the mobility of students from Open University stream to traditional Universities is ensured without any difficulty.

The UGC has specified the nomenclature of degrees under Section 22(3) of the UGC Act, 1956 to ensure mandatory requirements viz. minimum essential academic inputs required for awarding such degrees. A copy of Gazette Notification regarding specification of degrees issued vide No.1-52/97(CPP-II) dated 31st January 2004 is enclosed. The details are also given in UGC Web site : www.ugc.ac.in

May, I therefore request you to treat the Degrees / Diploma / Certificates awarded by the Open Universities in conformity with the UGC notification on Specification of Degrees as equivalent to the corresponding awards of the traditional Universities in the country.

Yours faithfully

(Dr. Mrs. Pankaj Mittal)
Joint Secretary

Encl. : As Above

Copy to :

1. The Secretary, Government of India, Ministry of Human Resource Development, Department of Secondary Education and Higher Education, Shastri Bhavan, New Delhi-110001.
2. The Secretary, All Indian Council for Technical Education, I.G. Sports Complex, Indraprastha Estate, New Delhi
3. The Secretary, Association of Indian Universities (AIU), 16, Comrade Inderjit Gupta Marg, New Delhi -110002.
4. The Secretary, National Council for Teacher Education, I.G. Stadium, I. P. Estate, New Delhi-110002.
5. The Director of Distance Education Council, IGNOU Campus, Maidan Garhi, New Delhi-110068.
6. The Vice-Chancellor, Indira Gandhi National Open University, Maidan Garhi, New Delhi-110068.
7. The Vice-Chancellor, Dr. B. R. Ambedkar Open University, Road, No. 46, Jubilee Hills, Hyderabad (AP)
8. The Vice-Chancellor, Nalanda Open University, West Gandhi Maidan, Patna-800001 (Bihar)
9. The Vice-Chancellor, Dr. Babasaheb Ambedkar Open University, Shahigaug, Ahmedabad-380003 (Gujarat)
10. The Vice-Chancellor, Karnataka State Open University, Manasagangotri, Mysore-570006 (Karnataka)
11. The Vice-Chancellor, Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University, Nashik-422222 (Maharashtra)
12. The Vice-Chancellor, Kota Open University, Vardhaman Mahaveer Open University, Kota-324010 (Rajasthan)
13. The Vice-Chancellor, Netaji Subhash Open University, Kolkata-700020 (West Bengal)
14. The Vice-Chancellor, Madhya Pradesh Bhoj (Open) University, Bhopal-462016 (M.P.)

(V.K. Jaiswal)
Under Secretary

परिशिष्ट ४ : G.R. of equivalency to 10th and 12th

यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक व
राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्था, नवी दिल्ली यांची
प्रमाणपत्रे शासनसेवेसाठी समकक्ष म्हणून विचारात
घेण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन

सामान्य प्रशासन विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : आरजीडी-१५११/प्र.क्र.८९/१३,

मंत्रालय, विस्तार इमारत, मुंबई-४०००३२

दिनांक : २० मे, २०११.

वाचा

- १) शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक : आरजीडी-१३९८/प्र.क्र.६७/९८/
१३, दिनांक १० डिसेंबर, १९९८.
- २) शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक : आरजीडी-१३०५/प्र.क्र.२४/
२००५/१३, दिनांक १२ डिसेंबर, २००६.

शासन निर्णय :

यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक येथून प्राप्त केलेली शैक्षणिक अर्हता शासकीय सेवेतील नियुक्तीसाठी ग्राह्य धरण्याबाबत सर्वसाधारण सूचना निर्गमित करण्याचे निदेश मा. महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधीकरण, मुंबई यांनी श्री. राजेंद्र घुणकीकर विरुद्ध महाराष्ट्र शासन (मूळ अर्ज क्र. ६७०/२००८) वर दिले आहेत. त्यावर, शासनाने घेतलेल्या निर्णयानुसार यासंदर्भात खालीलप्रमाणे सूचना देण्यात येत आहेत.

१. "ज्या पदांच्या सेवाप्रवेश नियमात १० वी/१२ वी (माध्यमिक/उच्च माध्यमिक) परीक्षा उत्तीर्ण असणे अशी किमान अर्हता विहित केलेली असेल त्या बाबतीत, महाराष्ट्र राज्य शिक्षण मंडळाची माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शालांत परीक्षा उत्तीर्ण नसलेला मात्र, यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठाची पूर्व परीक्षा उत्तीर्ण होऊन पदवी परीक्षेचे प्रथम वर्ष उत्तीर्ण झालेला वा यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठातून पदवी धारण केलेला उमेदवार पात्र समजण्यात यावा."
२. बृहन्मुंबईतील लिपिक-टंकलेखक पदावरील नियुक्तीसाठी विहित करण्यात आलेल्या सेवाप्रवेश नियमातील २ (इ) मध्ये "महाराष्ट्र माध्यमिक व उच्च माध्यमिक मंडळाने नियंत्रित केलेली माध्यमिक शालांत प्रमाणपत्र परीक्षा आणि या परीक्षेस समकक्ष घोषित केलेल्या इतर परीक्षा अंतर्भूत असल्याचे नमूद केले आहे." तसेच, उमेदवारांकडे महाराष्ट्र राज्यातील अधिवास प्रमाणपत्र असणेही आवश्यक

आहे. राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्थान, नवी दिल्ली या विद्यालयाची माध्यमिक शालांत परीक्षा उत्तीर्ण केलेल्या एका उमेदवाराने महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकारणाकडे दाखल केलेल्या प्रकरणात (मूळ अर्ज क्रमांक २०४/२०१०) राज्य शासनाने लवकरात लवकर निर्णय घ्यावा, असे आदेश दिले आहेत. केंद्र शासनाने कायदान्वये स्थापन केलेल्या राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्था, नवी दिल्ली (National Institution of Open Schooling, New Delhi) या विद्यालयाची माध्यमिक शालांत परीक्षा (किमान ५ विषयांसह) उत्तीर्ण केलेल्या उमेदवारांना शालेय शिक्षण विभागाने अकरावी प्रवेशासाठी पात्र ठरविले आहे. मात्र, शासन सेवेतील नियुक्तीसंदर्भात समकक्षतेबाबत कोणतेही आदेश नाहीत. केंद्रिय मनुष्यबळ विकास मंत्रालयाने सर्व राज्यांना, राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्था, नवी दिल्ली (National Institute of Open Schooling, New Delhi) यांच्याकडून दिली जाणारी प्रमाणपत्रे उच्च शिक्षण व नोकरीसाठी (Employment) ग्राह्य (समकक्ष) धरण्याबाबत कळविले आहे. ही बाब विचारात घेऊन, राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्था, नवी दिल्ली यांच्यामार्फत माध्यमिक शालांत परीक्षेबाबत दिलेले प्रमाणपत्र, माध्यमिक शालांत परीक्षा अशी अर्हता असलेल्या पदांवर नियुक्तीसाठी ग्राह्य धरण्याची बाब देखील शासनाच्या विचाराधीन होती. त्यावर, शासनाने घेतलेल्या निर्णयानुसार यासंदर्भात खालीलप्रमाणे सूचना देण्यात येत आहेत.

“राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय संस्था, नवी दिल्ली यांची (मराठी व इंग्रजीसह किमान ५ विषयांसह) शालांत परीक्षा उत्तीर्ण झालेल्या व सदर प्रमाणपत्र (Secondary School Examination Certificate) धारण करणाऱ्या उमेदवारांनी, राज्य शासन सेवेमध्ये ज्या ज्या ठिकाणी माध्यमिक शालांत प्रमाणपत्र परीक्षा उत्तीर्ण अशी अर्हता विहित केली असेल त्या त्या ठिकाणी शासन सेवेसाठी शालांत परीक्षा समकक्ष पात्रता आपोआप धारण केली आहे असे समजण्यात यावे.”

३. त्यानुसार, सर्व नियुक्ती प्राधिकारी यांनी कार्यवाही करावी. हे आदेश या आदेशाच्या दिनांकापासून तात्काळ अंमलात येतील.
४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध असून त्याचा संगणक संकेतांक क्रमांक २०११०५२०१३५१०४००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(बा. वि. निकम)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

परिशिष्ट ५ : एका पेक्षा अधिक शिक्षणक्रमांना प्रवेश

DISTANCE EDUCATION COUNCIL
INDIRA GANDHI NATIONAL OPEN UNIVERSITY

15983-16229

F.No.DEC/Notification/40.5.1.5/2012
Dated:01.11.2012

NOTIFICATION

Sub: Policy on pursuing two or more programmes simultaneously in various combinations - regarding.

The Distance Education Council in its 40th meeting held on 08.06.2012 has decided on the policy on pursuing two or more programmes simultaneously in various combinations. Two degree programmes cannot be allowed to be pursued simultaneously. However, a student can pursue two programmes simultaneously through distance or combination of distance and regular modes from the same or different University(ies)/ Institution(s) in various combinations, viz.,

1. One Degree and one Diploma/Post Graduate Diploma/Certificate
2. One Post Graduate Diploma and one Diploma/Certificate
3. One Diploma and one Certificate
4. Two Post Graduate Diplomas
5. Two Diplomas
6. Two Certificates

This is for information and adherence by all concerned.

(DIRECTOR)

To

VCs of all SOUs/ Heads of DEIs

3. The Registrar
YCMOU
Dnyanagangotri, Near Gangapur Dam
Nashik-422 222,
MAHARASHTRA

Appendix 6 : G.R. of Equivalency

मुक्त विद्यापीठाच्या पदव्यांना समकक्षता व शासनमान्यता

(१) अन्य विद्यापीठांच्या पदवीशी समकक्षता

मा. शिक्षण संचालक (उच्च शिक्षण) महाराष्ट्र राज्य यांच्या पत्र क्र. समक (उ. शि.)/१०९४/३२८६१/मवि-१, दि. ३० ऑक्टोबर १९९५ च्या पत्रान्वये 'केंद्रीय किंवा राज्य विधिमंडळाने अधिनियमाद्वारे भारतातील विद्यापीठाने दिलेली पदवी/पदविका आणि संसदेने अधिनियमाद्वारे इतर शैक्षणिक संस्था प्रस्तावित केलेल्या आहेत किंवा विद्यापीठ अनुदान आयोग अधिनियम (१९५६) मधील कलम क्र. ३ अन्वये मानीव विद्यापीठे घोषित केली आहेत अशांच्या बाबतीत पदवी किंवा पदविका मान्यता देण्याबाबतचे औपचारिक आदेश विद्यापीठाने काढण्याची आवश्यकता नाही'.

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ हे महाराष्ट्र राज्याच्या विधिमंडळाने अधिनियमाद्वारे (कायदा क्र. २०/१९८९) स्थापन केलेले विद्यापीठ असून त्यास विद्यापीठ अनुदान आयोगाचीही मान्यता आहे. त्यामुळे या विद्यापीठाची पदवी इतर विद्यापीठांच्या पदवीशी समकक्ष आहे.

(२) विद्यापीठ अनुदान आयोगाची मान्यता

विद्यापीठ अनुदान आयोग, नवी दिल्ली यांनी त्यांचे पत्र क्र. F/S-15/89 (CPP-1) दि. ८ डिसेंबर १९९२ नुसार विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या १९५६ च्या कायद्यातील कलम १२-बी अन्वये यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठास मान्यता दिली आहे.

(३) महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाची मान्यता

उपसचिव व परीक्षा निबंधक, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई यांच्या पत्र क्र. १४७७ (१७/१९९४/कक्ष) दि. १७ फेब्रुवारी १९९४ च्या पत्रातील मान्यतेसंबंधीचा मजकूर - 'यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ हे संविधिमान्य (Statutory) असल्यामुळे आपल्या विद्यापीठाच्या पदवीधर विद्यार्थ्यांकडून आलेले अर्ज देखील इतर मान्यताप्राप्त विद्यापीठांच्या पदवीधर उमेदवारांकडून आलेल्या अर्जांप्रमाणेच आयोगाकडून विचारात घेतले जातील'.

मुक्त विद्यापीठाच्या पदवी/पदविकांना महाराष्ट्र शासन मान्यता

विद्यापीठ अनुदान आयोगाने मान्यता दिलेली विद्यापीठे राज्य सेवेतील पदासाठी पदवी/पदविकास मान्यता

महाराष्ट्र शासन
सामान्य प्रशासन विभाग

शासन निर्णय : क्रमांक आरजीडी-१३९४/प्र.क्र. २१/९४/१३, मंत्रालय, मुंबई
४०००३२, दिनांक ८ मार्च १९९५.

बाचा : (१) सामान्य प्रशासन विभाग, शासन निर्णय क्रमांक आरजीडी-१०६१/१८९६७/१९४ - जे दिनांक २१ ऑगस्ट १९६९

शासन निर्णय : महाराष्ट्र लोक सेवा आयोगाशी विचार विनिमय करून उपरोक्त दिनांक २१ ऑगस्ट १९६९ च्या आदेशाद्वारे असा निर्णय घेण्यात आला होता की, केंद्र अथवा राज्य विधिमंडळाच्या अधिनियमाद्वारे स्थापित झालेली विद्यापीठे, संसदेच्या अधिनियमाद्वारे स्थापन झालेल्या इतर शैक्षणिक संस्था, किंवा विद्यापीठ अनुदान आयोग अधिनियम, १९५६ च्या अंतर्गत भाग ३ अन्वये जाहीर झालेली मानवी विद्यापीठे यांनी प्रदान केलेल्या पदव्या / पदविका तसेच भारतीय वैद्यकीय मंडळ अधिनियम, १९५६ च्या परिशिष्टामध्ये अंतर्भूत केलेल्या वैद्यकीय व संलग्न विषयांमधील पदव्या यांना शासकीय महाविद्यालयातील अध्यापकीय पदे वागळता, राज्यातील सेवा व पदांवरील भरतीसाठी आपोआप मान्यता प्राप्त झालेली असल्याचे समजण्यात यावे.

(२) सदर आदेशासोबत विद्यापीठ अनुदान आयोगाने मान्यता दिलेल्या वैधानिक विद्यापीठे व संस्थांची यादी जोडण्यात आली होती. आयोग मान्यताप्राप्त विद्यापीठे व संस्था यांची अद्ययावत यादी आता या आदेशासोबत जोडण्यात आली आहे. शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक आरजीडी - १०६१/१८९६७/१९४/जे दिनांक २१ ऑगस्ट १९६९ मध्ये नमूद केलेल्या आणि वर परिच्छेद १ मध्ये उद्घुत केलेल्या हेतूसाठी सदर सर्व विद्यापीठे/संस्था यांनी प्रदान केलेल्या पदवी/पदविकांना आपोआप मान्यता देण्यात आल्याचे समजण्यात यावे.

महाराष्ट्रचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने

दा. र. राणे
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- (१) राज्यपालांचे सचिव
- (२) मुख्य मंत्र्यांचे सचिव
- (३) सचिव, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई
- (४) महालेखापाल, महाराष्ट्र-१, मुंबई
- (५) महालेखापाल, महाराष्ट्र-२, मुंबई
- (६) निवृत्ती लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई
- (७) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई
- (८) प्रबंधक, उच्च न्यायालय (मूळ न्याय शाखा), मुंबई
- (९) प्रबंधक, उच्च न्यायालय (अपील शाखा), मुंबई
- (१०) प्रबंधक, लोक आयुक्त व उप लोक आयुक्त यांचे कार्यालय, मुंबई
- (११) सर्व मंत्रालयीन शिक्षण
- (१२) मंत्रालयीन विभागांच्या निबंधकांकरातील सर्व विभाग प्रमुख व कार्यालय प्रमुख
- (१३) अवर सचिव, भारत सरकार, शिक्षण मंत्रालय, नवी दिल्ली
- (१४) निवड नस्ती

बाचा : महाराष्ट्र शासनाच्या उपरोक्त शासन निर्णय क्रमांक आर.जी.डी. १३९४/प्र.क्र.२१/९४/१३ मंत्रालय, मुंबई. दिनांक ८ मार्च १९९५ च्या सोबत जोडलेल्या यादीमध्ये यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक यांची अनुक्रमांक १४६ वर नोंद करण्यात आलेली आहे.

Appendix - 7 : Letter of Recognition form UGC

APPENDIX 1	
APPENDIX 1.1 : LETTER OF RECOGNITION FROM UGC	
UNIVERSITY GRANTS COMMISSION BAHADUR SHAH ZAFAR MARG NEW DELHI-110002.	
NO F-5-15/89 (OPP-I)	December, 1992
The Secretary Govt. of Maharashtra Higher and Technical Education and Employment Deptt. Mantralaya Annexe Bombay- 400032.	
Sub : Recognition of Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University, Nashik for Central assistance under Section 12-B of the UGC Act, 1956.	
Sir,	
With reference to the correspondence resting with your letter No. MOJ/ 63003 (241/92) UNI dated 11 th November, 1992 on the above subject, I am to say that the University Grants Commission has agreed to declare the Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University Nashik established under Maharashtra State Act No. XX of 1989, fit to receive Central assistance for all purposes including Institutional development in terms of the rules framed under Section 12-B of the UGC Act, 1956.	
The receipt of the letter may please be acknowledged.	
Yours faithfully,	
Sd/xxx (I J GUPTA) JOINT SECRETARY	
Copy to :-	
1. The Vice - Chancellor, Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University, Nashik-422005.	
2. Secretary to the Govt. of India, Ministry of Human Resource Development (Deptt. of Education) New Delhi.	
3. The Registrar, Indira Gandhi National Open University, Maidan Garhi, New Delhi- 110068.	
4. The Secretary, Association of Indian Universities, 16, Kotla Marg, New Delhi- 110002.	
5. Desk Officer (Meeting) / S.O.FD-III/S.O.SU-IV/S.O.-I, Stat, U.G.C. New Delhi.	
6. All Officers /Sections, UGC New Delhi.	
Sd/- (D. D. Mehta) SECTION OFFICER	

परिशिष्ट ८ : विद्यार्थी सहायता आणि विद्यार्थी कल्याण योजना

■ विद्यार्थी सहायता

अल्प उत्पन्न गटातल्या हुशार विद्यार्थ्यांसाठी विद्यार्थी साहाय्य योजना विद्यापीठातर्फे राबविली जाते. त्यासाठी विद्यापीठाने १५ लाखांची तरतूद केली आहे. या योजनेखाली आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल विद्यार्थ्यांनी प्रवेश घेतलेल्या शिक्षणक्रमासाठी असलेल्या शुल्कात सवलत देण्यात येते. त्यासाठी विद्यापीठाने विहित नमुना विकसित केला असून योग्य पात्रताधारक विद्यार्थ्यांना प्रवेश शुल्कात सवलत देण्यात येते.

■ विद्यार्थी कल्याण योजना

विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण व्यक्तिमत्त्व विकासासाठी दरवर्षी क्रीडा व युवक महोत्सवांचे आयोजन करण्यात येते. तसेच विद्यार्थ्यांमधील संशोधन प्रवृत्तीला प्रोत्साहन देण्यासाठी आविष्कार ही संशोधनात्मक स्पर्धाही घेण्यात येत असते.

■ क्रीडा महोत्सव

विद्यापीठाच्या विद्यार्थ्यांना खेळाचे मैदान मिळावे म्हणून विद्यापीठाने विभागीय व विद्यापीठ पातळीवर क्रीडा स्पर्धा सुरू केल्या आहेत. यातून खेळाडूंना राज्य व राष्ट्रीय स्तरावरील क्रीडा स्पर्धेत भाग घेता येतो. मा. राज्यपालांच्या कार्यालयाकडून आयोजित केल्या जाणाऱ्या आंतरविद्यापीठीय अश्वमेध व ए. आय. यू. च्या क्रीडास्पर्धेतही खेळाडूंना भाग घेता येतो.

■ युवक महोत्सव

विद्यापीठाच्या कलावंत विद्यार्थ्यांना त्यांच्या कलागुणांचे प्रदर्शन करता यावे म्हणून विद्यापीठाने विभागीय व केंद्रीय स्तरावर युवक महोत्सव सुरू केला आहे. यात वक्तृत्व स्पर्धा, एकांकिका, नृत्य संगीत, गायन यांसारख्या स्पर्धा घेण्यात येतात. मा. राज्यपालांच्या कार्यालयाकडून आयोजित केल्या जाणाऱ्या इंद्रधनुष्य व ए.आय.यू. (भारतीय विद्यापीठ संघ) यांच्यातर्फे घेण्यात येणाऱ्या राष्ट्रीय युवक महोत्सवात कलावंत विद्यार्थ्यांना सहभाग घेता येतो.

■ आविष्कार

विद्यापीठ स्तरावरील विद्यार्थ्यांमधील संशोधन प्रवृत्तीला प्रोत्साहन देण्यासाठी मा. राज्यपाल यांच्या कार्यालयातर्फे दरवर्षी आविष्कार ही संशोधनात्मक स्पर्धा घेण्यात येते. या आंतरविद्यापीठीय संशोधन महोत्सवातही मुक्त विद्यापीठाच्या विद्यार्थ्यांना भाग घेता येतो.

■ संवाद पत्रिका

राज्यभर पसरलेल्या मुक्त विद्यापीठाच्या विद्यार्थ्यांशी संपर्क साधण्यासाठी मुक्त विद्यापीठ संवादपत्रिका हे मासिक प्रकाशित केले जाते. विद्यार्थ्यांना उपयुक्त माहिती लेख, सूचना यांचा यात समावेश असतो. अध्ययनार्थ्यांमधील अभ्यासाची प्रेरणा व दूरशिक्षणाबाबत जागरूकता वाढविण्याचे कार्य ही पत्रिका करत असते. सदर संवाद पत्रिका वेबसाईटवर वाचण्यासाठी उपलब्ध असेल.

■ आभासी वर्ग

विद्यार्थ्यांना उपग्रहाच्या माध्यमातून शिक्षण घेणे शक्य व्हावे म्हणून विद्यापीठाने अहमदाबाद येथील भारत सरकारच्या भारतीय अंतरिक्ष अनुसंधान संघटन (इस्रो) या संस्थेच्या मदतीने एज्युसॅट या उपग्रह वाहिनीद्वारा (सॅटेलाईट चॅनल) दूरशिक्षणाचा प्रकल्प सुरू केला आहे. या प्रकल्पांतर्गत राज्यात एकूण ४० व्हर्च्युअल लर्निंग सेंटर कार्यान्वित केलेली आहेत. याद्वारे थेट संपर्कसत्रे घेण्यात येतात.

■ राष्ट्रीय सेवा योजना

पारंपरिक विद्यापीठांप्रमाणेच मुक्त विद्यापीठाच्या १५०० विद्यार्थ्यांसाठी राष्ट्रीय सेवा योजना सुरू करण्यात आली आहे.

खालील संवर्गातील विद्यार्थ्यांना शुल्कात सवलत दिली जाते.

- (१) अंध, अपंग, मूक-बधिर, कर्णबधिर विद्यार्थी (पाहा परिशिष्ट ३)
- (२) विद्यापीठातील नियमित वेतनश्रेणीत कार्यरत सेवक व त्यांचे परिवारजन (स्वतः, पत्नी/पती, दोन पेक्षा अधिक नाही इतके अवलंबून असलेले अपत्य)
- (३) मागासवर्गीय (शासनाच्या नियमाच्या अधीन) विद्यार्थी.

वरील संवर्गातील उमेदवारांनी संपूर्ण शिक्षणक्रम शुल्क भरून प्रवेश घ्यावा. त्यानंतर विद्यापीठ / शासनाच्या नियमाप्रमाणे शुल्क सवलतीची प्रक्रिया पूर्ण करावी. विद्यापीठ / शासनाच्या नियमाप्रमाणे शुल्काचा परतावा संबंधितांना देण्यात येईल.

ایشونت راءچوهان مہاراشٹرا اوپن یونیورسٹی، ناسک

اسکول برائے انسانی و سماجی علوم

Yashwantrao Chavan Maharashtra
Open University, Nashik

School of Humanities & Social Sciences

پراسپیکٹس

(M44) ایم۔ اردو پروگرام : ۲۰۲۱-۲۰۲۲

Prospectus

(M44) M.A. Urdu Programme

Academic Year : 2021-2022

فہرست

04	یونیورسٹی کا ترانہ	
05	اسکول برائے انسانی و سماجی علوم کا تعارف	-1
	ایم۔ اے اردو پروگرام	-2
	2.1 پروگرام کی ساخت	
	2.2 پروگرام کی میعاد	
	2.3 نصابی کتب	
	2.4 درجہ بندی	
	2.5 داخلے کے لیے اہلیت	
	2.6 پروگرام کی فیس سال اول	
	2.7 کورس کی ساخت سال اول	
	2.8 پروگرام کی فیس سال دوم	
	2.9 کورس کی ساخت سال دوم	
	2.10 پیمائشی قدر کا طریقہ کار	
17	رجسٹریشن کا طریقہ کار	-3
18	ریجنل سینٹرس	-4
20	خصوصی اطلاع برائے رابطہ	-5
22	ضمیمہ جات	-6
	1,2,3,4,5,6,7,8,9	

विद्यापीठ गीत

एक प्रतिज्ञा असे आमुची ज्ञानाची साधना ।

चिरंतन ज्ञानाची साधना ।

ज्ञान हेच संजीवन साऱ्या जगताच्या जीवना ॥ १ ॥

ज्योत जागवू सुजाणतेची सकलांच्या अंतरी ।

तीच निवारील पटल तमाचे प्रभात सूर्यापरी ।

ज्ञानच देउळ, ज्ञानच दैवत, प्रगतीच्या पूजना ॥ १ ॥

नव्या युगाचा नव्या जगाचा ज्ञान धर्म आहे ।

त्यातच अमुच्या उजळ उद्याचे आश्वासन राहे ।

मुक्त करिल तो परंपरेच्या बंदिघरातुन मना ॥ २ ॥

हाच मंत्र नेईल आम्हाला दिव्य भविष्याकडे ।

न्यायनीतीचे पाऊल जेथे भेदाशी ना अडे ।

जे जे मंगल पावन त्याची जेथे आराधना ॥ ३ ॥

कुसुमाग्रज

1۔ اسکول برائے انسانی و سماجی علوم کا تعارف

اسکول برائے انسانی و سماجی علوم میں انسان کے تخلیق کردہ فنون لطیفہ، ادب، تجارت، خاندان، ریاستی اداروں کی ساخت، فلسفہ اور تاریخ کا مطالعہ کیا جاتا ہے۔ اکیسویں صدی کے عالمی چیلنجز کا سامنا کرنا، ناخواندہ طبقہ کو خواندگی کی طرف مائل کرنا، تعلیم یافتہ سماج کی تشکیل اور تعلیمی وسائل کو ترقی دینا ہی اس اسکول کا نصب العین ہے، بلکہ یہ کہنا زیادہ مناسب ہوگا کہ اسکول کا مرکزی محور انسانی سماج ہے۔ لہذا اسکول کے مختلف کورسز کے نصابات انہی انسانی و سماجی علوم پر مبنی ہیں۔

اسکول برائے انسانی و سماجی علوم کی خصوصیات درج ذیل ہیں:

- 1- دنیا کی مختلف قوموں کی تہذیب و ثقافت، تاریخ اور روایات کی تشکیل جیسے موضوعات کو بی۔اے، ایم۔اے، ایم۔فل اور پی۔ ایچ ڈی کے تعلیمی کورسز میں شامل کرنا۔
- 2- حقوق انسانی، آزادی، مساوات اور اخوت جیسی اقدار، صارف تحفظ، ماحولیاتی تحفظ کی تحریک، سارک، یو۔این۔او جیسے اداروں کی خدمات، خواتین کو بااختیار بنانا، محرموں کی عزت نفس کی جدوجہد، زبان کی شناخت، مذہبی اتحاد قائم رکھنے اور علاقائی ترقی میں باہمی ربط جیسے اہم نکات کو کورسز میں شامل کرنا۔
- 3- لائبریری، اطلاعی سائنس، صحافت، گاندھیائی فکر جیسے خاص موضوعات کو مختلف کورسز میں شامل کرنا۔
- 4- نظریات اور عمل کو مربوط کرنے والے کورسز پر خصوصی توجہ دینا۔
- 5- فرد کی تخلیقات اور تصورات کو بڑھاوا دینے والے کورسز کا نصاب میں شامل کرنا۔
- 6- طلباء کی شخصیت سازی اور پیشہ وارانہ کامیابی کے لیے درکار مہارتوں کے مواقع فراہم کرنا۔
- 7- خودآموزی کے لیے درکار جدید طرز پر مبنی تعلیمی کورسز تیار کرنا۔
- 8- مختلف کورسز کے بنیادی نصابات میں اصطلاحات کی وضاحت پر خصوصی توجہ دینا۔
- 9- خودآموزی کی نصابی کتب، مشقی سوالات، تفویضات، سبٹلائٹ اور ویب سائٹ کے ذریعے طلباء کی رہنمائی کرنا۔
- 10- طلباء کو ان کی دلچسپی کے مطابق مضامین کے انتخاب میں آزادی دینا۔

2- ایم۔ اے اردو پروگرام

اردو ہمارے ملک کی ایک بڑی رابطے کی زبان ہے۔ ریاست مہاراشٹر میں اس زبان کے بولنے، سمجھنے اور پڑھنے والوں کی کثیر تعداد رہتی ہے۔ اردو کی اسی آبادی کو مرکز نگاہ میں رکھ کر یونیورسٹی نے بی۔ اے اردو فاصلاتی نظام کے تحت گذشتہ کئی برسوں سے ریاست کے طول و عرض کی اردو آبادی کا احاطہ کیے ہوئے ہے۔ گذشتہ کئی برس سے یہ ضرورت بھی محسوس کی جا رہی تھی کہ اردو سے ایم اے کرنے کے خواہشمند طلباء کی آرزوؤں کی تکمیل کی جائے، لہذا اسی خواہش کو مد نظر رکھ کر یونیورسٹی نے اردو زبان و ادب میں ایم۔ اے کورس متعارف کرانے کا فیصلہ کیا جو بحسن و خوبی انجام پذیر ہو رہا ہے۔ یونیورسٹی نے ایم۔ اے اردو فاصلاتی تعلیم کا آغاز کر کے اردو کی بڑی آبادی کو فیضیاب ہونے کے مواقع فراہم کرنے کا ایک خوشگوار اور اہم فیصلہ کیا ہے۔ اردو زبان و ادب میں ایم اے کورس شروع ہونے سے نہ صرف اس یونیورسٹی سے بی اے کرنے والے طلباء و طالبات کو مزید اعلیٰ تعلیم کے حصول کے مواقع دستیاب ہوں گے، بلکہ ریاست بھر میں اردو میڈیم سے تعلیم حاصل کرنے کے بعد بی۔ اے اور ایم۔ اے کرنے کے خواہشمند طلباء کو اپنے خوابوں کی تکمیل کا سنہرا موقع نصیب ہوگا۔

2.1 پروگرام کی ساخت:

☆ پس منظر

ایشونت راؤ چوہان مہاراشٹر اوپن یونیورسٹی، ناسک نے حکومت ہند کے محکمہ تعلیم اور یونیورسٹی کے گرانٹس کمیشن کے مجوزہ نظام تعلیم پر عمل کرتے ہوئے ایم۔ اے اردو زبان و ادب (M44) کے جامع نصاب اور اس کے مطابق ماہرین سے کتابیں تیار کرائی ہیں۔ لہذا تعلیمی سالہ 2021-2022 سے ایم۔ اے اردو زبان و ادب کا آغاز ہوگا۔ ایم۔ اے اردو زبان و ادب کے اس پروگرام کی قلیل مدت دو سال اور کثیر مدت پانچ سال ہوگی۔ اگر طالب علم سال اول میں داخلے بعد کسی سیمیستر میں ناکام ہوتا ہے یا کسی وجوہات کی بنا پر سال اول کے کسی بھی سیمیستر میں شریک نہیں ہو سکا تو وہ ایم۔ اے سال دوم میں داخلے کا اہل ہوگا۔

2.2 پروگرام کی میعاد:

دو سال

2.3 نصابی کتب:

طالب علم جب تک ایم۔ اے اردو زبان و ادب کے تمام کورسز کی مطبوعہ کتب حاصل نہیں کر لیتے اس وقت تک یونیورسٹی کی ویب سائٹ <http://ycmou.digitaluniversity.ac> سے پی ڈی ایف کی صورت میں دستیاب نصابی کتب کو ڈاؤن لوڈ کر کے استفادہ کر سکتے ہیں۔

2.4 درجہ بندی:

فصلاتی نظام تعلیم میں مطالعہ کے اوقات کی پیمائش درجات کے مطابق کی جاتی ہے۔ ایک کریڈٹ کے لیے اول درجے کا مطالعہ تقریباً 30-35 گھنٹے پر مشتمل ہوتا ہے۔ مطالعے کے اس دورانیے میں حوالہ جاتی کتب کا مطالعہ، نوٹس اخذ کرنا، غور و فکر کرنا، کورس کی صوتی اور صورتی (Audio Visual) ٹیپ کا مشاہدہ کرنا، بذریعہ انٹرنیٹ نصابی کورس کے متن کا مطالعہ کرنا، متعلقہ اسٹڈی سینٹر سے وقتاً فوقتاً رہنمائی حاصل کرنا، ہم جماعتوں سے کورس کے متعلق موضوعات پر تبادلہ خیال کرنا، خود اکتسابی سوالات اور مشقی سوالات حل کرنا وغیرہ شامل ہیں۔

2.5 داخلے کے لیے اہلیت:

ایم۔ اے اردو زبان و ادب میں داخلے کے لیے طالب علم کے پاس حکومت سے منظور شدہ کسی بھی یونیورسٹی کی مسلمہ تین سالہ ڈگری اردو زبان کے ساتھ ہو۔ ایسے طالب علم جنہوں نے ڈگری کورس میں اردو زبان نہیں پڑھی ہے ان کے لیے دسویں، بارہویں جماعت یا اس کے مساوی کورسز میں (جو حکومت مہاراشٹر سے منظور شدہ ہو) اردو زبان پڑھی ہو، داخلے کے اہل ہوں گے۔

2.6 پروگرام کی فیس (سال اول)

☆ فیس کی تفصیلات

100/-	رجسٹریشن اور داخلہ فیس	01
1800/-	ٹیوشن فیس	02
800/-	سمیسٹر فیس	03
150/-	متفرقات	04
150/-	ترقیاتی فنڈ	05
2000/-	اسٹڈی سینٹر فیس	06
5000/-	(جملہ فیس: پانچ ہزار روپے)	

☆ فیس جمع کرنے کا طریقہ کار

- ☆ آن لائن داخلے کے لیے طالب علم سب سے پہلے یونیورسٹی کی فیس-3,000 بذریعہ نیٹ بینکنگ، ڈیبٹ کارڈ، کریڈٹ کارڈ، موبائل بینکنگ اور دیگر رائج ذرائع سے ادا کریں۔ آن لائن فیس کی ادائیگی کے بعد اس کی رسید داخلہ فارم کے ساتھ منسلک کر کے اپنے متعلقہ اسٹڈی سینٹر پر جمع کریں۔ نقد فیس جمع کرنے کے طریقہ کار آئندہ صفحات میں دیکھیں۔
- ☆ داخلہ فارم کی پرنٹ کی نقل اسٹڈی سینٹر پر-2,000 فیس کے ساتھ جمع کریں۔ یہ فیس اسٹڈی سینٹر کے بینک اکاؤنٹ میں چالان یا Account Pay چیک کے ذریعے ادا کرنی ہوگی۔ داخلہ فارم، فیس رسید سمیت تمام کاغذات کی ایک نقل اپنے پاس محفوظ کر لیں۔
- ☆ داخلے کا عمل مکمل کرنے کے بعد اس کی تصدیق کر لیں اور اپنے رجسٹرڈ موبائل نمبر پر مذکورہ کورس کے PRN نمبر کا انتظار کریں اور اپنے منتخبہ اسٹڈی سینٹر کے رابطے میں رہیں۔

2.7 کورس کی ساخت:

ایم۔ اے اردو زبان و ادب کا نصاب کل چار سیمسٹر 16 کورسز اور 64 کریڈٹ پر مشتمل ہے۔ ایم سال اول کے پہلے سیمسٹر میں 4 کورس اور 16 کریڈٹ، اسی طرح دوسرے سیمسٹر میں بھی 4 کورس اور 16 کریڈٹ شامل ہیں۔ تمام کورسز کا مطالعہ لازمی ہے۔

First Semester				
Credit Point	Nature	Course Code	Title of the Course	S. N.
04	لازمی	MUR101	<p>(Tareekh-e-Urdu Zaban-o-Adab) تاریخ اردو زبان و ادب</p> <p>کتاب اول : اردو زبان کا آغاز و ارتقا Urdu Zaban Ka Aghaaz-o-Irteqa</p> <p>کتاب دوم : اردو لسانیات Urdu Lisaniyaat</p> <p>کتاب سوم : اردو ادب دکن میں Urdu Adab Dakan Mein</p> <p>کتاب چہارم : اردو ادب شمالی ہند میں Urdu Adab Shumali Hind Mein</p>	01
04	لازمی	MUR102	<p>(Urdu Ghazal) اردو غزل</p> <p>کتاب اول : غزل: فن اور تعارف Ghazal : Fan Aur Ta'aruf</p> <p>کتاب دوم : غزل کا ابتدائی دور Ghazal Ka Ibtedai Daur</p> <p>کتاب سوم : غزل کا قدیم دور Ghazal Ka Qadeem Daur</p> <p>کتاب چہارم : غزل کا جدید دور Ghazal Ka Jadeed Daur</p>	02

04	لازمی	MUR103	<p>(Urdu Masnavi) اردو مثنوی</p> <p>03</p> <p>کتاب اول : مثنوی: فن اور تعارف Masnavi : Fan Aur Ta'aruf</p> <p>کتاب دوم : دکن میں اردو مثنوی کی روایت Dakan Mein Urdu Masnavi Ki Riwayat</p> <p>کتاب سوم : شمالی ہند میں اردو مثنوی کی روایت Shumali Hind Mein Urdu Masnavi Ki Riwayat</p> <p>کتاب چہارم : اردو کی اہم مثنویاں Urdu Ki Ahem Masnaviyan</p>
04	لازمی	MUR104	<p>(Urdu Drama) اردو ڈراما</p> <p>04</p> <p>کتاب اول : ڈراما: فن اور تعارف Drama : Fan Aur Ta'aruf</p> <p>کتاب دوم : اردو ڈرامے کی روایت Urdu Drame Ki Riwayat</p> <p>کتاب سوم : اردو کے اہم ڈراما نگار Urdu Ke Ahem Drama Nigar</p> <p>کتاب چہارم : اردو کے اہم ڈرامے Urdu Ke Ahem Drame</p>

☆☆☆

Second Semester

Credit Point	Nature	Course Code	Title of the Course	S. N.
04	لازمی	MUR201	<p style="text-align: center;">کلاسیکی ادب (Classici Adab)</p> <p style="text-align: center;">کتاب اول : کلاسیکیت : مشرق و مغرب کے تناظر میں Classiciyat : Mashriq-o-Maghrib Ke Tanazur Mein</p> <p style="text-align: center;">کتاب دوم : مشرقی شعریات Mashriqi sheriyaat</p> <p style="text-align: center;">کتاب سوم : اردو میں کلاسیکی ادب Urdu Mein Classici Adab</p> <p style="text-align: center;">کتاب چہارم : اردو کے اہم کلاسیکی اہم متون Urdu Ke Ahem Classici Matoon</p>	01
04	لازمی	MUR202	<p style="text-align: center;">افسانوی ادب (Afsanvi Adab)</p> <p style="text-align: center;">کتاب اول : افسانوی ادب : فن اور روایت Afsanvi Adab : Fan Aur Riwayat</p> <p style="text-align: center;">کتاب دوم : اردو داستان Urdu Dastaan</p> <p style="text-align: center;">کتاب سوم : اردو ناول Urdu Novel</p> <p style="text-align: center;">کتاب چہارم : اردو افسانہ Urdu Afsana</p>	02

04	لازمی	MUR203	<p>اردو نظم (Urdu Nazm)</p> <p>03</p> <p>کتاب اول: نظم کا فن Nazm Ka Fan</p> <p>کتاب دوم: اردو نظم کا آغاز و ارتقا Urdu Nazm Ka Aaghaz-o-Irteqa</p> <p>کتاب سوم: اردو کے اہم نگار Urdu Ke Ahem Nazm Nigar</p> <p>کتاب چہارم: اردو کی اہم نظمیں Urdu ki Ahem Nazmain</p>
04	لازمی	MUR204	<p>فلم اور عوامی ادب (Film Aur Awami Adab)</p> <p>04</p> <p>کتاب اول: فلم کا مطالعہ Film Ka Mutala</p> <p>کتاب دوم: فلم ، اسکرپٹ سے اسکرین تک Film : Script se Screen Tak</p> <p>کتاب سوم: فلم ، ادب اور سماج Film, Adab Aur Samaj</p> <p>کتاب چہارم: عوامی ادب کی روایت Awami Adab Ki Riwayat</p>

2.8 کورس کی فیس (سال دوم)

Rs. 3,000/-	یونیورسٹی کی فیس
Rs. 2,000/-	اسٹڈی سینٹر کی فیس
Rs. 5,000/-	کل فیس

فیس جمع کرنے کا طریقہ کار

☆ آن لائن داخلے کے لیے طالب علم سب سے پہلے یونیورسٹی کی فیس-3,000/- بذریعہ نیٹ بینکنگ، ڈیبٹ کارڈ، کریڈٹ کارڈ، موبائیل بینکنگ اور دیگر رائج ذرائع سے ادا کریں۔ آن لائن فیس کی ادائیگی کے بعد اس کی رسید داخلہ فارم کے ساتھ منسلک کر کے اپنے متعلقہ اسٹڈی سینٹر پر جمع کریں۔ نقد فیس جمع کرنے کے طریقہ کار آئندہ صفحات میں دیکھیں۔

☆ داخلہ فارم کی پرنٹ کی نقل اسٹڈی سینٹر پر-2000/ فیس کے ساتھ جمع کریں۔ یہ فیس اسٹڈی سینٹر کے بینک اکاؤنٹ میں چالان یا Account Pay چیک کے ذریعے ادا کرنی ہوگی۔ داخلہ فارم، فیس رسید سمیت تمام کاغذات کی ایک نقل اپنے پاس محفوظ کر لیں۔

☆ داخلے کے عمل کو مکمل کرنے کے بعد اس کی تصدیق کر لیں اور اپنے رجسٹرڈ موبائل نمبر پر مذکورہ کورس کے PRN نمبر کا انتظار کریں اور اپنے منتخب اسٹڈی سینٹر کے رابطے میں رہیں۔

2.9 کورس کی ساخت سال دوم:

ایم سال دوم کے تیسرے سیمسٹر میں 4 کورس اور 16 کریڈٹ، اسی طرح چوتھے سیمسٹر میں بھی 4 کورس

اور 16 کریڈٹ شامل ہیں۔ تمام کورسز کا مطالعہ لازمی ہے۔

☆ ایم۔ اے اردو (M44) سال دوم

Third Semester				
Credit Point	Nature	Course Code	Title of the Course	S. N.
04	لازمی	MUR301	<p>اردو قصیدہ (Urdu Qaseeda)</p> <p>کتاب اول: قصیدے کا فن اور تعارف</p> <p>Qaseede Ka Fan Aur Ta'aruf</p> <p>کتاب دوم: اردو قصیدہ دکن میں</p> <p>Urdu Qaseeda Dakan Mein</p> <p>کتاب سوم: اردو قصیدہ شمالی ہند میں</p> <p>Urdu Qaseeda Shumali Hind Mein</p> <p>کتاب چہارم: اردو کے اہم قصیدے</p> <p>Urdu ke Ahem Qaseede</p>	01

04	لازمی	MUR302	<p>اردو مرثیہ (Urdu Marsiya)</p> <p>کتاب اول : مرثیہ، فن اور تعارف</p> <p>Marsiya : Fan Aur Ta'aruf</p> <p>کتاب دوم : اردو مرثیے کی روایت</p> <p>Urdu Marsiye Ki Riwayat</p> <p>کتاب سوم : اردو کے اہم مرثیہ نگار</p> <p>Urdu Ke Ahem Marsiya Nigar</p> <p>کتاب چہارم : اردو کے اہم مرثیے</p> <p>Urdu Ke Ahem Marsiye</p>	02
04	لازمی	MUR303	<p>غیر افسانوی نثر (Ghair Afsanvi Nasr)</p> <p>کتاب اول : سوانح اور خودنوشت سوانح</p> <p>Sawaneh Aur Khudnawisht Sawaneh</p> <p>کتاب دوم : سفر نامہ اور مکاتیب</p> <p>Safarname Aur Makateeb</p> <p>کتاب سوم : خاکہ اور انشائیہ</p> <p>Khaka Aur Inshaiya</p> <p>کتاب چہارم : روزنامچہ اور رپورٹاژ</p> <p>Rozmancha Aur Reportaz</p>	03
04	لازمی	MUR304	<p>ذرائع ابلاغ اور ترجمہ نگاری</p> <p>(Zara-e-Ablagh Aur Tarjuma Nigari)</p> <p>کتاب اول : ذرائع ابلاغ: تعارف اور روایت</p> <p>Zara-e-Ablagh: Ta'aruf Aur Riwayat</p> <p>کتاب دوم : پرنٹ میڈیا</p> <p>Print Media</p> <p>کتاب سوم : الیکٹرانک میڈیا</p> <p>Electronic Media</p> <p>کتاب چہارم : ترجمہ نگاری</p> <p>Tarjuma Nigari</p>	04

☆☆☆

Fourth Semester

Credit Point	Nature	Course Code	Title of the Course	S. N.
04	لازمی	MUR401	<p style="text-align: center;">(Tanqeed-o-Tahqeeq) تنقید و تحقیق</p> <p style="text-align: center;">کتاب اول : اردو تنقید Urdu Tanqeed کتاب دوم : تنقیدی نظریات Tanqeedi Nazaryaat کتاب سوم : اردو کے اہم ناقدین Urdu Ke Ahem Naaqdeen کتاب چہارم : اردو تحقیق Urdu Tahqeeq</p>	01
04	لازمی	MUR402	<p style="text-align: center;">(Tanz-o-Mazaah) طنز و مزاح</p> <p style="text-align: center;">کتاب اول : طنز و مزاح، تعارف اور روایت Tanz -o- Mazah : Ta'aruf Aur Riwayat کتاب دوم : اردو شاعری میں طنز و مزاح Urdu Shaeri Mein Tanz-o-Mazah کتاب سوم : اردو نثر میں طنز و مزاح Urdu Nasar Mein Tanz-o-Mazah کتاب چہارم : اردو کے اہم طنزیہ و مزاحیہ نمونے Urdu Ke Ahem Tanziya wo Mazahiya Matoon</p>	02

04	لازمی	MUR403	<p>تحریرکات ورجماناات (Tahreekaat-o-Rujhanaat)</p> <p>کتاب اول : تحریک اور رجحان کا تعارف Tahreek Aur Rujhan Ka Ta'aruf</p> <p>کتاب دوم : علی گڑھ تحریک Aligarh Tahreek</p> <p>کتاب سوم : ترقی پسند تحریک Taraqqi Pasand Tahreek</p> <p>کتاب چہارم : حلقہ ارباب ذوق اور جدیدیت Halqa-e-Arbaab-e-Zauq Aur Jadeediyat</p>	03
04	لازمی	MUR404	<p>خصوصی مطالعہ (Khusoosi Mutala)</p> <p>کتاب اول : میر تقی میر Meer Taqi Meer</p> <p>کتاب دوم : مرزا اسد اللہ خاں غالب Mirza Asadullah Khan Ghalib</p> <p>کتاب سوم : مولانا ابوالکلام آزاد Maulana Abul Kalam Azad</p> <p>کتاب چہارم : شمس الرحمن فاروقی Shamsurrahman Farooqi</p>	04

2.10 پیمائشی قدر کا طریقہ کار:

طالب علم کی پیمائشی قدر تفویضات اور سالانہ امتحان دونوں کے معیار پر کی جاتی ہے۔ فی کورس میں 80/20 کے معیار کے مطابق نمبر دیے جاتے ہیں۔

☆ تفویضات

فی کورس میں چار تفویضات لازمی ہیں۔ ایک تفویض کے لیے 20 نمبر مختص ہیں۔ ایک تفویض کا سوال نامہ پانچ پانچ نمبر کے چار سوالات پر مشتمل ہوگا۔ ہر تفویض میں کامیابی کے لیے 40 فیصد نمبر حاصل کرنا لازمی ہے۔ تفویضات کے سوال نامے اپنے متعلقہ اسٹڈی سینٹر یا <http://ymn.ou.digitaluniversity.ac> سے حاصل کریں۔ تفویضات کے سوالات کے جوابات صاف اور خوشخط انداز میں تحریر کے اپنے اسٹڈی سینٹر پر مجوزہ تاریخ سے قبل جمع کریں۔ طالب علم کے لیے تفویضات کے 20 فیصد نمبر اہمیت کے حامل ہیں۔

☆ سالانہ امتحان

فی کورس کا سالانہ امتحان 80 نمبر پر مشتمل ہوگا کامیابی کے لیے 40 فیصد نمبر حاصل کرنا لازمی ہے۔ ہر سیمسٹر میں چار کورسز ہوں گے۔ ہر کورس کا سوالیہ پرچہ 80 نمبر کا ہوگا۔ ایک سوالیہ پرچے میں 20-20 نمبر کے چار لازمی سوالات پوچھے جائیں گے۔ ہر سوالات کے تحت پانچ ضمنی سوالات ہوں گے جس میں چار ضمنی سوالات حل کرنا لازمی ہے۔ تفویضات اور سالانہ امتحان میں حاصل شدہ نمبروں کو علاحدہ طور پر مارکس شیٹ (UA) میں ظاہر کیا جائے گا۔

3۔ رجسٹریشن کا طریقہ کار

- یونیورسٹی کے تمام تعلیمی کورسز میں داخلے آن لائن طریقے سے کیا جاتا ہے۔
- 1۔ سب سے پہلے پراسپیکٹس کا بغور مطالعہ کریں۔ اگر طالب علم مذکورہ پروگرام کے لیے اہل ہے تو سب سے پہلے درج ذیل اسناد کا اسکین کرنا ضروری ہے۔
- a: تاریخ پیدائش کے لیے، ڈرائیونگ لائسنس، پین کارڈ، آدھار کارڈ (جس میں تاریخ پیدائش درج ہو) اسکول لیونگ سرٹیفکیٹ، پاسپورٹ یا ایکشن کاشٹاقتی کارڈ۔
- b: تین سالہ پیپلز ڈگری کی مارکس شیٹ اور سند، اردو زبان کے ساتھ (اگر کوئی طالب علم ڈگری میں اردو زبان نہ پڑھی ہو تو وہ دسویں، بارہویں یا اس کے مساوی کورسز (جو حکومت مہاراشٹر سے منظور شدہ ہو) میں اردو زبان پڑھی ہو۔
- c: اگر طالب علم درجہ بند جماعت (Category) سے تعلق رکھتا ہے تو Cast Validity Certificate اور Non-Creamy-Layer Certificate وغیرہ۔
- d: طالب علم اگر معذور ہے تو معذوری ظاہر کرنے والا حکومت سے منظور شدہ سرٹیفکیٹ۔
- 2۔ سبھی اسناد کی اسکیننگ کم از کم DPI72 ریزولیشن میں ہونا ضروری ہے۔
- 3۔ موبائل نمبر اور ای میل آئی ڈی لازمی ہے۔
- 4۔ آن لائن رجسٹریشن کے لیے یونیورسٹی کی ویب سائٹ <http://ycmou.digitaluniversity.ac> کا استعمال کریں۔ ضروری معلومات بھر کر User Id اور Password حاصل کریں۔
- 5۔ آن لائن داخلے کے مراحل کو آسانی سے طے کرنے کے لیے اسکرین شاٹ پڑھنی معلومات ویب سائٹ پر دی گئی ہے۔
- 6۔ اسکین کیے گئے تمام ضروری اسناد ہدایات کے مطابق اپلوڈ کریں۔
- 7۔ فیس جمع کرنے کے لیے Online Payment Gateway کا استعمال کریں اور ہدایات کے مطابق مینٹننگ، ڈیبٹ کارڈ، کریڈٹ کارڈ، موبائل بینکنگ، موبائل منی ایڈیٹی فائر اور دیگر رائج ذرائع کا استعمال کریں۔

- 8- نقدی فیس جمع کرنے کے لیے ای چالان پرنٹ کریں اور دو کاروباری ایام کے بعد اسٹیٹ بینک آف انڈیا یا یونیورسٹی کے مجوزہ قومی بینک کی کسی بھی شاخ میں جمع کریں۔ چالان پر بینک آفیسر کی دستخط، مہر اور ٹرانزیکشن نمبر وغیرہ کی معلومات صاف اور واضح الفاظ میں لکھے ہونے کی تصدیق کر لیں۔
- 9- ٹرانزیکشن نمبر یونیورسٹی کی ویب سائٹ پر Student Login پر جا کر جمع کریں۔
- 10- اپلوڈ کیے گئے تمام اسناد کی جانچ کے بعد ہی داخلے کی تصدیق کی جائے گی۔

4- ریجنل سینٹرس

- 01- **Amravati** : V. M. V. to Valgoan Road, Post - V. M. V., Amravati - 444 604
PHONE (0721) 2531445, 2531210
- 02- **Aurangabad** : Survey no. 41, on the east side of the military children's hostel, Nandanvan Colony, Camp, Aurangabad - 431002.
PHONE (0240) 2371066, 2371077
- 03- **Mumbai** : NCP's Marathi Primary School of Jagannath Shankarsheth, Second Floor, Frair Bridge (South), Nana Chowk, Grant Road (W), Mumbai - 400 007
PHONE (022) 23874180, 23874187, 23874177, 23874183

- 04- Nagpur** : Raobahadur D. Laxminarayan Bungalow,
University Sports Complex, Law College
Campus Amravati Road, Ravinagar Chowk,
Nagpur - 440 001
PHONE(0712) 2553724, 2553725
- 05- Nashik** : Municipal Corporation's Old Building, 2nd
Floor, New Pandit Colony, Nashik-422002
PHONE (0253) 2317063
- 06- Pune** : Shahir Annabhau Sathe School Library,
Municipal School No. 5 (Children's), 654, Opp.
Sadashiv Peth Water tank, Kumathekar Marg,
Pune - 411030
PHONE (020) 24457914
- 07- Kolhapur** : Shivaji University Campus, Near Post Office,
Vidyanagar, Kolhapur - 416004
PHONE (0231) 2607022
- 08- Nanded** : Swami Ramanand Tirth Marathwada University
Campus, Nanakwadi Kaman,
Zari Road, Vishnupuri, Nanded-431606
PHONE (02462) 229940, 283038

5- خصوصی اطلاع برائے رابطہ

(الف)

یونیورسٹی کی جانب سے جاری کیا ہوشناختی کارڈ گم ہونے پر 15 روپے اور مارکس شیٹ گم ہونے پر 50 روپے کا ڈیما نڈ ڈرافٹ ادا کرنے کے بعد دوسری کاپی جاری کی جائے گی۔ اس کے لیے فیس کے ساتھ طالب علم کا نام، رجسٹریشن نمبر، جماعت اور اسٹڈی وغیرہ کی معلومات فراہم کرنا ضروری ہے۔ (نوٹ: مارکس شیٹ کی دوسری کاپی کے لیے 50 یا 100 روپے کے اسٹیپ پیپر پر حلف نامہ (Affidavit) لازمی ہے۔

(ب) اسٹڈی سینٹر کے متعلق ہدایات:

- 1- داخلے کی تاریخ ختم ہونے کے بعد مشاورتی کلاسز اور ٹائٹل کے ضمن میں اسٹڈی سینٹر سے رابطہ کریں۔ شناختی کارڈ پر اسٹڈی سینٹر کے کوآرڈینیٹر کی دستخط مع مہر حاصل کریں۔ اسٹڈی سینٹر پر آتے وقت اور امتحانات کے اوقات میں شناختی کارڈ کا ہونا لازمی ہے۔
- 2- یونیورسٹی کے قائم کردہ اسٹڈی سینٹر کے علاوہ کسی بھی پرائیویٹ ادارے، تنظیم یا کسی ٹیوشن کلاسز کو منظور نہیں دی گئی ہے۔ اس قسم کے ادارے، تنظیم یا ٹیوشن کلاسز میں زیادہ فیس ادا کر کے داخلہ لینے پر یونیورسٹی ذمہ دار نہیں ہوگی۔
- 3- یونیورسٹی کے مطابق کلاس ٹیسٹ اور سالانہ امتحان اسٹڈی سینٹر پر ہی منعقد کیے جاتے ہیں۔
- 4- کسی اسٹڈی سینٹر پر مناسب تعداد میں داخلہ نہ ہونے پر طلبا کو تقریبی اسٹڈی سینٹر پر مشاورتی کلاسز اور امتحان کے لیے منتقل کیا جائے گا۔
- 5- ایم۔ اے سال اول میں جس نام سے داخلہ لیا گیا ہے اسی نام سے مارکس شیٹ اور سند وغیرہ جاری کیا جائے گا۔ اگر نام میں تبدیلی ہو تو گزٹ کی کاپی داخلہ فارم کے ساتھ منسلک کرنا لازمی ہے۔

01- : Head office:

Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University, Nashik

Dnyangangotri, Govardhan,

Near Gangapur Dam, Nashik- 422222

PHONE +91 253 2231714 +91 253 2231715

برائے رابطہ

02- :

پراسپیکٹس، داخلہ فارم، کورس یا مضمون کے لیے:

Director

School of Humanities and Social Sciences

Y.C.M Open University, Dnyangangotri

Near Gangapur Dam, Nashik- 422222Tel: (0253) - 2231475

03- :

رجسٹریشن، رجسٹریشن نمبر، پتہ اور اسٹڈی سینٹر کے لیے:

Registration Section

Y.C.M Open University, 'Dnyangangotri',

Near Gangapur Dam, Nashik - 422222, Tel: (0253) - 2231478

04- :

امتحان، رول نمبر، رزلٹ اور ڈگری کے لیے:

Deputy Registrar, Exam Section

Y.C.M Open University, 'Dnyangangotri',

Near Gangapur Dam, Nashik- 422222, Tel. (0253)

2230716/2280058/2230013.

05- :

نصابی کتب، آڈیو، ویڈیو فلم اور شناختی کارڈ وغیرہ کے لیے:

Audio Visual Centre

Y.C.M Open University 'Dnyangangotri',

Near Gangapur Dam, Nashik- 422222, Tel. (0253) 2231481

مذکورہ دفاتر کے اوقات:

صبح 10 بجے سے شام 5:45 بجے تک

(دوپہر 1:30 سے 02:00 کا وقفہ)

اتوار اور ہر ماہ کے پہلے اور تیسرے سنیچر نیز سرکاری تعطیلات کے ایام میں درج بالا سبھی دفاتر بند رہیں گے۔

6-ضمیمہ جات/ Appendices

Appendix : 01

طالب علم یا امیدوار کا اقرار نامہ

یہ اقرار نامہ طالب علم اور یونیورسٹی کے مابین ہوگا۔ میں بطور امیدوار طالب علم اسے قبول و تسلیم کرتا کرتی ہوں:

- 1- میں نے پرائیکٹس کے ساتھ ساتھ یونیورسٹی کی ویب سائٹ پر موجود متن کا مطالعہ کیا ہے اور اس کے مطابق مناسب کاروائی کی ہے۔
- 2- میں نے اس بات کا یقین کر لیا ہے کہ منتخب کیے گئے پروگرام کے لیے لیاقت رکھتا رکھتی ہوں۔ میری فراہم کردہ معلومات کے مطابق اگر میں نااہل قرار پاتا پاتی ہوں تو یونیورسٹی کو اختیار ہے کہ میرا داخلہ فوری طور پر منسوخ کر دے اور جمع کی ہوئی فیس کی واپسی کا مطالبہ نہیں کروں گا کروں گی۔
- 3- ہمیں نصابی کتب ای بکس، موبائل ایپ، آڈیو ریڈول ٹیپ، آڈیو ٹیپ، سی ڈی یا انٹرنیٹ پر دستیاب ہونے پر کوئی اعتراض نہیں ہے۔ مذکورہ صورتوں کے علاوہ کسی دوسری شکل میں نصابی کتب کا مطالعہ یا احصا نہیں کروں گا کروں گی۔
- 4- اگر طالب علم یونیورسٹی کے تعلق سے کوئی شکایت یا درخواست دینا چاہتا ہے تو وہ یونیورسٹی کی ویب سائٹ پر USER ID کا استعمال کرے۔ درخواست کے اندراج کے بعد تین دنوں میں اس کا ازالہ کیا جائے گا۔
- 5- ہمیں یونیورسٹی کے کسی بھی طرح کے قوانین اور اس کی تبدیلیوں میں مداخلت کرنے کا حق نہیں ہوگا۔
- 6- پروگرام کے دوران یونیورسٹی میں رجسٹریشن کے وقت یونیورسٹی کو فراہم کی گئی معلومات (تصویر، موبائل نمبر تبدیل نہیں کروں گا کروں گی۔ میں یہ تسلیم کرتا کرتی ہوں کہ رجسٹریشن کے وقت یونیورسٹی کو فراہم کی گئی معلومات (تصویر، موبائل نمبر، تاریخ پیدائش، پتہ وغیرہ) میں تبدیلی کے لیے یونیورسٹی مناسب فیس وصول کرنے کا حق محفوظ رکھتی ہے۔
- 8- ہم نے اس بات کا اعتراف کیا ہے کہ حکومت سے اسکالرشپ ملنے پر یونیورسٹی کو فیس نہیں جمع کرنی ہوتی ہے۔ اگر کسی بھی وجوہات کی بنا پر اسکالرشپ منظور نہیں ہوتی تو بغیر فیس کے امتحان دینے سے روک دیا جائے گا اور اگر امتحان دے دیا ہے اس وقت تک نتیجہ محفوظ رکھا جائے گا۔ جب تک کہ یونیورسٹی اپنی فیس وصول نہیں کر لیتی ہے۔
- 9- میں نے داخلے کے وقت اگر کوئی معلومات غلط یا نامکمل دی ہے تو میرا داخلہ منسوخ کر دیا جائے گا۔ اگر یونیورسٹی کی جانب سے ہمیں کوئی ڈگری یا ڈپلوما جاری کیا گیا ہے تو اس کی تصدیق کے بعد جاری کی گئی ڈگری یا ڈپلوما کو کالعدم اور باطل قرار دیا جائے گا۔
- 10- میں باقاعدگی سے یونیورسٹی کی ویب سائٹ (ycmu.digitaluniversity.ac) پر نصاب کی ای بکس، تفویضات کے سوالات، امتحان ہال کے نکتے اور دیگر معلومات جو وقتاً فوقتاً اپلوڈ ہوتے ہیں، ڈاؤن لوڈ کرنے کے ساتھ ساتھ یونیورسٹی کے نظم و ضبط کے ساتھ اس کا مطالعہ کروں گا کروں گی۔
- 11- ہمارا تازہ یونیورسٹی کے ذمہ داران سے ایک طالب علم کی طرح ہوگا۔ اور میرا کوئی عمل ایسا نہیں ہوگا جو یونیورسٹی کے قوانین کے خلاف ہو۔

गरीब विद्यार्थी साहाय्य योजना नियमावली

१. **नाव :** या योजनेचे नाव गरीब विद्यार्थी साहाय्य योजना असे राहिल.
२. **व्याप्ती :**
 - २.१ सदरची गरीब विद्यार्थी साहाय्य योजना यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठाच्या एका वर्षापेक्षा अधिक कालावधीच्या सर्व शिक्षणक्रमांच्या विद्यार्थ्यांना लागू राहिल.
 - २.२ अंध, अपंग, मूकबधिर, कर्णबधिर विद्यार्थ्यांसाठी संपूर्ण फी, मार्कांची सवलत व्यवस्थापन मंडळाने घेतलेल्या निर्णयान्वये देय राहिल.
 - २.३ आर्थिक दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांसाठी सदर योजना लागू असेल.
३. **पात्रतेचे निकष :**
 - ३.१ गरीब विद्यार्थी साहाय्य योजनेचा लाभ मिळण्यासाठी कुटुंबाच्या वार्षिक उत्पन्नाची कमाल मर्यादा रु. १,००,०००/- राहिल.
 - ३.२ तहसिलदाराचे मूळ उत्पन्नाचे प्रमाणपत्र मागील वित्तीय वर्षाचे असावे.
 - ३.३ सदर योजनेचा लाभ देताना संबंधित विद्यार्थी / विद्यार्थिनी मागील शैक्षणिक वर्षाच्या अंतिम परीक्षेत उत्तीर्ण असणे आवश्यक राहिल.
 - ३.४ गरीब विद्यार्थी साहाय्य योजनेसाठी विद्यार्थ्यांनी मागील वर्षी योजनेचा लाभ घेतला असेल तर सदर विद्यार्थी सर्व विषयांत उत्तीर्ण असणे आवश्यक आहे.
 - ३.५ सदर योजनेसाठी पात्र ठरलेल्या विद्यार्थी / विद्यार्थिनीने त्याला ज्या शैक्षणिक वर्षासाठी योजनेचा लाभ मंजूर करण्यात आला तो अभ्यासक्रम त्याने / तिने विद्यापीठाच्या मान्यताप्राप्त अभ्यासकेंद्रातून पूर्ण करणे आवश्यक आहे. अभ्यासक्रमाचे वर्ष पूर्ण होण्यापूर्वी संबंधित विद्यार्थ्यांचा प्रवेश कोणत्याही कारणास्तव रद्द झाल्यास विद्यापीठाने प्रदान केलेली रक्कम व प्रमाणपत्र विद्यापीठास परत करण्याची जबाबदारी संबंधित विद्यार्थी, अभ्यासकेंद्र व विभागीय केंद्र यांची राहिल.
 - ३.६ राज्य शासन / केंद्र शासन यांच्याकडे शिष्यवृत्ती मिळण्यासाठी अर्ज केलेल्या विद्यार्थ्यांना सदर योजनेचा लाभ देय नाही.

अनुज्ञेय रकम उदाहरण दाखल तक्ता :

क्र.	किमान गुण	अनुज्ञेय रकमेचे प्रमाण %	डिप्लोमा	पदवी / पोस्ट ग्रॅज्युएट डिप्लोमा	पोस्ट ग्रॅज्युएट डिग्री
			रु. ३०००/-	रु. ५०००/-	रु. ७०००/-
१	०२	३०	रु. ९००/-	रु. १५००/-	रु. २५००/-
२	३ ते ५	५०	रु. १५००/-	रु. २५००/-	रु. ३५००/-
३	६ च्या पुढे	१००	रु. ३०००/-	रु. ५०००/-	रु. ७०००/-

- ६ गरीब विद्यार्थी साहाय्य योजनेअंतर्गत मदत मिळण्यासाठी अर्ज सादर करण्याची पद्धत :
- ६.१ गरीब विद्यार्थी साहाय्य निधी योजनेचा विहित नमुन्यातील अर्ज व आवश्यक सहपत्रे जोडून अभ्यासकेंद्राकडे दिलेल्या मुदतीत सादर करणे आवश्यक राहिल.
 - ६.२ विद्यार्थ्यांनी सादर केलेल्या विहित नमुन्यातील अर्जावर अभ्यासकेंद्र प्रमुख / संयोजक यांचा सही व शिक्षा असणे बंधनकारक राहिल.
 - ६.३ अर्जातील प्रतिज्ञापत्रावर विद्यार्थ्यांची सही व राष्ट्रीयीकृत बँकेचा तपशील म्हणजे बँकेचे नाव, शाखा, खाते क्रमांक, आय एफ एस सी (IFSC) कोड या बाबी नोंदवणे आवश्यक आहे.
 - ६.४ मागील वर्षी सादर योजनेचा लाभ घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी मागील वर्षाच्या गुणपत्रिकेची झेरॉक्स प्रत जोडली आहे काय? ते मागील वर्षाच्या परीक्षेत उत्तीर्ण आहेत का? हे अभ्यासकेंद्र प्रमुखांनी पहावे.
 - ६.५ अभ्यासकेंद्रप्रमुखांनी विद्यार्थ्यांकडून अर्ज निर्धारित मुदतीत भरून घेऊन विभागीय केंद्राकडे सादर करावेत.
 - ६.६ अभ्यासकेंद्राने विभागीय केंद्राकडे सादर केलेल्या अर्जाची छाननी वरील निकषांच्या आधारे विभागीय केंद्राने करावी. तसेच विद्यापीठाने दिलेल्या विहित नमुन्यातील माहिती Excel Sheet मध्ये Hard Copy/ Soft Copy तयार करावी.

Appendix : 03

University Grants Commission Resolution (2004)

F1-52/2000(CPP-II)
The Registrar / Director
Of all the Indian Universities
(Deemed, State, Central Universities /
Institutions of National importance)

विश्वविद्यालय अनुदान आयोग
बहादुरशाह जाफर मार्ग
नई दिल्ली-११० ००२

UNIVERSITY GRANTS COMMISSION
BAHADURSHAH ZAFAR MARG
NEW DELHI-110002

5 MAY 2004

Subject : Recognition of Degrees awarded by Open Universities.

Sir/Madam,

There are a number of open Universities in the country offering various degrees/diploma through the mode of non-formal education. **The Open Universities have been established in the country by an Act of Parliament or State Legislature in accordance with the provisions contained in Section 2(f) of University Grants Commission Act, 1956. These universities are, therefore, empowered to award degrees in terms of Section 22(1) of the UGC Act, 1956.**

A circular was earlier issued vide UGC letter N.F.1-8/92(CPP) dated February, 1992 mentioning that the Certificate, Diplomas and Degrees awarded by Indira Gandhi National Open University are to be treated equivalent to the corresponding awards of the Universities in the country.

Attention is further invited to UGC circular No.F1-25/93(CPP-II) dated 28th July, 1993 (copy enclosed) for recognition of degrees and diplomas as well as transfer of credit for courses successfully completed by students between the two types of universities so that the mobility of students from Open University stream to traditional Universities is ensured without any difficulty.

The UGC has specified the nomenclature of degrees under Section 22(3) of the UGC Act, 1956 to ensure mandatory requirements viz. minimum essential academic inputs required for awarding such degrees. A copy of Gazette Notification regarding specification of degrees issued vide No.1-52/97(CPP-II) dated 31st January 2004 is enclosed. The details are also given in UGC Web site : www.ugc.ac.in

May, I therefore request you to treat the Degrees / Diploma / Certificates awarded by the Open Universities in conformity with the UGC notification on Specification of Degrees as equivalent to the corresponding awards of the traditional Universities in the country.

Yours faithfully

(Dr. Mrs. Pankaj Mittal)
Joint Secretary

Encl. : As Above

Copy to :

1. The Secretary, Government of India, Ministry of Human Resource Development, Department of Secondary Education and Higher Education, Shastri Bhavan, New Delhi-110001.
2. The Secretary, All Indian Council for Technical Education, I.G. Sports Complex, Indraprastha Estate, New Delhi
3. The Secretary, Association of Indian Universities (AIU), 16, Comrade Inderjit Gupta Marg, New Delhi -110002.
4. The Secretary, National Council for Teacher Education, I.G. Stadium, I. P. Estate, New Delhi-110002.
5. The Director of Distance Education Council, IGNOU Campus, Maidan Garhi, New Delhi-110068.
6. The Vice-Chancellor, Indira Gandhi National Open University, Maidan Garhi, New Delhi-110068.
7. The Vice-Chancellor, Dr. B. R. Ambedkar Open University, Road, No. 46, Jubilee Hills, Hyderabad (AP)
8. The Vice-Chancellor, Nalanda Open University, West Gandhi Maidan, Patna-800001 (Bihar)
9. The Vice-Chancellor, Dr. Babasaheb Ambedkar Open University, Shahigaug, Ahmedabad-380003 (Gujarat)
10. The Vice-Chancellor, Karnataka State Open University, Manasagangotri, Mysore-570006 (Karnataka)
11. The Vice-Chancellor, Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University, Nashik-422222 (Maharashtra)
12. The Vice-Chancellor, Kota Open University, Vardhaman Mahaveer Open University, Kota-324010 (Rajasthan)
13. The Vice-Chancellor, Netaji Subhash Open University, Kolkata-700020 (West Bengal)
14. The Vice-Chancellor, Madhya Pradesh Bhoj (Open) University, Bhopal-462016 (M.P.)

(V.K. Jaiswal)
Under Secretary

G.R. of equivalency to 10th and 12th

यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक व
राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्था, नवी दिल्ली यांची
प्रमाणपत्रे शासनसेवेसाठी समकक्ष म्हणून विचारात
घेण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन

सामान्य प्रशासन विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : आरजीडी-१५११/प्र.क्र.८९/१३,

मंत्रालय, विस्तार इमारत, मुंबई-४०००३२

दिनांक : २० मे, २०११.

वाचा

- १) शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक : आरजीडी-१३९८/प्र.क्र.६७/९८/१३, दिनांक १० डिसेंबर, १९९८.
- २) शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक : आरजीडी-१३०५/प्र.क्र.२४/२००५/१३, दिनांक १२ डिसेंबर, २००६.

शासन निर्णय :

यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक येथून प्राप्त केलेली शैक्षणिक अर्हता शासकीय सेवेतील नियुक्तीसाठी ग्राह्य धरण्याबाबत सर्वसाधारण सूचना निर्गमित करण्याचे निदेश मा. महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधीकरण, मुंबई यांनी श्री. राजेंद्र घुणकीकर विरुद्ध महाराष्ट्र शासन (मूळ अर्ज क्र. ६७०/२००८) वर दिले आहेत. त्यावर, शासनाने घेतलेल्या निर्णयानुसार यासंदर्भात खालीलप्रमाणे सूचना देण्यात येत आहेत.

१. "ज्या पदांच्या सेवाप्रवेश नियमात १० वी/१२ वी (माध्यमिक/उच्च माध्यमिक) परीक्षा उत्तीर्ण असणे अशी किमान अर्हता विहित केलेली असेल त्या बाबतीत, महाराष्ट्र राज्य शिक्षण मंडळाची माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शालांत परीक्षा उत्तीर्ण नसलेला मात्र, यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठाची पूर्व परीक्षा उत्तीर्ण होऊन पदवी परीक्षेचे प्रथम वर्ष उत्तीर्ण झालेला वा यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठातून पदवी धारण केलेला उमेदवार पात्र समजण्यात यावा."
२. बृहन्मुंबईतील लिपिक-टंकलेखक पदावरील नियुक्तीसाठी विहित करण्यात आलेल्या सेवाप्रवेश नियमातील २ (इ) मध्ये "महाराष्ट्र माध्यमिक व उच्च माध्यमिक मंडळाने नियंत्रित केलेली माध्यमिक शालांत प्रमाणपत्र परीक्षा आणि या परीक्षेस समकक्ष घोषित केलेल्या इतर परीक्षा अंतर्भूत असल्याचे नमूद केले आहे." तसेच, उमेदवारांकडे महाराष्ट्र राज्यातील अधिवास प्रमाणपत्र असणेही आवश्यक

आहे. राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्थान, नवी दिल्ली या विद्यालयाची माध्यमिक शालांत परीक्षा उत्तीर्ण केलेल्या एका उमेदवाराने महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकारणाकडे दाखल केलेल्या प्रकरणात (मूळ अर्ज क्रमांक २०४/२०१०) राज्य शासनाने लवकरात लवकर निर्णय घ्यावा, असे आदेश दिले आहेत. केंद्र शासनाने कायद्यान्वये स्थापन केलेल्या राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्था, नवी दिल्ली (National Institution of Open Schooling, New Delhi) या विद्यालयाची माध्यमिक शालांत परीक्षा (किमान ५ विषयांसह) उत्तीर्ण केलेल्या उमेदवारांना शालेय शिक्षण विभागाने अकरावी प्रवेशासाठी पात्र ठरविले आहे. मात्र, शासन सेवेतील नियुक्तीसंदर्भात समकक्षतेबाबत कोणतेही आदेश नाहीत. केंद्रीय मनुष्यबळ विकास मंत्रालयाने सर्व राज्यांना, राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्था, नवी दिल्ली (National Institute of Open Schooling, New Delhi) यांच्याकडून दिली जाणारी प्रमाणपत्रे उच्च शिक्षण व नोकरीसाठी (Employment) ग्राह्य (समकक्ष) धरण्याबाबत कळविले आहे. ही बाब विचारात घेऊन, राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्था, नवी दिल्ली यांच्यामार्फत माध्यमिक शालांत परीक्षेबाबत दिलेले प्रमाणपत्र, माध्यमिक शालांत परीक्षा अशी अर्हता असलेल्या पदांवर नियुक्तीसाठी ग्राह्य धरण्याची बाब देखील शासनाच्या विचाराधीन होती. त्यावर, शासनाने घेतलेल्या निर्णयानुसार यासंदर्भात खालीलप्रमाणे सूचना देण्यात येत आहेत. "राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय संस्था, नवी दिल्ली यांची (मराठी व इंग्रजीसह किमान ५ विषयांसह) शालांत परीक्षा उत्तीर्ण झालेल्या व सदर प्रमाणपत्र (Secondary School Examination Certificate) धारण करणाऱ्या उमेदवारांनी, राज्य शासन सेवेमध्ये ज्या ज्या ठिकाणी माध्यमिक शालांत प्रमाणपत्र परीक्षा उत्तीर्ण अशी अर्हता विहित केली असेल त्या त्या ठिकाणी शासन सेवेसाठी शालांत परीक्षा समकक्ष पात्रता आपोआप धारण केली आहे असे समजण्यात यावे."

३. त्यानुसार, सर्व नियुक्ती प्राधिकारी यांनी कार्यवाही करावी. हे आदेश या आदेशाच्या दिनांकापासून तात्काळ अंमलात येतील.

४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध असून त्याचा संगणक संकेतांक क्रमांक २०११०५२०१३५१०४००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(बा. वि. निकम)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

DISTANCE EDUCATION COUNCIL
INDIRA GANDHI NATIONAL OPEN UNIVERSITY

15983-16229

F.No.DEC/Notification/40.5.1.5/2012
Dated:01.11.2012

NOTIFICATION

Sub: Policy on pursuing two or more programmes simultaneously in various combinations - regarding.

The Distance Education Council in its 40th meeting held on 08.06.2012 has decided on the policy on pursuing two or more programmes simultaneously in various combinations. Two degree programmes cannot be allowed to be pursued simultaneously. However, a student can pursue two programmes simultaneously through distance or combination of distance and regular modes from the same or different University(ies)/ Institution(s) in various combinations, viz.,

1. One Degree and one Diploma/Post Graduate Diploma/Certificate
2. One Post Graduate Diploma and one Diploma/Certificate
3. One Diploma and one Certificate
4. Two Post Graduate Diplomas
5. Two Diplomas
6. Two Certificates

This is for information and adherence by all concerned.

(DIRECTOR)

To

VCs of all SOUs/ Heads of DEIs

3. The Registrar
YCMOU
Dnyanagotri, Near Gangapur Dam
Nashik-422 222,
MAHARASHTRA

G.R. of Equivalency

मुक्त विद्यापीठाच्या पदव्यांना समकक्षता व शासनमान्यता

(१) अन्य विद्यापीठांच्या पदवीची समकक्षता
 मा. शिक्षण संचालक (उच्च शिक्षण) महाराष्ट्र राज्य यांच्या पत्र क्र. समक (उ. शि.)/१०१४/३२८६१/मवि-१, दि. ३० ऑक्टोबर १९९५ च्या पत्रान्वये 'केंद्रीय किंवा राज्य विधिमंडळाने अधिनियमाद्वारे भारतातील विद्यापीठाने दिलेली पदवी/पदविका आणि संसदेने अधिनियमाद्वारे इतर शैक्षणिक संस्था प्रस्तावित केलेल्या आहेत किंवा विद्यापीठ अनुदान आयोग अधिनियम (१९५६) मधील कलम क्र. ३ अन्वये मान्य विद्यापीठ घोषित केली आहेत अशांच्या बाबतीत पदवी किंवा पदविका मान्यता देण्याबाबतचे औपचारिक आदेश विद्यापीठाने काढण्याची आवश्यकता नाही'.

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ हे महाराष्ट्र राज्याच्या विधिमंडळाने अधिनियमाद्वारे (क्यदा क्र. २०/१९८९) स्थापन केलेले विद्यापीठ असून त्यास विद्यापीठ अनुदान आयोगाचीही मान्यता आहे. त्यामुळे या विद्यापीठाची पदवी इतर विद्यापीठांच्या पदवीशी समकक्ष आहे.

(२) विद्यापीठ अनुदान आयोगाची मान्यता
 विद्यापीठ अनुदान आयोग, नवी दिल्ली यांनी त्यांचे पत्र क्र. F/S-15/89 (CPP-I) दि. ८ डिसेंबर १९९२ नुसार विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या १९५६ च्या कायद्यातील कलम १२-बी अन्वये यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठास मान्यता दिली आहे.

(३) महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाची मान्यता
 उपसचिव व परीक्षा निबंधक, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई यांच्या पत्र क्र. १४७७ (१७/१९९४/कस) दि. १० फेब्रुवारी १९९४ च्या पत्रातील मान्यतेसंबंधीचा मजकूर - 'यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ हे संविधानमय (Statutory) असल्यामुळे आपल्या विद्यापीठाच्या पदवीधर विद्यार्थ्यांकडून आलेले अर्ज देखील इतर मान्यताप्राप्त विद्यापीठांच्या पदवीधर उमेदवारांकडून आलेल्या अर्जांप्रमाणेच आयोगाकडून विचारता घेतले जातील'

मुक्त विद्यापीठाच्या पदवी/पदविकांना महाराष्ट्र शासन मान्यता

विद्यार्थी अनुदान आयोगाने मान्यता दिलेली विद्यार्थी राज्य संकेतित पत्रासाठी पदवी/पदविका मान्यता

महाराष्ट्र शासन

सामान्य प्रशासन विभाग

शासन निर्णय : क्रमांक आजीसीटी-१३४४/प्र.क्र. २१/१४/१३,मंत्रालय, मुंबई
 ४०००२१, दिनांक ८ मार्च १९९५

याचा : (१) मान्यता प्राप्त विभाग, शासन निर्णय क्रमांक आजीसीटी-१०६१/१८४७/१४४ - वे दिनांक २१ ऑगस्ट १९९५

शासन निर्णय : महाराष्ट्र लोक सेवा आयोगाशी विचार विनिमय करून उपरोक्त दिनांक २१ ऑगस्ट १९९५ च्या आदेशाद्वारे असा निर्णय घेण्यात आला होता की, केंद्र अथवा राज्य विधिमंडळाच्या अधिनियमाद्वारे स्थापित झालेली विद्यापीठे, संसदेच्या अधिनियमाद्वारे स्थापन झालेला इतर शैक्षणिक संस्था, किंवा विद्यापीठ अनुदान आयोग अधिनियम, १९५६ च्या अंतर्गत भाग ३ अन्वये जाहीर झालेली यादीची विद्यापीठे यांनी प्रदान केलेल्या पदव्या / पदविका तसेच भारतीय वैद्यकीय मंडळ अधिनियम, १९५६ च्या परिशिष्टांतपणे आलेली केंलेल्या वैद्यकीय व संलग्न विषयांवरील पदव्या यांना शासकीय महाविद्यालयांवरील अभ्यासकीय पदे पसलता, राज्यातील सेवा व पदांवरील भरतीसाठी आर्योत्प्रेम मान्यता प्राप्त झालेली असल्याचे समजण्यात यावे.

(२) सर आदेशासोबत विद्यापीठ अनुदान आयोगाने मान्यता दिलेल्या वैधानिक विद्यापीठे व संस्थांची यादी जोडण्यात आली होती. आयोग मान्यताप्राप्त विद्यापीठे व संस्था यांची अद्ययावत यादी आता या आदेशासोबत जोडण्यात आली आहे. शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक आजीसीटी - १०६१/१८४७/१४४/वे दिनांक २१ ऑगस्ट १९९५ मध्ये नमूद केलेल्या आणि सर परिच्छेद १ मध्ये उद्घृत केलेल्या हेतुसाठी सर सर्व विद्यापीठे/संस्था यांनी प्रदान केलेल्या पदवी/पदविकांना आर्योत्प्रेम मान्यता देण्यात आल्याचे समजण्यात यावे.

महाराष्ट्रचे राज्यसत्त यांच्या आदेशानुसार व नव्याने

डा. र. राणे

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

अंति.

- (१) राज्यपालांचे सचिव
- (२) मुख्य मंत्रांचे सचिव
- (३) सचिव, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई
- (४) सहाय्यकालय, महाराष्ट्र - १, मुंबई
- (५) सहाय्यकालय, महाराष्ट्र - २, मुंबई
- (६) विद्यार्थी सेवा परीक्षा अधिकारी, मुंबई
- (७) अधिकार व सेवा अधिकारी, मुंबई
- (८) ज्येष्ठ, उच्च न्यायालय (मूळ न्याय सहाय्य), मुंबई
- (९) ज्येष्ठ, उच्च न्यायालय (अपील सहाय्य), मुंबई
- (१०) ज्येष्ठ, लोक अनुदान व उच्च लेखी अनुदान यांचे कार्यालय, मुंबई
- (११) सर्व कार्यालय विभाग
- (१२) संसदीय विभागांच्या निबंधकांच्या निबंधकांसाठी सर्व विभाग प्रमुख व कार्यालय प्रमुख
- (१३) अवर सचिव, भारत सरकार, शिक्षण मंत्रालय, नवी दिल्ली
- (१४) मित्र व नसी

याचा : महाराष्ट्र शासनारच्या उपरोक्त शासन निर्णय क्रमांक आर.जी.सी. १३४४/प्र.क्र. २१/१४/१३ मंत्रालय, मुंबई, दिनांक ८ मार्च १९९५ च्या सोबत जोडलेल्या घाटीमध्ये यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नासिक यांची अनुक्रमेण १२६ वर नोंद करण्यात आलेली आहे.

LETTER OF RECOGNITION FROM UGC

UNIVERSITY GRANTS COMMISSION
BAHADUR SHAH ZAFAR MARG
NEW DELHI-110002.

NO. F.5-15/89 (OPP-I)

December, 1992

The Secretary
Govt. of Maharashtra
Higher and Technical
Education and Employment Deptt.
Mantralaya Annex
Bombay- 400032.

Sub : Recognition of Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University,
Nashik for Central assistance under Section 12-B of the UGC Act, 1956.

Sir,

With reference to the correspondence resting with your letter No. MOJ/ 63003 (241/92) UNI dated 11th November, 1992 on the above subject, I am to say that the University Grants Commission has agreed to declare the Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University Nashik established under Maharashtra State Act No. XX of 1989, fit to receive Central assistance for all purposes including Institutional development in terms of the rules framed under Section 12-B of the UGC Act, 1956.

The receipt of the letter may please be acknowledged.

Yours faithfully,

Sd/xxx
(I J GUPTA)
JOINT SECRETARY

Copy to :-

1. The Vice - Chancellor, Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University, Nashik-422005.
2. Secretary to the Govt. of India, Ministry of Human Resource Development (Deptt. of Education) New Delhi.
3. The Registrar, Indira Gandhi National Open University, Maidan Garhi, New Delhi-110068.
4. The Secretary, Association of Indian Universities, 16, Kotla Marg, New Delhi-110002.
5. Desk Officer (Meeting) / S.O. FD-III/S.O. SU-II/S.S.C.-I, Secy, U.G.C. New Delhi.
6. All Officers /Sections, UGC New Delhi.

Sd/-
(D. D. Mehta)
SECTION OFFICER

विद्यार्थी सहायता आणि विद्यार्थी कल्याण योजना

■ विद्यार्थी सहायता

अल्प उत्पन्न गटातल्या हुशार विद्यार्थ्यांसाठी विद्यार्थी सहाय्य योजना विद्यापीठातर्फे राबविली जाते. त्यासाठी विद्यापीठांने ५५ लाखांची तरतूद केली आहे. या योजनेखाली आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल विद्यार्थ्यांनी प्रवेश घेतलेल्या शिक्षणप्रमासाठी असलेल्या शुल्कात सवलत देण्यात येते. त्यासाठी विद्यापीठांने विहित नमुना विकसित केला असून योग्य पात्रताधारक विद्यार्थ्यांना प्रवेश शुल्कात सवलत देण्यात येते.

■ विद्यार्थी कल्याण योजना

विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण व्यक्तिमत्त्व विकाससाठी दरवर्षी क्रीडा व युवक महोत्सवांचे आयोजन करण्यात येते. तसेच विद्यार्थ्यांमधील संशोधन प्रवृत्तीला प्रोत्साहन देण्यासाठी आविष्कार ही संशोधनात्मक स्पर्धाही घेण्यात येत असते.

■ क्रीडा महोत्सव

विद्यापीठाच्या विद्यार्थ्यांना खेळाचे मैदान मिळावे म्हणून विद्यापीठांने विभागीय व विद्यापीठ पातळीवर क्रीडा स्पर्धा सुरु केल्या आहेत. यातून खेळाडूंना राज्य व राष्ट्रीय स्तरावरील क्रीडा स्पर्धेत भाग घेता येतो. मा. राज्यपालांच्या कार्यालयाकडून आयोजित केल्या जाणाऱ्या आंतरविद्यापीठीय अश्वमेध व ए. आय. यू. च्या क्रीडास्पर्धेतही खेळाडूंना भाग घेता येतो.

■ युवक महोत्सव

विद्यापीठाच्या कलावंत विद्यार्थ्यांना त्यांच्या कलागुणांचे प्रदर्शन करता यावे म्हणून विद्यापीठांने विभागीय व केंद्रीय स्तरावर युवक महोत्सव सुरु केला आहे. यात वक्तृत्व स्पर्धा, एकांकिका, नृत्य संगीत, गायन यांसारख्या स्पर्धा घेण्यात येतात. मा. राज्यपालांच्या कार्यालयाकडून आयोजित केल्या जाणाऱ्या इंद्रधनुष्य व ए.आय.यू. (भारतीय विद्यापीठ संघ) यांच्यातर्फे घेण्यात येणाऱ्या राष्ट्रीय युवक महोत्सवात कलावंत विद्यार्थ्यांना सहभाग घेता येतो.

■ आविष्कार

विद्यापीठ स्तरावरील विद्यार्थ्यांमधील संशोधन प्रवृत्तीला प्रोत्साहन देण्यासाठी मा. राज्यपाल यांच्या कार्यालयातर्फे दरवर्षी आविष्कार ही संशोधनात्मक स्पर्धा घेण्यात येते. या आंतरविद्यापीठीय संशोधन महोत्सवातही मुक्त विद्यापीठांच्या विद्यार्थ्यांना भाग घेता येतो.

■ संवाद पत्रिका

राज्यभर पसरलेल्या मुक्त विद्यापीठांच्या विद्यार्थ्यांशी संपर्क साधण्यासाठी मुक्त विद्यापीठ संवादपत्रिका हे मासिक प्रकाशित केले जाते. विद्यार्थ्यांना उपयुक्त माहिती लेख, सूचना यांचा यात समावेश असतो. अध्ययनाध्ययमधील अभ्यासाची प्रेरणा व दूरशिक्षणाबाबत जागरूकता वाढविण्याचे कार्य ही पत्रिका करत असते. सदर संवाद पत्रिका वेबसाईटवर वाचण्यासाठी उपलब्ध असेल.

■ आभासी वर्ग

विद्यार्थ्यांना उपग्रहाच्या माध्यमातून शिक्षण घेणे शक्य व्हावे म्हणून विद्यापीठांने अहमदाबाद येथील भारत सरकारच्या भारतीय अंतरिक्ष अनुसंधान संघटन (इस्रो) या संस्थेच्या मदतीने एज्यूसंट या उपग्रह वाहिनीद्वारा (सॅटेलाईट चॅनल) दूरशिक्षणाचा प्रकल्प सुरु केला आहे. या प्रकल्पांतर्गत राज्यात एकूण ४० व्हर्चुअल लर्निंग सेंटर कार्यान्वित केलेली आहेत. याद्वारे थेट संपर्कसत्रे घेण्यात येतात.

■ राष्ट्रीय सेवा योजना

पारंपरिक विद्यापीठांप्रमाणेच मुक्त विद्यापीठांच्या ५५०० विद्यार्थ्यांसाठी राष्ट्रीय सेवा योजना सुरु करण्यात आली आहे.

खालील संगर्गातील विद्यार्थ्यांना शुल्कात सवलत दिली जाते.

- (१) अंध, अपंग, मूक-बधिर, कर्णबधिर विद्यार्थी (पाहा परिशिष्ट ३)
- (२) विद्यापीठातील नियमित वेतनश्रेणीत कार्यरत सेवक व त्यांचे परिवारजन (स्वतः, पत्नी/पती, दोन पेक्षा अधिक नाही) इतके अवलंबून असलेले अपत्य)
- (३) मागासवर्गीय (शासनाच्या नियमाच्या अधीन) विद्यार्थी.

वरील संगर्गातील उमेदवारांनी संपूर्ण शिक्षणक्रम शुल्क भरून प्रवेश घ्यावा. त्यानंतर विद्यापीठ / शासनाच्या नियमाप्रमाणे शुल्क सवलतीची प्रक्रिया पूर्ण करावी. विद्यापीठ / शासनाच्या नियमाप्रमाणे शुल्काचा परतावा संबंधितांना देण्यात येईल.

Appendix : 09

نمونہ برائے سوالیہ پرچہ

ہدایات:

$$4 \times 20 = 80$$

- 1۔ تمام سوالات لازمی ہیں۔
 - 2۔ ہر ضمنی سوال کے لیے پانچ نمبر دیے گئے ہیں۔
 - 3۔ ہر ضمنی سوال 75 سے 100 الفاظ میں تحریر کریں۔
 - 4۔ ہر ضمنی سوال کا جواب نئے صفحے سے شروع کریں۔
- سوال نمبر 1: مندرجہ ذیل سے کوئی چار سوالات حل کرنا لازمی ہے۔

الف:

ب:

ج:

د:

ہ:

- سوال نمبر 2: مندرجہ ذیل سے کوئی چار سوالات حل کرنا لازمی ہے۔

الف:

ب:

ج:

د:

ہ:

- سوال نمبر 3: مندرجہ ذیل سے کوئی چار سوالات حل کرنا لازمی ہے۔

الف:

ب:

ج:

د:

ہ:

- سوال نمبر 4: مندرجہ ذیل سے کوئی چار سوالات حل کرنا لازمی ہے۔

الف:

ب:

ج:

د:

ہ:

☆☆☆

ज्ञानगंगा घरोघरी

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ

नाशिक- ४२२ २२२

मानव्यविद्या व सामाजिकशास्त्रे विद्याशाखा

एम.ए. इंग्रजी (M72)
शिक्षणक्रम माहितीपुस्तिका

शैक्षणिक वर्ष : 2021-2022

एम.ए. इंग्रजी (M72) शिक्षणक्रम माहितीपुस्तिका

अनुक्रमणिका

१. विद्याशाखेचा परिचय	४
२. शिक्षणक्रमाविषयी	५
३. नोंदणी प्रक्रिया	१२
४. विभागीय केंद्रे	१४
५. विशेष सूचना/संपर्कसाठी	१६
परिशिष्टे	१८
Appendix 1 : उमेदवार/विद्यार्थी करारनामा Candidate/Student Agreement at the time of Admission	
Appendix 2 : गरीब विद्यार्थी सहाय्य योजना नियमावली	
Appendix 3 : University Grants Commission Resolution (2004)	
Appendix 4 : G.R. of Equivalency for 10th and 12th	
Appendix 5 : एकापेक्षा अधिक शिक्षणक्रमांना प्रवेश	
Appendix 6 : G.R. of Equivalency	
Appendix 7 : Letter of Recognition from UGC	
Appendix 8 : विद्यार्थी सहायता आणि विद्यार्थी कल्याण योजना	

विद्यापीठ गीत

एक प्रतिज्ञा असे आमुची ज्ञानाची साधना ।
चिरंतन ज्ञानाची साधना ।
ज्ञान हेच संजीवन साऱ्या जगताच्या जीवना ॥ १ ॥
ज्योत जागवू सुजाणतेची सकलांच्या अंतरी ।
तीच निवारील पटल तमाचे प्रभात सूर्यापरी ।
ज्ञानच देउळ, ज्ञानच दैवत, प्रगतीच्या पूजना ॥ १ ॥
नव्या युगाचा नव्या जगाचा ज्ञान धर्म आहे ।
त्यातच अमुच्या उजळ उद्याचे आश्वासन राहे ।
मुक्त करिल तो परंपरेच्या बंदिघरातुन मना ॥ २ ॥
हाच मंत्र नेईल आम्हाला दिव्य भविष्याकडे ।
न्यायनीतीचे पाऊल जेथे भेदाशी ना अडे ।
जे जे मंगल पावन त्याची जेथे आराधना ॥ ३ ॥

कुसुमाग्रज

निर्मिती

श्री. आनंद यादव, निर्मिती अधिकारी, ग्रंथनिर्मिती केंद्र
यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक ४२२ २२१२

© २०२१, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक

- प्रथम प्रकाशन : जुलै २०२१
- अक्षरजुळणी : अँकोसिस, नाशिक - १०
- प्रकाशक : डॉ. दिनेश भोंडे, कुलसचिव, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक ४२२ २२२

NB-21-22-53 (MA_ENG)

१. विद्याशाखेचा परिचय

मानव्यविद्या व सामाजिकशास्त्रे या विद्याशाखेत मानवनिर्मित कला, साहित्य या सर्जनशील निर्मितिव्यापाराचा आणि कुटुंबसंस्थेपासून राज्यसंस्थेपर्यंतच्या विविध संस्थांच्या रचनांचा, तत्त्वज्ञानाचा व इतिहास-परंपरांचा अभ्यास केला जातो. २१ व्या शतकातील जागतिक आव्हानांना सामोरे जाण्यासाठी बौद्धिक पूर्वतयारी करणे आणि अध्ययनशील समाजासाठी शैक्षणिक संसाधनांचा विकास करणे हे या विद्याशाखेचे ध्येय आहे. विद्याशाखेतील विविध शिक्षणक्रमांचा आशय हा मानवकेंद्री असतो. मानवी मूल्यांवर व माणसाच्या विकास-कार्यक्रमांवर भर देणारा आशय हे या विद्याशाखेतील अभ्यासक्रमांचे वैशिष्ट्य आहे.

विद्याशाखेची ठळक वैशिष्ट्ये थोडक्यात अशी :

१. जगभरातल्या विविध संस्कृतींचा, राष्ट्र-राज्यांच्या जडणघडणीचा, इतिहास परंपरांचा, बी.ए., एम.ए., एम. फिल. व पीएच.डी. शिक्षणक्रमांचा अभ्यासक्रमात समावेश.
२. मानवी हक्क, स्वातंत्र्य, समता, बंधुता, इत्यादी मूल्ये, ग्राहकसंरक्षण, पर्यावरण रक्षणादी चळवळी, सार्क, युनो, इत्यादी जागतिक कल्याणकारी संघटनांचे कार्य, स्त्रियांचे सबलीकरण, वंचितांच्या अस्मितेचे लढे, भाषा, धर्म, प्रदेशांच्या विविधतेतून एकतेसाठी रचलेले नमुना-दर्श, जागतिकीकरण आणि स्थानिक विकासाची सांगड अशा विविध आशयसूत्रांचा अभ्यासक्रमांमध्ये समावेश आहे.
३. ग्रंथालय व माहितीशास्त्र, वृत्तपत्रविद्या व जनसंज्ञापन, गांधीविचारदर्शन, मानवी हक्क, ग्राहक संरक्षण अशा विशेष विषयांवर स्वतंत्र शिक्षणक्रम.
४. सिद्धांत आणि व्यवहार यांची सांगड घालणारे उपयोजित अभ्यासक्रम.
५. व्यक्तीच्या सर्जनशीलतेला व कल्पकतेला वाव देणारे अपारंपरिक अभ्यासक्रम.
६. विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्त्व विकासासाठी आणि व्यावसायिक यशासाठी लागणाऱ्या पूरक कौशल्यांना वाव देणारे अभ्यासक्रम.
७. स्वयंअध्ययनासाठी लागणाऱ्या नावीन्यपूर्ण कौशल्यांचे शिक्षण.
८. पायाभूत अभ्यासक्रमात विविध संकल्पनांचे स्पष्टीकरण देण्यावर भर.

९. स्वयंअध्ययन पुस्तके, स्वाध्याय, क्षेत्रीय कार्य, प्रकल्प अभ्यास, उपग्रह सेवा व वेबमाध्यमांतून विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन सेवा अशा विविध अंगांनी विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक साहाय्य.
१०. प्रत्येक शिक्षणक्रमात आवडीप्रमाणे निवड करता येतील असे पर्याय.

२. शिक्षणक्रमाविषयी

आपल्या विद्यापीठाच्या पदवीधारक विद्यार्थ्यांकडून आणि समाजातील इतर वर्गांकडून पदव्युत्तर पदवी शिक्षणक्रम सुरु करण्यासाठी सातत्याने मागणी होत होती. त्याचा विचार करून इंदिरा गांधी राष्ट्रीय मुक्त विद्यापीठ, नवी दिल्ली यांनी विकसित केलेला इंग्रजी या विषयातील एम. ए. शिक्षणक्रम सुरु करण्यात आलेला आहे.

२.१ शिक्षणक्रमाची संरचना

❖ पार्श्वभूमी

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठाचा इंदिरा गांधी राष्ट्रीय मुक्त विद्यापीठ (इन्सू), नवी दिल्ली यांचेसोबत शिक्षणक्रम आणि अध्ययन साहित्याची देवाणघेवाण करण्याच्या संदर्भातील सामंजस्य करार झालेला आहे. त्यानुसार आपल्या विद्यापीठाने इन्सूकडून एम.ए. इंग्रजी (M72) हा शिक्षणक्रम स्वीकारला आहे. सन २०१८-१९ शैक्षणिक वर्षापासून नव्याने इन्सूद्वारे स्वीकृत एम.ए. इंग्रजी (M72) ह्या शिक्षणक्रमाचे प्रथम वर्ष सुरु करण्यात आले. त्यानुसार २०१९-२० मध्ये एम.ए. इंग्रजी करू इच्छिणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी नवीन एम.ए. इंग्रजी (M72) या शिक्षणक्रमाच्या प्रथम वर्षास प्रवेश घ्यावयाचा आहे. तसेच २०१८-१९ या शैक्षणिक वर्षात प्रथम वर्ष पूर्ण करणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी २०१९-२० मध्ये एम.ए. इंग्रजी (M72) या शिक्षणक्रमाच्या द्वितीय वर्षास प्रवेश घ्यावयाचा आहे.

एम.ए. इंग्रजी (M43) या जुन्या शिक्षणक्रमातील अनुत्तीर्ण विद्यार्थ्यांना त्यांच्या नोंदणी कालावधीपासून पाच वर्षापर्यंत परीक्षा देऊन उत्तीर्ण होता येईल. त्यानंतर मात्र त्यांना नव्या एम.ए. इंग्रजी (M72) या शिक्षणक्रमास प्रवेश घेऊन सर्व अभ्यासक्रमाच्या परीक्षा देता येतील.

२.२ कालावधी

दोन वर्षे

२.४ श्रेयांक म्हणजे काय ?

मुक्त शिक्षण पद्धतीत अध्ययनतासांचे मापन 'श्रेयांका'च्या परिमाणात केले जाते. याचाच अर्थ अंदाजे ३० ते ३५ अध्ययनतासांचा अभ्यास म्हणजे १ श्रेयांक. सामान्यतः एका श्रेयांकाचा अभ्यास करण्याकरिता विद्यार्थ्यांस सामान्यतः ३० ते ३५ घड्याळी तास लागतात. या अध्ययन तासांच्या अभ्यासात स्वयं-अध्ययन पुस्तकांचे वाचन करणे, टिपण काढणे, मनन-चिंतन करणे, अभ्यासक्रमासंदर्भातील दृकश्राव्य फिली पाहणे, इंटरनेटवरील मजकूर वाचणे, संपर्कसत्रांतील मार्गदर्शन घेणे, सहअध्यार्थींशी चर्चा करणे, प्रश्नोत्तरे लिहिणे, इत्यादी शैक्षणिक प्रयत्नांचा समावेश होतो. एम.ए. मराठी / हिंदी / इंग्रजी पदव्युत्तर पदवी परीक्षा यशस्वीरित्या उत्तीर्ण होण्यासाठी विद्यार्थ्यांनी एकूण ६४ श्रेयांकांचा अभ्यास पूर्ण करणे अपेक्षित आहे.

२.५ प्रवेश पात्रता

कोणत्याही मान्यताप्राप्त विद्यापीठाच्या कोणत्याही विद्याशाखेतील पदवी उत्तीर्ण असणारे विद्यार्थी एम. ए. इंग्रजी प्रथम वर्षास प्रवेश मिळविण्यासाठी पात्र असतील.

२.६ शिक्षणक्रम शुल्क (प्रथम वर्ष)

विद्यापीठ शुल्क	: रु. २,१००=००
अभ्यासकेंद्र शुल्क	: रु. २,०००=००
एकूण शुल्क	: रु. ४,१००=००

❖ शिक्षणक्रम शुल्काचा तपशील

अ.क्र.	शुल्काचे शीर्षक	शुल्क (रु.)
०१.	प्रवेश व नोंदणी शुल्क	१००=००
०२.	शैक्षणिक शुल्क	८००=००
०३.	परीक्षा (अंतर्गत/अंतिम) शुल्क	८५०=००
०५.	संकीर्ण	२००=००
०६.	विकास निधी	१५०=००
०७.	अभ्यासकेंद्र शुल्क	२,०००=००
एकूण शुल्क (रु.)		४,१००=००

❖ शिक्षणक्रम शुल्कासंबंधी सूचना

- ❖ ऑनलाईन प्रवेश करताना विद्यार्थ्यांनी प्रथमतः केवळ विद्यापीठ शुल्क रु. २,१००/- इंटरनेट बँकिंग, डेबीट कार्ड, क्रेडीट कार्ड, मोबाईल बँकिंग किंवा इतर प्रचलित ऑनलाईन कॅश ट्रान्सफर प्रक्रियेचा वापर करून भरावे. ऑनलाईन फी भरल्याच्या ट्रान्झॅक्शन नंबरची नोंद घेऊन पावती प्रिंट करून घ्यावी आणि प्रवेश अर्जाच्या प्रिंट सोबत जोडून अभ्यासकेंद्रावर जमा करावी.
- ❖ प्रवेश अर्जाची प्रिंट प्रत अभ्यासकेंद्रावर जमा करताना भरलेल्या शिक्षणक्रम शुल्कातील अभ्यासकेंद्राचे शुल्क रु. २,०००/- मात्र अभ्यासकेंद्राच्या बँक खात्यात बँक चलनाने भरून अथवा क्रॉस केलेला अकाउंट पेयी चेक अदा करून किंवा अभ्यासकेंद्राने निर्धारित केलेल्या अधिकृत पद्धतीने जमा करून पावती घ्यावी व ती शिक्षणक्रम पूर्ण होईपर्यंत स्वतंत्र फाईलमध्ये जतन करून ठेवावी.
- ❖ अशा पद्धतीने प्रवेश प्रक्रियेचा अवलंब करून आपला प्रवेश निश्चित करावा आणि आपण दिलेल्या मोबाईल क्रमांकावर आपला प्रवेश झाल्याचा तसेच तुमचा प्रवेश झाल्यावर येणाऱ्या कायम नोंदणी क्रमांकाचा मेसेज मिळण्याची प्रतीक्षा करावी. आपला प्रवेश निश्चित झाला किंवा कसे याबाबत आपण निवडलेल्या अभ्यासकेंद्राच्या कायम संपर्कात राहावे.

२.७ एम.ए. इंग्रजी शिक्षणक्रमाची रचना

शिक्षणक्रम संरचना

२एम.ए. इंग्रजी (M72) शिक्षणक्रम ६४ श्रेयांकाचा असेल. ह्या शिक्षणक्रमास सत्र पद्धती असणार नाही. प्रथम वर्षाअखेर अंतिम परीक्षा होईल. यात प्रथम वर्षात प्रत्येकी ८ श्रेयांकाचा एक याप्रमाणे एकूण ३२ श्रेयांकांचे चार अभ्यासक्रम असतील. सर्व अभ्यासक्रम अनिवार्य असतील. अंतिम परीक्षा, अंतर्गत मूल्यमापन आणि उत्तीर्णतेचे नियम पूर्वीप्रमाणेच असतील. यासंबंधी अधिक माहिती यापुढे दिलेली आहे.

❖ M.A. English (M72) : First Year

No.	Title of the Course	Course Code	Nature	Credit Points
	GROUP - I			
1.	British Poetry	ENG401	Compulsory	8
2.	British Drama	ENG402	Compulsory	8
3.	British Novel	ENG403	Compulsory	8
4.	Aspects of Language	ENG404	Compulsory	8
	AUDIT COURSES (Select any ONE Course)			
5.	Communication Skills	ENG 547	Optional	NA
5.	Journalism & Mass Communication	ENG 548	Optional	NA

२.८ शिक्षणक्रम शुल्क (द्वितीय वर्ष)

विद्यापीठ शुल्क	: रु. २,१००=००
अभ्यासकेंद्र शुल्क	: रु. २,०००=००
एकूण शुल्क	: रु. ४,१००=००

❖ शिक्षणक्रम शुल्काचा तपशील

अ.क्र.	शुल्काचे शीर्षक	शुल्क (रु.)
०१.	प्रवेश व नोंदणी शुल्क	१००=००
०२.	शैक्षणिक शुल्क	८००=००
०३.	परीक्षा (अंतर्गत/अंतिम) शुल्क	८५०=००
०५.	संकीर्ण	२००=००
०६.	विकास निधी	१५०=००
०७.	अभ्यासकेंद्र शुल्क	२,०००=००
एकूण शुल्क (रु.)		४,१००=००

सूचना : ऑनलाईन प्रवेश करताना विद्यार्थ्यांनी प्रथमतः केवळ विद्यापीठ शुल्क रु. २,१००/- इंटरनेट बँकिंग, डेबीट कार्ड, क्रेडीट कार्ड, मोबाईल बँकिंग किंवा इतर प्रचलित ऑनलाईन कॅश ट्रान्सफर प्रक्रियेचा वापर करून भरावे. ऑनलाईन फी भरल्याच्या ट्रान्झॅक्शन नंबरची नोंद घेऊन पावती प्रिंट करून घ्यावी आणि प्रवेश अर्जाच्या प्रिंट सोबत जोडून अभ्यासकेंद्रावर जमा करावी.

प्रवेश अर्जाची प्रिंट प्रत अभ्यासकेंद्रावर जमा करताना भरलेल्या शिक्षणक्रम शुल्कातील अभ्यासकेंद्राचे शुल्क रु. २,०००/- मात्र अभ्यासकेंद्राच्या बँक खात्यात बँक चलनाने भरून अथवा क्रॉस केलेला अकाउंट पेयी चेक अदा करून किंवा अभ्यासकेंद्राने निर्धारित केलेल्या अधिकृत पद्धतीने जमा करून पावती घ्यावी व ती शिक्षणक्रम पूर्ण होईपर्यंत स्वतंत्र फाईलमध्ये जतन करून ठेवावी.

अशा पद्धतीने प्रवेश प्रक्रियेचा अवलंब करून आपला प्रवेश निश्चित करावा आणि आपण दिलेल्या मोबाईल क्रमांकावर आपला प्रवेश झाल्याचा तसेच तुमचा प्रवेश झाल्यावर येणाऱ्या कायम नोंदणी क्रमांकाचा मेसेज मिळण्याची प्रतीक्षा करावी. आपला प्रवेश निश्चित झाला किंवा कसे याबाबत आपण निवडलेल्या अभ्यासकेंद्राच्या कायम संपर्कात राहावे.

२.९ एम.ए. इंग्रजी शिक्षणक्रमाची रचना (द्वितीय वर्ष)

❖ M.A. English (M72) : Second Year

No.	Title of the Course	Course Code	Nature	Credit Points
GROUP - II				
1.	Literary Criticism & Theory	ENG 405	Compulsory	8
2.	American Literature	ENG 406	Compulsory	8
3.	New Literature in English	ENG 407	Compulsory	8
GROUP-III (Select any ONE Course)				
4.	Contemporary Indian Literature in Translation	ENG 408	Optional	8
4.	English Studies in India	ENG 409	Optional	8

२.१० मूल्यमापन प्रक्रिया

विद्यार्थ्यांचे मूल्यमापन हे अंतर्गत मूल्यमापन आणि अंतिम परीक्षा अशा दोन पातळ्यांवर केले जाते. प्रती अभ्यासक्रम ८०:२० अशा गुणोत्तरानुसार गुणदानाचे स्वरूप असेल.

❖ अंतर्गत मूल्यमापन

अंतर्गत मूल्यमापनात प्रत्येक सत्रातील प्रत्येक अभ्यासक्रमाकरिता २० गुणांचा गृहपाठ देण्यात येईल. त्यात प्रत्येकी ५ गुणांचे ४ प्रश्न देण्यात येतील. गृहपाठाचे प्रश्न विद्यापीठाच्या मूल्यमापन व परीक्षा विभागामार्फत विद्यापीठाच्या ycmou.ac.in OR <http://ycmou.digitaluniversity.ac> या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यात येतील. विद्यार्थ्यांनी गृहपाठाचे प्रश्न अभ्यासकेंद्राच्या साहाय्याने अथवा स्वतः डाऊनलोड करून घ्यावेत. गृहपाठाचे प्रश्न विद्यापीठाच्या संकेत-स्थळावर कधी अपलोड केले जातील यासंदर्भात आपण अभ्यासकेंद्राच्या सतत संपर्कात राहणे तसेच वेळोवेळी विद्यापीठाच्या संकेतस्थळास स्वतःसुद्धा भेट देऊन गृहपाठाचे प्रश्न डाऊनलोड करून घेणे अपेक्षित आहे. तसेच गृहपाठाच्या प्रश्नांची उत्तरे स्वच्छ हस्ताक्षरात लिहून अभ्यासकेंद्रांनी अंतिम

परीक्षा सुरु होण्यापूर्वीच्या दिलेल्या मुदतीत अभ्यासकेंद्रावर जमा करणे अनिवार्य आहे. त्याचप्रमाणे अभ्यासकेंद्रांनी विद्यार्थ्यांचे गृहपाठ संबंधित समंत्रकांकरवी लवकरात लवकर तपासून त्यावर योग्य त्या सूचना, शेरे तसेच प्रत्याभरण (फीडबॅक) ची नोंद करून तसेच २० पैकी गुणदान करून विद्यार्थ्यांना अंतिम परीक्षेपूर्वी परत करणे अनिवार्य आहे. अभ्यासकेंद्रांनी विद्यार्थ्यांच्या गृहपाठांना दिलेल्या गुणांची एकत्रित यादी विद्यापीठाच्या परीक्षा विभागाने दिलेल्या विहित नमुन्यात आणि मुदतीत (अंतिम परीक्षेपूर्वी) परीक्षा विभागास पाठविणे अनिवार्य आहे.

विद्यार्थी गृहपाठास प्रत्येक अभ्यासक्रमात २०% गुणांचा भारांक (weightage) असेल. तसेच प्रत्येक अभ्यासक्रमाची अंतिम परीक्षा ८०% गुणांच्या भारांकाची असेल. प्रत्येक अभ्यासक्रमाच्या अंतर्गत मूल्यमापनात किमान ४०% गुण मिळविणे आवश्यक असेल. अंतर्गत मूल्यमापन म्हणजेच गृहपाठ पूर्ण करणाऱ्या विद्यार्थ्यांचे अंतर्गत मूल्यमापनात मिळालेले गुण अंतिम परीक्षेत मिळालेल्या गुणांत मिसळले जातील. गृहपाठ पूर्ण करणाऱ्या विद्यार्थ्यांना अंतिम परीक्षेची तयारी करण्याच्या दृष्टीने सराव होईल तसेच प्रत्येक अभ्यासक्रमात उत्तीर्ण होण्यासाठीही लाभ होईल.

❖ अंतिम परीक्षा

प्रत्येक सत्रात प्रती अभ्यासक्रम ८० गुणांची अंतिम परीक्षा असेल. प्रत्येक अभ्यासक्रमास ८० गुणांची एक याप्रमाणे प्रती सत्र चार अभ्यासक्रमांकरिता ८० गुणांच्या ४ प्रश्नपत्रिका असतील. प्रत्येक प्रश्नपत्रिकेत २० गुणांचे ४ प्रश्न असतील. प्रत्येक प्रश्नात प्रत्येकी ५ गुणांचे ५ उपप्रश्न असतील. प्रत्येक प्रश्नातील पाचपैकी चार उप-प्रश्न सोडवावयाचे असतील. विद्यार्थ्यांना प्रत्येक अभ्यासक्रमात ८० पैकी मिळालेले गुण गुणपत्रिकेत स्वतंत्रपणे (UA) दर्शविण्यात येतील. प्रत्येक अभ्यासक्रमात उत्तीर्ण होण्याकरिता किमान ४०% गुण मिळविणे अनिवार्य असेल.

प्रत्येक अभ्यासक्रमाच्या गृहपाठासाठी प्रत्येकी ५ गुणांचे ४ प्रश्न सोडवावयाचे असतील. अंतर्गत मूल्यमापनासाठीचे (गृहपाठाचे) प्रश्न विद्यार्थ्यांनी विद्यापीठाच्या संकेतस्थळावरून डाऊनलोड करून घ्यायचे आहेत. अंतर्गत मूल्यमापनात उत्तीर्ण होण्याकरिता किमान ४०% गुण मिळविणे अनिवार्य असेल. अंतर्गत मूल्यमापनांतर्गत २० पैकी मिळालेले गुण गुणपत्रिकेत स्वतंत्रपणे (CA) दर्शविण्यात येतील. तसेच हे गुण अंतिम परीक्षेत मिळालेल्या गुणांत मिसळून गुणपत्रिकेत एकत्रितपणे दर्शविण्यात येतील.

महत्त्वाची सूचना

प्रत्येक अभ्यासक्रमात स्वतंत्रपणे उत्तीर्ण होण्यासाठी किमान ४० टक्के गुण मिळविणे अनिवार्य राहिल.

❖ ऑडिट कोर्स

विद्यापीठ अनुदान आयोग (युजीसी)च्या सूचनेनुसार एम.ए. मराठी, हिंदी आणि इंग्रजी शिक्षणक्रमाच्या विद्यार्थ्यांना व्यावहारिक कौशल्ये प्राप्त करता यावीत म्हणून कौशल्याधारित दोन ऑडिट कोर्स देण्यात येत आहेत. विद्यार्थ्यांनी त्यापैकी एक ऑडिट कोर्स निवडून तो पूर्ण करणे अनिवार्य आहे. या ऑडिट कोर्सचे अध्ययन साहित्य विद्यार्थ्यांनी विद्यापीठाच्या संकेतस्थळावरून उपलब्ध (डाऊनलोड) करून घ्यावे.

विद्यार्थ्यांनी निवडलेल्या ऑडिट कोर्सची ८० गुणांची सत्र परीक्षा होईल. यात ५ गुणांचे २० प्रश्न देण्यात येतील. त्यापैकी कोणतेही १६ प्रश्न सोडविणे आवश्यक असेल. याशिवाय २० गुणांचा गृहपाठ पूर्ण करणे सुद्धा अनिवार्य असेल. या गृहपाठासाठी ५ गुणांचे ४ प्रश्न विद्यापीठाच्या संकेतस्थळावर देण्यात आलेले आहेत. विद्यार्थ्यांनी ते डाऊनलोड करून घ्यावेत आणि गृहपाठ पूर्ण करून अभ्यासकेंद्रावर जमा करावेत.

ऑडिट कोर्सच्या सत्र परीक्षेच्या मूल्यमापनावर आधारित 'श्रेणी' देण्यात येईल. यात किमान 'सी' श्रेणी प्राप्त करणे अनिवार्य असेल. हा ऑडिट कोर्स पूर्ण केल्याची नोंद आणि त्यात मिळालेली श्रेणी गुणपत्रकात स्वतंत्रपणे दर्शविण्यात येईल. मात्र ऑडिट कोर्समधील श्रेणी सत्र परीक्षेच्या निकालाच्या श्रेणीसाठी किंवा एम.ए. शिक्षणक्रमाच्या एकूण श्रेणीसाठी ग्राह्य धरण्यात येणार नाही.

३. नोंदणी प्रक्रिया

या शिक्षणक्रमाची प्रवेशप्रक्रिया ऑनलाईन पद्धतीने राबविण्यात येत आहे. खालील सूचनांचे आपण काटेकोरपणे पालन करावे.

- (१) माहितीपुस्तिकेचा बारकाईने अभ्यास करावा. आपण शिक्षणक्रमाच्या प्रवेशास पात्र आहात याची खात्री आणि आपण पात्र असल्याचा पुरावा म्हणून खालील दस्तऐवजांची स्कॅन प्रत मिळवावी.

- (अ) जन्मतारखेचा दाखला (वाहन परवाना किंवा पॅनकार्ड किंवा जन्मतारीख असलेले आधारकार्ड किंवा शाळा सोडल्याचा दाखला किंवा पासपोर्ट किंवा इलेक्शन कार्ड).
- (आ) पात्रतेच्या परीक्षेचे गुणदानपत्र किंवा प्रमाणपत्र.
- (इ) जर आपण मागासवर्गीय उमेदवार असाल तर आपल्या संवर्गासंदर्भातील नियमाप्रमाणे जातीचा दाखला, जात पडताळणी, नॉन क्रिमिलेअर सर्टिफिकेट, इत्यादी.
- (ई) जर आपण अपंगत्व असलेले (उदा. अंधत्व असलेले विद्यार्थी असाल तर आपले अपंगत्व दर्शविणारी कागदपत्रे).
- (२) आपणास किमान ७२ डीपीआय या रिझॉल्युशन बरहुकूम वरील सर्व दस्तऐवजांची स्कॅनिंग करणे आवश्यक आहे. यासाठी आपण आपल्या मित्रांची किंवा अभ्यासकेंद्राची मदत घेऊ शकता.
- (३) आपणाकडे चालू स्थितीत असलेला भ्रमणध्वनी क्रमांक आणि वैध इ-मेल आयडी असणे गरजेचे आहे. इ-मेल आयडी मिळविण्यासाठी आपण gmail.com, outlook.com rediffmail.com किंवा yahoo.com. यासारख्या संकेतस्थळांवर भेट देऊन विनाशुल्क इ-मेल आयडी मिळवू शकतात. यांचा वापर आपणांस पासवर्ड, प्रवेशाची स्थिती, इत्यादी माहिती मिळविण्यासाठी केला जातो.
- (४) आपणास विद्यापीठाचे शुल्क भरण्यासाठी डेबिट कार्ड किंवा क्रेडिट कार्ड किंवा इंटरनेट बँकिंग यांचा वापर करता येईल.
- (५) स्वतःचे बचत खाते नसल्यास आपण शून्य बॅलन्स असलेले डेबिट कार्ड किंवा नेट बँकिंग सुविधा असलेले बचत खाते उघडू शकता. या खात्यांमध्ये किमान शिल्लक ठेवणे अनिवार्य नसते.
- (६) नोंदणी प्रक्रियेसाठी इंटरनेट जोडणी असलेली संगणकाची सेवा घ्यावी लागते. जर तुमच्याकडे अशा प्रकारचे संगणक नसतील तर आपण सायबर कॅफे किंवा अभ्यासकेंद्रे किंवा मित्राकडील उपलब्ध संगणकाचा वापर करू शकता.
- (७) ऑनलाइन पद्धतीने प्रवेश कसा करावा या संदर्भातील स्क्रीन शॉट असलेली एक पुस्तिका संकेतस्थळावर उपलब्ध करून दिलेली आहे. याचा वापर केल्यास आपणास ऑनलाइन अर्ज भरणे सोयीचे होईल.

- (८) आपण सर्व तपशील ऑनलाइन पद्धतीने सादर केल्यानंतर संगणकीय प्रणाली आपणांस स्कॅन केलेली कागदपत्रे सादर करण्यास (अपलोड करण्यास) सूचना करेल. [आपण सादर केलेल्या माहितीप्रमाणे आपणांस कोणकोणती कागदपत्रे सादर करावयाची आहेत याचा स्वयंचलित पद्धतीने अभ्यास करून संगणकीय प्रणाली सादर करावयाच्या कागदपत्रांचा तपशील ठरविते.]
- (९) प्रवेशासाठी आवश्यक कागदपत्रे अपलोड केल्यानंतर आपण इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने (डेबिट कार्ड, क्रेडिट कार्ड, नेट बँकिंग किंवा मोबाईल बँकिंग) विद्यापीठ शुल्काचा भरणा करावा. ऑनलाइन पेमेंट गेटवे वापरून भरणा कसा करावयाचा याबाबत एक पुस्तिका विद्यापीठाच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध आहे.
- (१०) आपण सादर केलेल्या कागदपत्रांची विद्यापीठ स्तरावरील छाननी झाल्यानंतर आपला प्रवेश निश्चित केला जाईल याची नोंद घ्यावी.
- (११) ऑनलाइन प्रवेश नोंदणी प्रक्रियेसाठी परिशिष्ट क्रमांक १ पहावे.

४. विभागीय केंद्रे

- (१) **अमरावती :** य.च.म.मुक्त विद्यापीठाचे अमरावती विभागीय केंद्र,
व्ही.एम.व्ही. ते वलगाव रोड, पोस्ट व्ही.एम.व्ही.
अमरावती - ४४४ ६०४
☎ : (०७२१) २५३१४४५ फॅक्स : २५३१४४४
- (२) **औरंगाबाद :** य.च.म.मुक्त विद्यापीठाचे औरंगाबाद विभागीय केंद्र
सर्व्हे नं. ४१, सैनिकी मुलांच्या वसतिगृहाच्या पूर्वेस
नंदनवन कॉलनी, छावणी, औरंगाबाद - ४३१ ००२
☎ : (०२४०) २३७१०७७ / २३७१०६६
फॅक्स : (०२४०) २३७१०८८
- (३) **मुंबई :** य.च.म.मुक्त विद्यापीठाचे मुंबई विभागीय केंद्र
द्वारा : जगन्नाथ शंकरशेठ म.न.पा.ची मराठी शाळा,
दुसरा मजला, फ्रेअर ब्रीज (साऊथ), नाना चौक
ग्रँट रोड (प.) मुंबई - ४०० ००७
☎ : (०२२) २३८७४१८६, २३८७४१७७, २३८२६१३५
फॅक्स : २३८१३२५६

- (४) **नागपूर** : य.च.म.मुक्त विद्यापीठाचे नागपूर विभागीय केंद्र
रावबहादूर डी., लक्ष्मीनारायण बंगला, विद्यापीठ क्रीडा परिसर
लॉ कॉलेज कॅम्पस, रविनगर चौक
नागपूर - ४४० ००१
☎ : (०७१२) २५५३७२४ फॅक्स : २५५३७२५
- (५) **नाशिक** : य.च.म.मुक्त विद्यापीठाचे नाशिक विभागीय केंद्र,
नाशिक महानगरपालिकेची जुनी इमारत
दुसरा मजला, नवीन पंडित कॉलनी
नाशिक - ४२२ ००२
☎ : (०२५३) २३१७०६३
फॅक्स : २५७६७५६
- (६) **पुणे** : य.च.म.मुक्त विद्यापीठाचे पुणे विभागीय केंद्र
शाहीर अण्णाभाऊ साठे प्रशालागृह, महापालिका शाळा
क्र.५ (मुलांची), ६५४, सदाशिव पेठ हौदासमोर, कुमठेकर मार्ग
पुणे - ४११ ०३०
☎ : (०२०) २४४५७९१४
फॅक्स : २४४९११०७
- (७) **कोल्हापूर** : य.च.म.मुक्त विद्यापीठाचे कोल्हापूर विभागीय केंद्र
शिवाजी विद्यापीठ परिसर पोस्ट ऑफीसजवळ, विद्यानगर
कोल्हापूर - ४१६ ००४
☎ : (०२३१) २६०७०२२ फॅक्स : २६०७०२३
- (८) **नांदेड** : य.च.म.मुक्त विद्यापीठाचे नांदेड विभागीय केंद्र
स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ क्रीडा इमारत
नांदेड - ४२१ ६०६
☎ : (०२४६२) २८३०३८, २२९९४० फॅक्स : २२९९५०

५. विशेष सूचना / संपर्कासाठी

(अ) प्रवेश-अर्ज भरण्यासंबंधीच्या सूचना

१. प्रवेश-अर्ज भरण्यापूर्वी विद्यापीठाच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध असलेली माहितीपुस्तिका वाचावी.
२. प्रवेश-अर्जातील सर्व माहिती पूर्ण भरावी.
३. विद्यापीठाकडून मिळालेले ओळखपत्र हरविल्यास रु. १५ आणि गुणपत्रक हरविल्यास रु. ५० (एकत्रित गुणपत्रक रु. १००/-) भरून दुसरी प्रत मिळेल. त्यासाठी शुल्काबरोबर आपले नाव, नोंदणी क्रमांक, वर्ग व अभ्यासकेंद्र नाव आणि संकेतांक ही माहिती कळविणे आवश्यक आहे. ही रक्कम डी.डी.ने पाठवावी. गुणपत्रकासाठी रु. ५०/- अथवा रु. १००/- च्या बॉण्ड पेपरवर प्रतिज्ञापत्र (Affidavit) सादर करणे आवश्यक आहे.

(आ) अभ्यासकेंद्रासंबंधीच्या सूचना

१. प्रवेशाची मुदत संपल्यानंतर संपर्कसत्रे केव्हा सुरु करण्यात येतील, त्यासंबंधी अभ्यासकेंद्रावर जाऊन वेळापत्रक पाहावे. ओळखपत्रावर अभ्यासकेंद्र प्रमुखांची स्वाक्षरी व शिक्का घ्यावा.
२. अभ्यासकेंद्राशी सतत संपर्क ठेवणे आपल्या हिताचे आहे.
३. विद्यापीठाने केलेल्या नियोजनाप्रमाणे अंतिम परीक्षा परीक्षाकेंद्रावर घेण्यात येतात, त्यात बदल केला जात नाही.
४. अभ्यासकेंद्रावर पुरेशी विद्यार्थी नोंदणी झाली नसल्यास विद्यार्थ्यांना जवळच्या केंद्रावर संपर्कसत्र व परीक्षेस वर्ग (Transfer) करण्यात येईल.
५. प्रथम वर्षाला ज्या नावाने प्रवेश घेतलेला आहे, त्याच नावाने पदव्युत्तर प्रमाणपत्र मिळेल. त्यात बदल होणार नाही.

(इ) विद्यापीठाचे मुख्यालय

'ज्ञानमंगोत्री परिसर', गंगापूर धरणाजवळ, गोवर्धन, नाशिक ४२२ २२२.
दूरध्वनी क्र. (०२५३) २२३१७१४, २२३१७१५, २२३०२२७.

विद्यापीठ व विभागीय केंद्र यांच्या कार्यालयीन वेळा पुढीलप्रमाणे आहेत -

- सकाळी १०.०० ते सायंकाळी ५.४५
(दुपारी १.३० ते २ सुटी)
- रविवार, प्रत्येक महिन्याचा पहिला व तिसरा शनिवार आणि शासकीय सुटीच्या दिवशी वरील कार्यालये बंद राहतील.

■ **विशेष अडचणींबाबत संपर्क**

१. **माहितीपुस्तिका, प्रवेश-अर्ज, अभ्यासकेंद्र अडचणी :**
विभागीय संचालक, विभागीय केंद्र
२. **अभ्यासक्रम (विषय) यांतील अडचणी :**
संचालक, मानव्यविद्या व सामाजिकशास्त्रे विद्याशाखा
दूरध्वनी - (०२५३) २२३१४७५
३. **नोंदणी, नोंदणी क्रमांक, पत्ताबदल, केंद्रबदल :**
संचालक, विद्यार्थी सेवा विभाग
दूरध्वनी - (०२५३)
४. **परीक्षा, परीक्षा-अर्ज, परीक्षा क्रमांक, निकाल, पदवी प्रमाणपत्र, इत्यादी**
परीक्षा नियंत्रक, परीक्षा विभाग
दूरध्वनी - (०२५३) २२३०७१६
मोबाईल - ०९४२२२४७२९०
५. **अध्ययन-साहित्य, पुस्तके, कार्यपुस्तिका, इत्यादी :**
भांडार व्यवस्थापक, भांडार व जावक कक्ष
दूरध्वनी - (०२५३) २२३०१०७

परिशिष्टे / Appendices

परिशिष्ट १ : उमेदवार / विद्यार्थी करारनामा

हा करार विद्यार्थी किंवा उमेदवार आणि यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ (यचममुवि) यांच्यामध्ये, विद्यार्थी / उमेदवार याने 'Accept' ह्या बटनावर क्लिक केल्यामुळे आपोआप अस्तित्वात आलेला आणि दोन्ही पक्षांना मान्य, कबूल आणि वैध असलेला मानण्यात येईल.

या करारनाम्यात 'उमेदवार' या संज्ञेचा वापर अशा व्यक्तींसाठी करण्यात आला आहे की जो यचममुविमार्फत राबविण्यात येणाऱ्या शिक्षणक्रमात प्रवेश घेऊ इच्छितो आणि 'विद्यार्थी' या संज्ञेचा वापर अशा व्यक्तींसाठी करण्यात आलेला आहे, ज्या व्यक्तीने यचममुविमार्फत राबविण्यात येणाऱ्या शिक्षणक्रमास विहित पद्धतीचा अवलंब करून प्रवेश घेतला आहे.

उमेदवार असे मान्य व कबूल करितो की,

- १) त्याने माहितीपुस्तिका तसेच संगणक पडद्यावर उपलब्ध असलेल्या मजकुराचा, माहितीचा, सूचनांचा व्यवस्थित पद्धतीने अभ्यास केला आहे आणि त्यानुसार योग्य त्या कृती केल्या आहेत.
- २) त्याने ही खात्री करून घेतलेली आहे की, त्याने निवडलेल्या शिक्षणक्रमास तो पात्र आहे आणि जर तो माहितीपुस्तिका आणि / किंवा संगणक पडद्यावर उपलब्ध माहितीप्रमाणे अपात्र ठरत असेल तर त्याचा प्रवेश ताबडतोब रद्द करण्यात येईल आणि त्याने विद्यापीठात भरलेले शुल्क त्यास आंशिक किंवा पूर्ण स्वरूपात परत मिळणार नाही.
- ३) त्याने त्यास अध्ययन साहित्य (पुस्तके) कोणत्या स्वरूपात (छापील पुस्तके, इ-बुक, मोबाईल ॲप, दृकश्राव्य फिती, ध्वनिफिती सीडीवर किंवा इंटरनेटवर उपलब्ध असलेला मजकूर) उपलब्ध होणार आहे याची माहिती माहितीपुस्तिकेच्या संबंधित भागातून मिळविली आहे. आणि सदर स्वरूपात अध्ययन साहित्य उपलब्ध होणार आहे याबाबत त्याचे कोणतेही आक्षेप नाहीत आणि तो यापुढे कधीही अध्ययन साहित्य माहितीपुस्तिकेत दिलेल्या स्वरूपापेक्षा वेगळ्या स्वरूपात मिळण्याची मागणी करणार नाही.

- ४) तो यचममुवि संदर्भातील कोणतीही तक्रार किंवा इतर कोणतेही निवेदन त्यास सादर करावयाचे असल्यास अशी तक्रार किंवा निवेदन तो यचममुविमार्फत उपलब्ध असलेल्या संगणकीय प्रणालीचा (युजर आयडीचा) वापर करून करेल. अशी तक्रार किंवा निवेदन तो तक्रार किंवा निवेदनाचे उद्भवणाऱ्या कारणांच्या दिनांकाच्या तीस दिवसांच्या आत संगणकीय प्रणालीचा वापर करूनच करेल.
- ५) त्यास हे मान्य व कबूल आहे की, विद्यापीठाला शिक्षणक्रम राबविण्याच्या नियमांमध्ये, धोरणांमध्ये, अध्ययन साहित्यामध्ये, पाठ्यक्रमात बदल करण्याचा अधिकार आहे आणि अशा नियमांमधील धोरणांमधील, अध्ययन साहित्यामधील, पाठ्यक्रमामधील बदल त्यास बंधनकारक असतील आणि याबाबत त्याची कोणतीही तक्रार असणार नाही.
- ६) तो शिक्षणक्रमाच्या कालावधीमध्ये विद्यापीठात नोंदविलेल्या त्याच्या भ्रमणध्वनी क्रमांकात बदल करणार नाही.
- ७) त्यास हे मान्य व कबूल आहे की, त्याने नोंदणीच्या वेळेस विद्यापीठात सादर केलेल्या माहितीत बदल करणे (फोटोग्राफ, भ्रमणध्वनी क्रमांक, जन्मतारीख, पत्ता, इत्यादीसाठी) योग्य ते शुल्क आकारण्याचे अधिकार विद्यापीठाने राखून ठेवले आहेत.
- ८) त्यास हे मान्य व कबूल आहे की, जर विद्यापीठास शासनाकडून (शिष्यवृत्ती विद्यार्थ्यांसंदर्भात) त्याचे शुल्क प्राप्त झाले नाही तर अशा विद्यार्थ्यांना परीक्षा देण्यास मज्जाव करण्यात येईल आणि जर परीक्षा दिलेली असेल तर त्याचा निकाल तेव्हापर्यंत राखून ठेवण्यात येईल जेव्हापर्यंत त्याचे शुल्क विद्यापीठास प्राप्त होत नाही.
- ९) त्यास याचीही कल्पना आहे की, त्याच्याकडून कोणतीही असत्य, अपुरी माहिती दिली गेल्यास त्याचा प्रवेश रद्द करण्यात येईल आणि जर त्यास पदवी किंवा पदविका निर्गमित करण्यात आलेल्या असतील तर अशा प्रकारे असत्य, अपूर्ण माहिती मिळाल्याचे सिद्ध झाल्यानंतर त्याची पदवी, पदविका रद्दबातल करण्यात येईल.
- १०) तो विद्यापीठाचे संकेतस्थळ (ycmou.digitaluniversity.ac, ycmou.ac.in) येथे नियमितपणे भेट देईल आणि तेथे देण्यात आलेल्या शैक्षणिक किंवा प्रशासकीय

स्वरूपाच्या सूचनांचे (उदाहरणार्थ, परीक्षा हॉलतिकीट डाऊनलोड करणे आणि त्याची छपाई करणे) काटेकोरपणे पालन करेल.

- ११) तो विद्यापीठाच्या शिक्षणक्रमाचा अभ्यास अपेक्षित असलेल्या परिश्रम, शिस्त, प्रामाणिकपणे करेल. तसेच आपले वर्तन विद्यापीठाचा सुयोग्य विद्यार्थ्यांप्रमाणे करेल आणि अशी कोणतीही कृती करणार नाही की जी विद्यापीठाच्या विद्यार्थ्यांस शोभणार नाही.

Candidate/Student Agreement at the time of Admission

This is an agreement between the student or candidate and the YCMOU which is entered into by virtue of the candidate for admission clicking on “ACCEPT” button on the online admission portal at the time of admission to a program using online admission process.

In this agreement the term “candidate” is used to mean the person who proposes to take admission to a program in YCMOU and the term “student” is used to mean a person who has been admitted to a program of the YCMOU after fulfilling all the conditions thereof.

The candidate undertakes that -

1. He has gone through the prospectus and the on-screen narrations or directions and has sincerely responded to the on-screen directions.
2. He has ensured that he is eligible to the program to which he proposes to take admission and that if it is found otherwise, (that is, if he is found not to be fulfilling the conditions of the eligibility at any time as per the rules mentioned in the prospectus or the on-line narrations) his admission will be summarily cancelled and the fees paid to the university will not be refunded in part or in full.
3. The information about the medium/mode of delivery of the Study Material (for example printed books, e-books, mobile app, audio/video material available on internet or through CD/DVD, etc) has been duly studied by me in the relevant pages of the prospectus and I have no objection to the said mode of delivery. He shall not make any demands on the methods or medium of delivery other than that mentioned in the prospectus.
4. He shall make any representations to the YCMOU by logging on as a student in respect of any activities of grievances within a period of thirty days from the date

of cause of the grievances or by an email to the university at the designated e-mail address.

5. He understands that the University reserves right to make changes in the rules or syllabi or learning material or any other policy matter as a matter of urgency and that such changes in the rules, syllabi or policy matters shall be binding and applicable on him and that he shall not make objections to such changes.
6. He shall not change his mobile number as registered with the University during the time of admission to the program.
7. He understands that the University shall levy charges on changes in profiles of the student, including the photograph, mobile number, date of birth, etc.
8. He understands that in case the University does not receive the fees from the Government (in case of Scholarship or Free-ship candidates), the student may be barred from taking examinations and his results shall not be declared till such time that the fees have been received.
9. He understands that any incorrect or incomplete information given by him is liable to cancellation of his admission or withdrawal of degree or diploma awarded to him as and when the university gets to know of such supply of incomplete or incorrect information.
10. He shall visit the University's website regularly (ycmou.digitaluniversity.ac and ycmou.ac.in) and undertake necessary steps for academic and administrative purposes as expected from him including downloading of the examination hall ticket and printing the same.
11. He shall undertake the studies of the academic program with necessary industry, discipline and honesty and conduct himself with due dignity and shall do nothing which is unbecoming of a student of the YCMOU.

परिशिष्ट २ : गरीब विद्यार्थी साहाय्य योजना नियमावली

१. **नाव :** या योजनेचे नाव गरीब विद्यार्थी साहाय्य योजना असे राहिल.
२. **व्याप्ती :**
 - २.१ सदरची गरीब विद्यार्थी साहाय्य योजना यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठाच्या एका वर्षापेक्षा अधिक कालावधीच्या सर्व शिक्षणक्रमांच्या विद्यार्थ्यांना लागू राहिल.
 - २.२ अंध, अपंग, मूकबधिर, कर्णबधिर विद्यार्थ्यांसाठी संपूर्ण फी, मार्काची सवलत व्यवस्थापन मंडळाने घेतलेल्या निर्णयान्वये देय राहिल.
 - २.३ आर्थिक दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांसाठी सदर योजना लागू असेल.
३. **पात्रतेचे निकष :**
 - ३.१ गरीब विद्यार्थी साहाय्य योजनेचा लाभ मिळण्यासाठी कुटुंबाच्या वार्षिक उत्पन्नाची कमाल मर्यादा रु. १,००,०००/- राहिल.
 - ३.२ तहसिलदाराचे मूळ उत्पन्नाचे प्रमाणपत्र मागील वित्तीय वर्षाचे असावे.
 - ३.३ सदर योजनेचा लाभ देताना संबंधित विद्यार्थी / विद्यार्थिनी मागील शैक्षणिक वर्षाच्या अंतिम परीक्षेत उत्तीर्ण असणे आवश्यक राहिल.
 - ३.४ गरीब विद्यार्थी साहाय्य योजनेसाठी विद्यार्थ्यांने मागील वर्षी योजनेचा लाभ घेतला असेल तर सदर विद्यार्थी सर्व विषयांत उत्तीर्ण असणे आवश्यक आहे.
 - ३.५ सदर योजनेसाठी पात्र ठरलेल्या विद्यार्थी / विद्यार्थिनीने त्याला ज्या शैक्षणिक वर्षासाठी योजनेचा लाभ मंजूर करण्यात आला तो अभ्यासक्रम त्याने / तिने विद्यापीठाच्या मान्यताप्राप्त अभ्यासकेंद्रातून पूर्ण करणे आवश्यक आहे. अभ्यासक्रमाचे वर्ष पूर्ण होण्यापूर्वी संबंधित विद्यार्थ्यांचा प्रवेश कोणत्याही कारणास्तव रद्द झाल्यास विद्यापीठाने प्रदान केलेली रक्कम व प्रमाणपत्र विद्यापीठास परत करण्याची जबाबदारी संबंधित विद्यार्थी, अभ्यासकेंद्र व विभागीय केंद्र यांची राहिल.
 - ३.६ राज्य शासन / केंद्र शासन यांच्याकडे शिष्यवृत्ती मिळण्यासाठी अर्ज केलेल्या विद्यार्थ्यांना सदर योजनेचा लाभ देय नाही.

३.७ रु. ३,०००/- पेक्षा कमी फी असलेल्या शिक्षणक्रमाकरिता ही योजना लागू नाही.

४. **योजनेची गुणांची निकष पद्धत :**

४.१	विद्यार्थी शहरी भागातील असल्यास	१ गुण
४.२	विद्यार्थी ग्रामीण भागातील असल्यास	२ गुण
४.३	विद्यार्थी अतिदुर्गम भागातील असल्यास	३ गुण
४.४	प्रकल्पग्रस्त असल्यास	२ गुण
४.५	खेळाडू असल्यास (विभागीय / राज्य पातळी)	४ गुण
४.६	उत्पन्न मर्यादा रु. ३५०००/- पर्यंत	३ गुण
४.७	उत्पन्न मर्यादा रु. ७००००/- पर्यंत	२ गुण
४.८	उत्पन्न मर्यादा रु. १,००,०००/- पर्यंत	१ गुण

५. **अनुज्ञेय रक्कम :** अनुज्ञेय रक्कम या योजनेसाठी निश्चित केलेल्या निकषांनुसार प्राप्त गुणांच्या आधारे व शिक्षणक्रम पातळीनिहाय ठरविलेल्या रकमेच्या आधारे निश्चित केली जाईल.

- ५.१ पदविका शिक्षणक्रम : रु. ३,०००/- किंवा शिक्षणक्रमाचे शुल्क यापैकी जे कमी असेल ती रक्कम
- ५.२ पदवी शिक्षणक्रम : रु. ५,०००/- किंवा शिक्षणक्रमाचे शुल्क यापैकी जे कमी असेल ती रक्कम
- ५.३ पोस्ट ग्रॅज्युएट डिप्लोमा शिक्षणक्रम : रु. ५,०००/- किंवा शिक्षणक्रमाचे शुल्क यापैकी जे कमी असेल ती रक्कम
- ५.४ पदव्युत्तर पदवी शिक्षणक्रम : रु. ७,०००/- किंवा शिक्षणक्रमाचे शुल्क यापैकी जे कमी असेल ती रक्कम
- ५.५ गरीब विद्यार्थी साहाय्य निधी योजनेकरिता अर्थसंकल्पातील अंदाजपत्रकीय तरतूद आरक्षण विभागातर्फे त्या-त्या शैक्षणिक वर्षात करण्यात येईल.

अनुज्ञेय रकम उदाहरण दाखल तक्ता :

क्र.	किमान गुण	अनुज्ञेय रकमेचे प्रमाण %	डिप्लोमा	पदवी / पोस्ट ग्रॅज्युएट डिप्लोमा	पोस्ट ग्रॅज्युएट डिग्री
			रु. ३०००/-	रु. ५०००/-	रु. ७०००/-
१	०२	३०	रु. ९००/-	रु. १५००/-	रु. २१००/-
२	३ ते ५	५०	रु. १५००/-	रु. २५००/-	रु. ३५००/-
३	६ च्या पुढे	१००	रु. ३०००/-	रु. ५०००/-	रु. ७०००/-

- ६ गरीब विद्यार्थी साहाय्य योजनेअंतर्गत मदत मिळण्यासाठी अर्ज सादर करण्याची पद्धत :
- ६.१ गरीब विद्यार्थी साहाय्य निधी योजनेचा विहित नमुन्यातील अर्ज व आवश्यक सहपत्रे जोडून अभ्यासकेंद्राकडे दिलेल्या मुदतीत सादर करणे आवश्यक राहिल.
 - ६.२ विद्यार्थ्यांने सादर केलेल्या विहित नमुन्यातील अर्जावर अभ्यासकेंद्र प्रमुख / संयोजक यांचा सही व शिक्का असणे बंधनकारक राहिल.
 - ६.३ अर्जातील प्रतिज्ञापत्रावर विद्यार्थ्यांची सही व राष्ट्रीयीकृत बँकेचा तपशील म्हणजे बँकेचे नाव, शाखा, खाते क्रमांक, आय एफ एस सी (IFSC) कोड या बाबी नोंदवणे आवश्यक आहे.
 - ६.४ मागील वर्षी सादर योजनेचा लाभ घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी मागील वर्षीच्या गुणपत्रिकेची झेरॉक्स प्रत जोडली आहे काय? ते मागील वर्षाच्या परीक्षेत उत्तीर्ण आहेत का? हे अभ्यासकेंद्र प्रमुखांनी पहावे.
 - ६.५ अभ्यासकेंद्रप्रमुखांनी विद्यार्थ्यांकडून अर्ज निर्धारित मुदतीत भरून घेऊन विभागीय केंद्रांकडे सादर करावेत.
 - ६.६ अभ्यासकेंद्राने विभागीय केंद्राकडे सादर केलेल्या अर्जाची छाननी वरील निकषांच्या आधारे विभागीय केंद्राने करावी. तसेच विद्यापीठाने दिलेल्या विहित नमुन्यातील माहिती Excel Sheet मध्ये Hard Copy/ Soft Copy तयार करावी.

- ६.७ शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५ मध्ये प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना पूर्वीच्याच नियमाप्रमाणे गरीब विद्यार्थी साहाय्य प्रदान करण्यात येईल.
- ६.८ शैक्षणिक वर्ष २०१५-१६ पासून प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना नवीन नियमांच्या आधारे गरीब विद्यार्थी साहाय्य योजनेची रक्कम प्रदान करण्यात येईल.
- ६.९ प्रत्येक शैक्षणिक वर्षात दिनांक १५ ऑक्टोबरपर्यंत अभ्यासकेंद्रांनी गरीब विद्यार्थी साहाय्य योजनेचे अर्ज जमा करावेत व विभागीय केंद्रांनी दिनांक १५ नोव्हेंबरपर्यंत सदरचे अर्ज व तक्त्यातील माहिती सहायक कुलसचिव, नोंदणी कक्ष यांच्याकडे सादर करावी.
- ६.१० पात्र विद्यार्थ्यांना सदर योजनेचा लाभ मंजूर केल्याबाबतची अंतिम यादी जानेवारीमध्ये विद्यापीठाच्या संकेतस्थळावर जाहीर केली जाईल.

परिशिष्ट ३ : University Grants Commission Resolution (2004)

F1-52/2000(CPP-II)
The Registrar / Director
Of all the Indian Universities
(Deemed, State, Central Universities /
Institutions of National importance)

विश्वविद्यालय अनुदान आयोग
बहादुरशाह जाफर मार्ग
नई दिल्ली-११० ००२
UNIVERSITY GRANTS COMMISSION
BAHADURSHAH ZAFAR MARG
NEW DELHI-110002

5 MAY 2004

Subject : Recognition of Degrees awarded by Open Universities.

Sir/Madam,

There are a number of open Universities in the country offering various degrees/diploma through the mode of non-formal education. **The Open Universities have been established in the country by an Act of Parliament or State Legislature in accordance with the provisions contained in Section 2(f) of University Grants Commission Act, 1956. These universities are, therefore, empowered to award degrees in terms of Section 22(1) of the UGC Act, 1956.**

A circular was earlier issued vide UGC letter N.F.1-8/92(CPP) dated February, 1992 mentioning that the Certificate, Diplomas and Degrees awarded by Indira Gandhi National Open University are to be treated equivalent to the corresponding awards of the Universities in the country.

Attention is further invited to UGC circular No.F1-25/93(CPP-II) dated 28th July, 1993 (copy enclosed) for recognition of degrees and diplomas as well as transfer of credit for courses successfully completed by students between the two types of universities so that the mobility of students from Open University stream to traditional Universities is ensured without any difficulty.

The UGC has specified the nomenclature of degrees under Section 22(3) of the UGC Act, 1956 to ensure mandatory requirements viz. minimum essential academic inputs required for awarding such degrees. A copy of Gazette Notification regarding specification of degrees issued vide No.1-52/97(CPP-II) dated 31st January 2004 is enclosed. The details are also given in UGC Web site : www.ugc.ac.in

May, I therefore request you to treat the Degrees / Diploma / Certificates awarded by the Open Universities in conformity with the UGC notification on Specification of Degrees as equivalent to the corresponding awards of the traditional Universities in the country.

Yours faithfully

(Dr. Mrs. Pankaj Mittal)
Joint Secretary

Encl. : As Above

Copy to :

1. The Secretary, Government of India, Ministry of Human Resource Development, Department of Secondary Education and Higher Education, Shastri Bhavan, New Delhi-110001.
2. The Secretary, All Indian Council for Technical Education, I.G. Sports Complex, Indraprastha Estate, New Delhi
3. The Secretary, Association of Indian Universities (AIU), 16, Comrade Inderjit Gupta Marg, New Delhi -110002.
4. The Secretary, National Council for Teacher Education, I.G. Stadium, I. P. Estate, New Delhi-110002.
5. The Director of Distance Education Council, IGNOU Campus, Maidan Garhi, New Delhi-110068.
6. The Vice-Chancellor, Indira Gandhi National Open University, Maidan Garhi, New Delhi-110068.
7. The Vice-Chancellor, Dr. B. R. Ambedkar Open University, Road, No. 46, Jubilee Hills, Hyderabad (AP)
8. The Vice-Chancellor, Nalanda Open University, West Gandhi Maidan, Patna-800001 (Bihar)
9. The Vice-Chancellor, Dr. Babasaheb Ambedkar Open University, Shahigang, Ahmedabad-380003 (Gujarat)
10. The Vice-Chancellor, Karnataka State Open University, Manasagangotri, Mysore-570006 (Karnataka)
11. The Vice-Chancellor, Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University, Nashik-422222 (Maharashtra)
12. The Vice-Chancellor, Kota Open University, Vardhaman Mahaveer Open University, Kota-324010 (Rajasthan)
13. The Vice-Chancellor, Netaji Subhash Open University, Kolkata-700020 (West Bengal)
14. The Vice-Chancellor, Madhya Pradesh Bhoj (Open) University, Bhopal-462016 (M.P.)

(V.K. Jaiswal)
Under Secretary

परिशिष्ट ४ : G.R. of equivalency to 10th and 12th

यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक व
राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्था, नवी दिल्ली यांची
प्रमाणपत्रे शासनसेवेसाठी समकक्ष म्हणून विचारात
घेण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन

सामान्य प्रशासन विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : आरजीडी-१५११/प्र.क्र.८९/१३,

मंत्रालय, विस्तार इमारत, मुंबई-४०००३२

दिनांक : २० मे, २०११.

वाचा

- १) शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक : आरजीडी-१३९८/प्र.क्र.६७/९८/
१३, दिनांक १० डिसेंबर, १९९८.
- २) शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक : आरजीडी-१३०५/प्र.क्र.२४/
२००५/१३, दिनांक १२ डिसेंबर, २००६.

शासन निर्णय :

यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक येथून प्राप्त केलेली शैक्षणिक अर्हता शासकीय सेवेतील नियुक्तीसाठी ग्राह्य धरण्याबाबत सर्वसाधारण सूचना निर्गमित करण्याचे निदेश मा. महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधीकरण, मुंबई यांनी श्री. राजेंद्र घुणकीकर विरुद्ध महाराष्ट्र शासन (मूळ अर्ज क्र. ६७०/२००८) वर दिले आहेत. त्यावर, शासनाने घेतलेल्या निर्णयानुसार यासंदर्भात खालीलप्रमाणे सूचना देण्यात येत आहेत.

१. "ज्या पदांच्या सेवाप्रवेश नियमात १० वी/१२ वी (माध्यमिक/उच्च माध्यमिक) परीक्षा उत्तीर्ण असणे अशी किमान अर्हता विहित केलेली असेल त्या बाबतीत, महाराष्ट्र राज्य शिक्षण मंडळाची माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शालांत परीक्षा उत्तीर्ण नसलेला मात्र, यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठाची पूर्व परीक्षा उत्तीर्ण होऊन पदवी परीक्षेचे प्रथम वर्ष उत्तीर्ण झालेला वा यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठातून पदवी धारण केलेला उमेदवार पात्र समजण्यात यावा."
२. बृहन्मुंबईतील लिपिक-टंकलेखक पदावरील नियुक्तीसाठी विहित करण्यात आलेल्या सेवाप्रवेश नियमातील २ (इ) मध्ये "महाराष्ट्र माध्यमिक व उच्च माध्यमिक मंडळाने नियंत्रित केलेली माध्यमिक शालांत प्रमाणपत्र परीक्षा आणि या परीक्षेस समकक्ष घोषित केलेल्या इतर परीक्षा अंतर्भूत असल्याचे नमूद केले आहे." तसेच, उमेदवारांकडे महाराष्ट्र राज्यातील अधिवास प्रमाणपत्र असणेही आवश्यक

आहे. राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्थान, नवी दिल्ली या विद्यालयाची माध्यमिक शालांत परीक्षा उत्तीर्ण केलेल्या एका उमेदवाराने महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकारणाकडे दाखल केलेल्या प्रकरणात (मूळ अर्ज क्रमांक २०४/२०१०) राज्य शासनाने लवकरात लवकर निर्णय घ्यावा, असे आदेश दिले आहेत. केंद्र शासनाने कायदान्वये स्थापन केलेल्या राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्था, नवी दिल्ली (National Institution of Open Schooling, New Delhi) या विद्यालयाची माध्यमिक शालांत परीक्षा (किमान ५ विषयांसह) उत्तीर्ण केलेल्या उमेदवारांना शालेय शिक्षण विभागाने अकरावी प्रवेशासाठी पात्र ठरविले आहे. मात्र, शासन सेवेतील नियुक्तीसंदर्भात समकक्षतेबाबत कोणतेही आदेश नाहीत. केंद्रिय मनुष्यबळ विकास मंत्रालयाने सर्व राज्यांना, राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्था, नवी दिल्ली (National Institute of Open Schooling, New Delhi) यांच्याकडून दिली जाणारी प्रमाणपत्रे उच्च शिक्षण व नोकरीसाठी (Employment) ग्राह्य (समकक्ष) धरण्याबाबत कळविले आहे. ही बाब विचारात घेऊन, राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्था, नवी दिल्ली यांच्यामार्फत माध्यमिक शालांत परीक्षेबाबत दिलेले प्रमाणपत्र, माध्यमिक शालांत परीक्षा अशी अर्हता असलेल्या पदांवर नियुक्तीसाठी ग्राह्य धरण्याची बाब देखील शासनाच्या विचाराधीन होती. त्यावर, शासनाने घेतलेल्या निर्णयानुसार यासंदर्भात खालीलप्रमाणे सूचना देण्यात येत आहेत.

“राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय संस्था, नवी दिल्ली यांची (मराठी व इंग्रजीसह किमान ५ विषयांसह) शालांत परीक्षा उत्तीर्ण झालेल्या व सदर प्रमाणपत्र (Secondary School Examination Certificate) धारण करणाऱ्या उमेदवारांनी, राज्य शासन सेवेमध्ये ज्या ज्या ठिकाणी माध्यमिक शालांत प्रमाणपत्र परीक्षा उत्तीर्ण अशी अर्हता विहित केली असेल त्या त्या ठिकाणी शासन सेवेसाठी शालांत परीक्षा समकक्ष पात्रता आपोआप धारण केली आहे असे समजण्यात यावे.”

३. त्यानुसार, सर्व नियुक्ती प्राधिकारी यांनी कार्यवाही करावी. हे आदेश या आदेशाच्या दिनांकापासून तात्काळ अंमलात येतील.
४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध असून त्याचा संगणक संकेतांक क्रमांक २०११०५२०१३५१०४००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(बा. वि. निकम)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

परिशिष्ट ५ : एका पेक्षा अधिक शिक्षणक्रमांना प्रवेश

DISTANCE EDUCATION COUNCIL
INDIRA GANDHI NATIONAL OPEN UNIVERSITY

15983-16229

F.No.DEC/Notification/40.5.1.5/2012

Dated:01.11.2012

NOTIFICATION

Sub: Policy on pursuing two or more programmes simultaneously in various combinations - regarding.

The Distance Education Council in its 40th meeting held on 08.06.2012 has decided on the policy on pursuing two or more programmes simultaneously in various combinations. Two degree programmes cannot be allowed to be pursued simultaneously. However, a student can pursue two programmes simultaneously through distance or combination of distance and regular modes from the same or different University(ies)/ Institution(s) in various combinations, viz.,

1. One Degree and one Diploma/Post Graduate Diploma/Certificate
2. One Post Graduate Diploma and one Diploma/Certificate
3. One Diploma and one Certificate
4. Two Post Graduate Diplomas
5. Two Diplomas
6. Two Certificates

This is for information and adherence by all concerned.

(DIRECTOR)

To

VCs of all SOUs/ Heads of DEIs

3. The Registrar
YCMOU
Dnynagangotri, Near Gangapur Dam
Nashik-422 222,
MAHARASHTRA

Appendix 6 : G.R. of Equivalency

मुक्त विद्यापीठाच्या पदव्यांना समकक्षता व शासनमान्यता

(१) अन्य विद्यापीठांच्या पदवीशी समकक्षता

मा. शिक्षण संचालक (उच्च शिक्षण) महाराष्ट्र राज्य यांच्या पत्र क्र. समक (उ. शि.)/१०९४/३२८६१/मवि-१, दि. ३० ऑक्टोबर १९९५ च्या पत्रान्वये 'केंद्रीय किंवा राज्य विधिमंडळाने अधिनियमाद्वारे भारतातील विद्यापीठाने दिलेली पदवी/पदविका आणि संसदेने अधिनियमाद्वारे इतर शैक्षणिक संस्था प्रस्तावित केलेल्या आहेत किंवा विद्यापीठ अनुदान आयोग अधिनियम (१९५६) मधील कलम क्र. ३ अन्वये मानीव विद्यापीठे घोषित केली आहेत अशांच्या बाबतीत पदवी किंवा पदविका मान्यता देण्याबाबतचे औपचारिक आदेश विद्यापीठाने काढण्याची आवश्यकता नाही'.

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ हे महाराष्ट्र राज्याच्या विधिमंडळाने अधिनियमाद्वारे (कायदा क्र. २०/१९८९) स्थापन केलेले विद्यापीठ असून त्यास विद्यापीठ अनुदान आयोगाचीही मान्यता आहे. त्यामुळे या विद्यापीठाची पदवी इतर विद्यापीठांच्या पदवीशी समकक्ष आहे.

(२) विद्यापीठ अनुदान आयोगाची मान्यता

विद्यापीठ अनुदान आयोग, नवी दिल्ली यांनी त्यांचे पत्र क्र. F/S-15/89 (CPP-1) दि. ८ डिसेंबर १९९२ नुसार विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या १९५६ च्या कायद्यातील कलम १२-बी अन्वये यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठास मान्यता दिली आहे.

(३) महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाची मान्यता

उपसचिव व परीक्षा निबंधक, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई यांच्या पत्र क्र. १४७७ (१७/१९९४/कक्ष) दि. १७ फेब्रुवारी १९९४ च्या पत्रातील मान्यतेसंबंधीचा मजकूर - 'यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ हे संविधिमान्य (Statutory) असल्यामुळे आपल्या विद्यापीठाच्या पदवीधर विद्यार्थ्यांकडून आलेले अर्ज देखील इतर मान्यताप्राप्त विद्यापीठांच्या पदवीधर उमेदवारांकडून आलेल्या अर्जांप्रमाणेच आयोगाकडून विचारात घेतले जातील'.

मुक्त विद्यापीठाच्या पदवी/पदविकांना महाराष्ट्र शासन मान्यता

विद्यापीठ अनुदान आयोगाने मान्यता दिलेली विद्यापीठे राज्य सेवेतील पदासाठी पदवी/पदविकास मान्यता

महाराष्ट्र शासन
सामान्य प्रशासन विभाग

शासन निर्णय : क्रमांक आरजीडी-१३९४/प्र.क्र. २१/९४/१३, मंत्रालय, मुंबई
४०००३२, दिनांक ८ मार्च १९९५.

बाचा : (१) सामान्य प्रशासन विभाग, शासन निर्णय क्रमांक आरजीडी-१०६१/१८९६७/१९४ - जे दिनांक २१ ऑगस्ट १९६९

शासन निर्णय : महाराष्ट्र लोक सेवा आयोगाशी विचार विनिमय करून उपरोक्त दिनांक २१ ऑगस्ट १९६९ च्या आदेशाद्वारे असा निर्णय घेण्यात आला होता की, केंद्र अथवा राज्य विधिमंडळाच्या अधिनियमाद्वारे स्थापित झालेली विद्यापीठे, संसदेच्या अधिनियमाद्वारे स्थापन झालेल्या इतर शैक्षणिक संस्था, किंवा विद्यापीठ अनुदान आयोग अधिनियम, १९५६ च्या अंतर्गत भाग ३ अन्वये जाहीर झालेली मानवी विद्यापीठे यांनी प्रदान केलेल्या पदव्या / पदविका तसेच भारतीय वैद्यकीय मंडळ अधिनियम, १९५६ च्या परिशिष्टामध्ये अंतर्भूत केलेल्या वैद्यकीय व संलग्न विषयांमधील पदव्या यांना शासकीय महाविद्यालयातील अध्यापकीय पदे वागळता, राज्यातील सेवा व पदांवरील भरतीसाठी आपोआप मान्यता प्राप्त झालेली असल्याचे समजण्यात यावे.

(२) सदर आदेशासोबत विद्यापीठ अनुदान आयोगाने मान्यता दिलेल्या वैधानिक विद्यापीठे व संस्थांची यादी जोडण्यात आली होती. आयोग मान्यताप्राप्त विद्यापीठे व संस्था यांची अद्ययावत यादी आता या आदेशासोबत जोडण्यात आली आहे. शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक आरजीडी - १०६१/१८९६७/१९४/जे दिनांक २१ ऑगस्ट १९६९ मध्ये नमूद केलेल्या आणि वर परिच्छेद १ मध्ये उद्घुत केलेल्या हेतूसाठी सदर सर्व विद्यापीठे/संस्था यांनी प्रदान केलेल्या पदवी/पदविकांना आपोआप मान्यता देण्यात आल्याचे समजण्यात यावे.

महाराष्ट्रचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने

दा. र. राणे
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- (१) राज्यपालांचे सचिव
- (२) मुख्य मंत्र्यांचे सचिव
- (३) सचिव, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई
- (४) महालेखापाल, महाराष्ट्र-१, मुंबई
- (५) महालेखापाल, महाराष्ट्र-२, मुंबई
- (६) निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई
- (७) अभिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई
- (८) प्रबंधक, उच्च न्यायालय (मूळ न्याय शाखा), मुंबई
- (९) प्रबंधक, उच्च न्यायालय (अपील शाखा), मुंबई
- (१०) प्रबंधक, लोक आयुक्त व उप लोक आयुक्त यांचे कार्यालय, मुंबई
- (११) सर्व मंत्रालयीन शिक्षण
- (१२) मंत्रालयीन विभागांच्या निबंधकांकरातील सर्व विभाग प्रमुख व कार्यालय प्रमुख
- (१३) अवर सचिव, भारत सरकार, शिक्षण मंत्रालय, नवी दिल्ली
- (१४) निवड नस्ती

बाचा : महाराष्ट्र शासनाच्या उपरोक्त शासन निर्णय क्रमांक आर.जी.डी. १३९४/प्र.क्र.२१/९४/१३ मंत्रालय, मुंबई. दिनांक ८ मार्च १९९५ च्या सोबत जोडलेल्या यादीमध्ये यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक यांची अनुक्रमांक १४६ वर नोंद करण्यात आलेली आहे.

Appendix - 7 : Letter of Recognition form UGC

APPENDIX 1	
APPENDIX 1.1 : LETTER OF RECOGNITION FROM UGC	
UNIVERSITY GRANTS COMMISSION BAHADUR SHAH ZAFAR MARG NEW DELHI-110002.	
NO F-5-15/89 (OPP-I)	December, 1992
The Secretary Govt. of Maharashtra Higher and Technical Education and Employment Deptt. Mantralaya Annexe Bombay- 400032.	
Sub : Recognition of Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University, Nashik for Central assistance under Section 12-B of the UGC Act, 1956.	
Sir,	
With reference to the correspondence resting with your letter No. MOJ/ 63003 (241/92) UNI dated 11 th November, 1992 on the above subject, I am to say that the University Grants Commission has agreed to declare the Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University Nashik established under Maharashtra State Act No. XX of 1989, fit to receive Central assistance for all purposes including Institutional development in terms of the rules framed under Section 12-B of the UGC Act, 1956.	
The receipt of the letter may please be acknowledged.	
Yours faithfully,	
Sd/xxx (I J GUPTA) JOINT SECRETARY	
Copy to :-	
1. The Vice - Chancellor, Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University, Nashik-422005.	
2. Secretary to the Govt. of India, Ministry of Human Resource Development (Deptt. of Education) New Delhi.	
3. The Registrar, Indira Gandhi National Open University, Maidan Garhi, New Delhi- 110068.	
4. The Secretary, Association of Indian Universities, 16, Kotla Marg, New Delhi- 110002.	
5. Desk Officer (Meeting) / S.O.FD-III/S.O.SU-IV/S.O.-I, Stat, U.G.C. New Delhi.	
6. All Officers /Sections, UGC New Delhi.	
Sd/- (D. D. Mehta) SECTION OFFICER	

परिशिष्ट ८ : विद्यार्थी सहायता आणि विद्यार्थी कल्याण योजना

■ विद्यार्थी सहायता

अल्प उत्पन्न गटातल्या हुशार विद्यार्थ्यांसाठी विद्यार्थी साहाय्य योजना विद्यापीठातर्फे राबविली जाते. त्यासाठी विद्यापीठाने १५ लाखांची तरतूद केली आहे. या योजनेखाली आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल विद्यार्थ्यांनी प्रवेश घेतलेल्या शिक्षणक्रमासाठी असलेल्या शुल्कात सवलत देण्यात येते. त्यासाठी विद्यापीठाने विहित नमुना विकसित केला असून योग्य पात्रताधारक विद्यार्थ्यांना प्रवेश शुल्कात सवलत देण्यात येते.

■ विद्यार्थी कल्याण योजना

विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण व्यक्तिमत्त्व विकासासाठी दरवर्षी क्रीडा व युवक महोत्सवांचे आयोजन करण्यात येते. तसेच विद्यार्थ्यांमधील संशोधन प्रवृत्तीला प्रोत्साहन देण्यासाठी आविष्कार ही संशोधनात्मक स्पर्धाही घेण्यात येत असते.

■ क्रीडा महोत्सव

विद्यापीठाच्या विद्यार्थ्यांना खेळाचे मैदान मिळावे म्हणून विद्यापीठाने विभागीय व विद्यापीठ पातळीवर क्रीडा स्पर्धा सुरू केल्या आहेत. यातून खेळाडूंना राज्य व राष्ट्रीय स्तरावरील क्रीडा स्पर्धेत भाग घेता येतो. मा. राज्यपालांच्या कार्यालयाकडून आयोजित केल्या जाणाऱ्या आंतरविद्यापीठीय अश्वमेध व ए. आय. यू. च्या क्रीडास्पर्धेतही खेळाडूंना भाग घेता येतो.

■ युवक महोत्सव

विद्यापीठाच्या कलावंत विद्यार्थ्यांना त्यांच्या कलागुणांचे प्रदर्शन करता यावे म्हणून विद्यापीठाने विभागीय व केंद्रीय स्तरावर युवक महोत्सव सुरू केला आहे. यात वक्तृत्व स्पर्धा, एकांकिका, नृत्य संगीत, गायन यांसारख्या स्पर्धा घेण्यात येतात. मा. राज्यपालांच्या कार्यालयाकडून आयोजित केल्या जाणाऱ्या इंद्रधनुष्य व ए.आय.यू. (भारतीय विद्यापीठ संघ) यांच्यातर्फे घेण्यात येणाऱ्या राष्ट्रीय युवक महोत्सवात कलावंत विद्यार्थ्यांना सहभाग घेता येतो.

■ आविष्कार

विद्यापीठ स्तरावरील विद्यार्थ्यांमधील संशोधन प्रवृत्तीला प्रोत्साहन देण्यासाठी मा. राज्यपाल यांच्या कार्यालयातर्फे दरवर्षी आविष्कार ही संशोधनात्मक स्पर्धा घेण्यात येते. या आंतरविद्यापीठीय संशोधन महोत्सवातही मुक्त विद्यापीठाच्या विद्यार्थ्यांना भाग घेता येतो.

■ संवाद पत्रिका

राज्यभर पसरलेल्या मुक्त विद्यापीठाच्या विद्यार्थ्यांशी संपर्क साधण्यासाठी मुक्त विद्यापीठ संवादपत्रिका हे मासिक प्रकाशित केले जाते. विद्यार्थ्यांना उपयुक्त माहिती लेख, सूचना यांचा यात समावेश असतो. अध्ययनार्थ्यांमधील अभ्यासाची प्रेरणा व दूरशिक्षणाबाबत जागरूकता वाढविण्याचे कार्य ही पत्रिका करत असते. सदर संवाद पत्रिका वेबसाईटवर वाचण्यासाठी उपलब्ध असेल.

■ आभासी वर्ग

विद्यार्थ्यांना उपग्रहाच्या माध्यमातून शिक्षण घेणे शक्य व्हावे म्हणून विद्यापीठाने अहमदाबाद येथील भारत सरकारच्या भारतीय अंतरिक्ष अनुसंधान संघटन (इस्रो) या संस्थेच्या मदतीने एज्युसॅट या उपग्रह वाहिनीद्वारा (सॅटेलाईट चॅनल) दूरशिक्षणाचा प्रकल्प सुरू केला आहे. या प्रकल्पांतर्गत राज्यात एकूण ४० व्हर्च्युअल लर्निंग सेंटर कार्यान्वित केलेली आहेत. याद्वारे थेट संपर्कसत्रे घेण्यात येतात.

■ राष्ट्रीय सेवा योजना

पारंपरिक विद्यापीठांप्रमाणेच मुक्त विद्यापीठाच्या १५०० विद्यार्थ्यांसाठी राष्ट्रीय सेवा योजना सुरू करण्यात आली आहे.

खालील संवर्गातील विद्यार्थ्यांना शुल्कात सवलत दिली जाते.

- (१) अंध, अपंग, मूक-बधिर, कर्णबधिर विद्यार्थी (पाहा परिशिष्ट ३)
- (२) विद्यापीठातील नियमित वेतनश्रेणीत कार्यरत सेवक व त्यांचे परिवारजन (स्वतः, पत्नी/पती, दोन पेक्षा अधिक नाही इतके अवलंबून असलेले अपत्य)
- (३) मागासवर्गीय (शासनाच्या नियमाच्या अधीन) विद्यार्थी.

वरील संवर्गातील उमेदवारांनी संपूर्ण शिक्षणक्रम शुल्क भरून प्रवेश घ्यावा. त्यानंतर विद्यापीठ / शासनाच्या नियमाप्रमाणे शुल्क सवलतीची प्रक्रिया पूर्ण करावी. विद्यापीठ / शासनाच्या नियमाप्रमाणे शुल्काचा परतावा संबंधितांना देण्यात येईल.

ज्ञानगंगा घोषरी

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विश्वविद्यालय
नासिक – 422 222

मानविकी तथा समाजविज्ञान संकाय

स्नातकोत्तर (एम. ए.) हिंदी M51
सूचना विवरणिका

शैक्षिक वर्ष 2021-22

एम. ए. हिंदी (M51) सूचना विवरणिका

अनुक्रम

1. संकाय का परिचय ।	4
2. शिक्षाक्रम के संदर्भ में ।	5
3. पंजीकरण प्रक्रिया ।	9
4. क्षेत्रीय — केंद्र ।	11
5. विशेष सूचना / संपर्क के लिए ।	12
परिशिष्ट	14-27
Appendix 1 : उम्मीदवार / छात्र करार । Candidate / Student Agreement at the time of Admission	
Appendix 2 : गरीब छात्र सहायता योजना नियमावली ।	
Appendix 3 : University Grant Commission Resolution (2004) विश्वविद्यालय अनुदान आयोग संकल्प (2004) ।	
Appendix 4 : G. R. of Equivalency for 10 th and 12 th जी. आर. ऑफ इक्वालेन्सी कक्षा 10 वीं और 12 वीं के लिए ।	
Appendix 5 : एक से अधिक पाठ्यक्रम में प्रवेश ।	
Appendix 6 : G. R. of Equivalency जी. आर. के समकक्ष ।	
Appendix 7 : letter of Recognition from UGC	
Appendix 8 : छात्र सहायता और छात्र कल्याण योजना ।	

विद्यापीठ गीत

एक प्रतिज्ञा असे आमुची ज्ञानाची साधना ।

चिरंतन ज्ञानाची साधना ।

ज्ञान हेच संजीवन साऱ्या जगताच्या जीवना ॥ धृ ॥

ज्योत जागवू सुजाणतेची सकलांच्या अंतरी ।

तीच निवारील पटलतमाचे प्रभात सूर्यापरी ।

ज्ञानच देउळ, ज्ञानच दैवत, प्रगतीच्या पूजना ॥ १ ॥

नव्या युगाचा नव्या जगाचा ज्ञान धर्म आहे ।

त्यातच अमुच्या उजळ उद्याचे आश्वासन राहे ।

मुक्त करिल तो परंपरेच्या बंदिघरातुन मना ॥ २ ॥

हाच मंत्र नेईल आम्हाला दिव्य भविष्याकडे ।

न्यायनीतीचे पाऊल जिथे भेदाशी ना अडे ।

जे जे मंगल पावन त्याची जेथे आराधना ॥ ३ ॥

- कुसुमाग्रज

निर्मिति

श्री. आनंद यादव, निर्मिति अधिकारी, ग्रंथनिर्मिति केंद्र

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विश्वविद्यालय, नासिक 422 222

© 2021, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विश्वविद्यालय, नासिक

- **प्रथम प्रकाशन** : अगस्त 2021
- **प्रकाशक** : डॉ. दिनेश भोंडे कुलसचिव यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विश्वविद्यालय नासिक – 422 222

AKOSIS NB_21_22_67

1. संकाय का परिचय

मानविकी और समाजविज्ञान संकाय मानवनिर्मित कला और साहित्य के रचनात्मक प्रयासों और परिवार से राज्य तक विभिन्न संस्थानों की संरचनाओं, दर्शन और इतिहास परंपराओं का अध्ययन करता है। इस संकाय का उद्देश्य 21वीं सदी की वैश्विक चुनौतियों का सामना करने के लिए बौद्धिक रूप तैयार करना और अध्ययनशील समुदाय के लिए शैक्षिक संसाधनों को विकसित करना है। संकाय में विभिन्न पाठ्यक्रमों की सामग्री मानवकेंद्रित होती है। मानवी मूल्यों और मानव विकास कार्यक्रमों पर ध्यान केंद्रित करनेवाला आशय इस संकाय के पाठ्यक्रमों की विशेषता है।

संकाय की मुख्य विशेषताएँ इस प्रकार है -

1. विश्व की विभिन्न संस्कृतियों का, राष्ट्र — राज्यों के संरचना — निर्माण का, इतिहास, परंपराओं का स्नातक, स्नातकोत्तर, एम. फिल. और पीएच. डी. को पाठ्यक्रम में शामिल किया गया है।
2. मानवाधिकार, स्वतंत्रता, समता, बंधुता आदि मूल्य, उपभोक्ता संरक्षण, पर्यावरण संरक्षण आदि आंदोलन, सार्क, यूनो आदि वैश्विक कल्याण संगठनों के कार्य, महिला सशक्तीकरण, दलित अस्मिता की लड़ाई, भाषा, धर्म, क्षेत्रीय विभिन्नताओं में एकता के लिए रचे गए उदाहरण संगति जैसे पाठ्यक्रम में वैश्विकरण और स्थानीय विकास की विविध आशय — सूत्र का पाठ्यक्रम में समावेश है।
3. ग्रंथालय और सूचना विज्ञान, पत्रकारिता और जनसंचार, गांधी विचारदर्शन, मानवाधिकार, उपभोक्ता संरक्षण जैसे विशेष विषयों पर स्वतंत्र पाठ्यक्रम।
4. अनुप्रयुक्त पाठ्यक्रम जो सिद्धांत और व्यवहार को जोड़ते हैं।
5. अपरंपरागत पाठ्यक्रम जो व्यक्ति की सृजनशीलता और कल्पकशीलता का अवसर प्रदान करनेवाला।
6. छात्रों के व्यक्तित्व विकास और व्यावसायिक सफलता के लिए पूरक कौशल प्रदान करनेवाला पाठ्यक्रम।
7. स्व-अध्ययन के लिए आवश्यक नवीनतापूर्ण कौशल की शिक्षा।
8. बुनियादी पाठ्यक्रम में विभिन्न संकल्पनाओं को स्पष्ट करने पर जोर।
9. विभिन्न माध्यमों जैसे — स्वयं अध्ययन पुस्तक, स्वाध्याय, क्षेत्रीय कार्य, परियोजना अध्ययन, उपग्रह सेवा और वेब माध्यम से छात्रों को शैक्षिक सहायता।
10. सभी पाठ्यक्रमों में विकल्प जिन्हें अपनी पसंद के अनुसार चुना जा सकता है।

2. पाठ्यक्रम के संदर्भ में

विश्वविद्यालय के स्नातक छात्रों और समाज के अन्य वर्गों से लगातार स्नातकोत्तर पाठ्यक्रम शुरू करने की मांग थी। इसलिए स्नातकोत्तर हिंदी (एम.ए.) पाठ्यक्रम आरंभ किया गया है।

2.1 पाठ्यक्रम संरचना

स्नातकोत्तर प्रथम तथा द्वितीय वर्ष का पाठ्यक्रम न्यूनतम दो साल की अवधि का है। इस पाठ्यक्रम को पूरा करने की अधिकतम अवधि पाँच वर्ष होगी। प्रत्येक पाठ्यक्रम को चार सत्रों में विभाजित किया गया है। प्रत्येक सत्र में 04 पाठ्यक्रम है। इसलिए प्रत्येक पाठ्यक्रम में 04 ग्रेड है। इसप्रकार कुल 64 ग्रेड के साथ स्नातकोत्तर स्तर पर दो साल का पाठ्यक्रम को पूरा करने के लिए 04 सत्रों में कुल 16 पाठ्यक्रमों का अध्ययन करना आवश्यक है। प्रत्येक सत्र में सभी अनिवार्य पाठ्यक्रम होंगे।

2.2 अवधि

2 वर्ष (कुल चार सत्र)

2.3 माध्यम

हिंदी

2.4 ग्रेड क्या है ?

मुक्त शिक्षा प्रणाली में अध्ययन के घंटों को 'ग्रेड' के रूप में मापा जाता है। इसका मतलब है कि लगभग 30-35 अध्ययन घंटों का अध्ययन 1 ग्रेड है। आमतौर पर छात्रों को एक ग्रेड का अध्ययन करने के लिए 30-35 घंटे लगते हैं। अध्ययन के घंटों में स्वयं अध्ययन पुस्तकें पढ़ना, नोट्स लेना, ध्यान लगाना, इंटरनेट पर लिखित सामग्री पढ़ना, निर्देशात्मक सत्र लेना, सहपाठियों के साथ चर्चा करना, प्रश्न और उत्तर लिखना आदि बहुत कुछ शामिल है। स्नातकोत्तर परीक्षा को सफलतापूर्वक पास करने के लिए कुछ 64 ग्रेड पूरे करने की उम्मीद है।

2.5 प्रवेश योग्यता

किसी भी मान्यताप्राप्त विश्वविद्यालय के किसी भी संकाय में स्नातक उत्तीर्ण करनेवाले छात्र स्नातकोत्तर हिंदी शिक्षाक्रम में प्रवेश के लिए पात्र होंगे।

2.6 पाठ्यक्रम शुल्क (प्रथम वर्ष)

विश्वविद्यालय शुल्क	रु 3,000 = 00
अध्ययन केंद्र शुल्क	रु 2,000 = 00
कुल शुल्क	रु 5,000 = 00

पाठ्यक्रम शुल्क का विवरण

अनु. क्र.	शुल्क का शीर्षक	शुल्क
1	प्रवेश और पंजीकरण शुल्क	100 = 00
2	शैक्षिक शुल्क	1,800 = 00
3	परीक्षा (आंतरिक/अंतिम) शुल्क	800 = 00
4	विविध	150 = 00
5	विकास निधि	150 = 00
6	अध्ययन केंद्र शुल्क	2,000 = 00
	कुल शुल्क	5,000 = 00

पाठ्यक्रम शुल्क की जानकारी

ऑनलाइन प्रवेश करते समय छात्र केवल विश्वविद्यालय शुल्क 3,000 का भुगतान इंटरनेट बैंकिंग, डेबिट कार्ड, क्रेडिट कार्ड, मोबाइल बैंकिंग या अन्य मानक ऑनलाइन नकद स्थानांतरण प्रक्रिया का उपयोग करना चाहिए। ऑनलाइन भुगतान किए गये शुल्क का ट्रांजेक्शन नंबर नोट कर लें और रसीद की प्रिंट लें और प्रवेश पत्र के प्रिंट के साथ संलग्न कर अध्ययन केंद्र में जमा करें।

अध्ययन केंद्र में प्रवेश आवेदन की प्रिंट प्रति जमा करते समय भुगतान किया गया पाठ्यक्रम शुल्क राशि 3,000/- रु. है, हालांकि अध्ययन केंद्र के बैंक खाते में चालान से अथवा क्रॉस अकाउंट पेयी चेक का भुगतान करके अध्ययन केंद्र द्वारा निर्धारित आधिकारिक पद्धति द्वारा जमा कर रसीद लेकर पाठ्यक्रम पूरा होने तक एक अलग फाईल में रखा जाना चाहिए।

- इस तरह आपको प्रवेश प्रक्रिया का पालन कर अपने प्रवेश की पुष्टि करनी होगी और दिए गए मोबाइल नंबर पर अपने प्रवेश के संदेश की प्रतीक्षा करनी होगी। साथ ही, अपने पंजीकरण नंबर की भी पुष्टि करनी होगी। आपका प्रवेश निश्चित हुआ अथवा क्या स्थिति है इस संदर्भ में चुने हुए अध्ययन केंद्र से आप स्थायी रूप से संपर्क बनाए रखें।

2.7 एम.ए. हिंदी प्रथम वर्ष - प्रथम सत्र

पाठ्यक्रम कोड	पाठ्यक्रम का नाम	प्रश्नपत्र का नाम
HIN101	हिंदी साहित्य का इतिहास (आदिकाल, भक्तिकाल और रीतिकाल)	1 हिंदी साहित्येतिहास की लेखन परंपरा
		2 हिंदी साहित्य – आदिकाल
		3 हिंदी साहित्य – भक्तिकाल
		4 हिंदी साहित्य – रीतिकाल
HIN102	कथासाहित्य	1 कहानी – उद्भव और विकास
		2 कहानी
		3 उपन्यास – उद्भव और विकास
		4 उपन्यास
HIN103	कथेत्तर गद्य साहित्य	1 हिंदी निबंध
		2 जीवनी और आत्मकथा
		3 रेखाचित्र और संस्मरण
		4 यात्रावृत्तांत और साक्षात्कार
HIN104	हिंदी साहित्य विविध विमर्श	1 विमर्श – संकल्पना और स्वरूप
		2 स्त्री विमर्श
		3 दलित विमर्श
		4 आदिवासी विमर्श

द्वितीय सत्र

HIN201	हिंदी साहित्य का इतिहास (आधुनिक काल)	1 आधुनिक काल की पृष्ठभूमि
		2 स्वतंत्रतापूर्व हिंदी साहित्य
		3 स्वातंत्र्योत्तर हिंदी साहित्य (2000 तक)
		4 इक्कीसवीं सदी का हिंदी साहित्य
HIN202	भाषा विज्ञान	1 भाषा विज्ञान का स्वरूप और व्याप्ति
		2 भाषा परिवार
		3 भाषा विज्ञान – विविध अंग
		4 अनुप्रयुक्त भाषा विज्ञान
HIN203	आधुनिक काव्य	1 भारतेंदु और द्विवेदी युग
		2 छायावादी और प्रगतिवादी काव्य
		3 प्रयोगवाद और नई कविता
		4 साठोत्तरी हिंदी कविता

HIN204	राजभाषा हिंदी	1 संवैधानिक प्रावधान
		2 कार्यालयीन हिंदी
		3 आलेखन और टिप्पण
		4 प्रशासनिक शब्दावली

2.8 मूल्यांकन प्रक्रिया

छात्रों का मूल्यांकन दो स्तरों पर किया जाता है। अर्थात् आंतरिक मूल्यांकन और अंतिम परीक्षा। अनुपात 80 : 20 प्रति पाठ्यक्रम होगा।

आंतरिक मूल्यांकन

आंतरिक मूल्यांकन प्रत्येक सत्र के पाठ्यक्रम के लिए 20 अंकों का गृहपाठ दिया जाएगा। प्रत्येक गृहपाठ में 5 अंकों के 4 प्रश्न होंगे। विश्वविद्यालय के मूल्यांकन और परीक्षा विभाग के माध्यम से गृहपाठ के प्रश्न विश्वविद्यालय की वेबसाइट www.ycmou.ac.in पर उपलब्ध कराए जाएंगे। छात्रों को अध्ययन केंद्र की सहायता से या स्वयं इसे डाऊनलोड करके गृहपाठ के प्रश्न लेने चाहिए। आपसे अध्ययन केंद्र के निरंतर संपर्क में रहने की उम्मीद है। जब विश्वविद्यालय की वेबसाइट पर गृहपाठ के प्रश्न डाले जाएंगे और समय-समय पर विश्वविद्यालय की वेबसाइट पर गृहपाठ के प्रश्नों को अपलोड किए जाएंगे। अध्ययन केंद्रों के लिए यह भी अनिवार्य है कि, वे गृहपाठ प्रश्नों के उत्तर स्पष्ट लिखावट में लिखवाकर अंतिम परीक्षा शुरू होने से पहले उन्हें दिए गए समय के भीतर अध्ययन केंद्र में जमा करें। इसी प्रकार अध्ययन केंद्रों के लिए यह आवश्यक है कि वे संबंधित समन्वयकों के साथ छात्रों के गृहपाठ की जल्द से जल्द जाँच करें और उपयुक्त सुझाव, टिप्पणी और प्रतिक्रिया दर्ज करके 20 में से अंक देकर छात्रों को अंतिम परीक्षा से पहले वापस कर दें। अध्ययन केंद्रों के लिए निर्धारित फॉर्म में छात्रों के गृहपाठ के लिए दी गई अंकों की सूची और निर्धारित समय के भीतर (अंतिम परीक्षा से पहले) विश्वविद्यालय के परीक्षा विभाग को भेजना अनिवार्य है।

छात्र गृहपाठ में प्रत्येक पाठ्यक्रम में 20 % अंकों का भार (weigheage) होगा। साथ ही, प्रत्येक पाठ्यक्रम की अंतिम परीक्षा में 80 % अंकों का महत्त्व होगा। प्रत्येक पाठ्यक्रम के आंतरिक मूल्यांकन में न्यूनतम 40 % अंक आवश्यक होंगे। आंतरिक मूल्यांकन का अर्थ है कि, जिन छात्रों ने गृहपाठ पूरा कर लिया है, उनके आंतरिक मूल्यांकन में प्राप्त अंकों को अंतिम परीक्षा में प्राप्त अंकों के साथ मिलाया जाएगा। गृहपाठ पूरा करनेवाले छात्रों को अंतिम परीक्षा की तैयारी के लिए अभ्यास होगा और प्रत्येक पाठ्यक्रम में उत्तीर्ण होने के लिए लाभप्रद होगा।

अंतिम परीक्षा

प्रत्येक सत्र में प्रति पाठ्यक्रम 80 % अंकों की अंतिम परीक्षा होगी। प्रत्येक पाठ्यक्रम में प्रति सत्र चार पाठ्यक्रमों के लिए 80 अंकों का एक प्रश्नपत्र, ऐसे चार प्रश्नपत्र होंगे। प्रत्येक प्रश्न में 5 अंकों के 5 उपप्रश्न होंगे। छात्रों को 80 में से प्राप्त अंक अलग से (युए) मार्कशीट में दिखाए जाएंगे।

प्रत्येक पाठ्यक्रम को उत्तीर्ण करने के लिए कम से कम 40 अंक प्राप्त करना अनिवार्य होगा। प्रत्येक पाठ्यक्रम के गृहपाठ के लिए 5 अंकों के 4 प्रश्नों में से प्रत्येक को हल करना होगा। आंतरिक मूल्यांकन के लिए प्रश्नों को विश्वविद्यालय की वेबसाइट से डाउनलोड किया जाना है। अंतिम मूल्यांकन उत्तीर्ण करने के लिए न्यूनतम 40 % अंक अनिवार्य होंगे। आंतरिक मूल्यांकन के अंतर्गत 20 में से प्राप्त अंक अलग से (सीए) अंकतालिका में दिखाए जाएंगे। साथ ही, इन अंकों को अंतिम परीक्षा में प्राप्त अंकों के साथ मिलाया जाएगा और अंकतालिका में एक साथ दिखाया जाएगा।

महत्वपूर्ण सूचना

प्रत्येक पाठ्यक्रम में स्वतंत्र उत्तीर्ण होने के लिए
न्यूनतम 40 % अंक प्राप्त करना अनिवार्य होगा।

3. पंजीकरण प्रक्रिया

विश्वविद्यालय के स्नातकोत्तर (एम. ए.) हिंदी पाठ्यक्रम के लिए प्रवेश प्रक्रिया ऑनलाइन होती है। आपको निम्न निर्देशों का पालन करना होगा -

1. विवरणिका का ध्यानपूर्वक अध्ययन करें। आप शिक्षाक्रम में प्रवेश लेने के लिए पात्र हैं यह सुनिश्चित करें और प्रमाण के रूप में निम्नलिखित दस्तावेजों की स्कैन की हुई प्रतियाँ प्राप्त करें।
 - अ) जन्मतिथि का प्रमाणपत्र (वाहन लायसन्स अथवा पैन कार्ड, जन्मतिथि दर्ज किया हुआ आधार कार्ड अथवा टी.सी. अथवा पासपोर्ट अथवा चुनाव कार्ड) इन में से एक।
 - आ) योग्यता परीक्षा का अंकतालिका-पत्र अथवा प्रमाणपत्र।
 - इ) यदि आप पिछड़े वर्ग के उम्मीदवार हैं तो जाति प्रमाणपत्र/जाति सत्यापन / नॉन क्रिमिलियर प्रमाणपत्र आदि।
 - ई) यदि आप विकलांग हैं तो दर्शानेवाले दस्तावेज (जैसे- दृष्टिहीन हैं तो इसे दर्शानेवाले प्रमाणपत्र)
2. आपको दस्तावेजों को कम से कम 72 डी पी आय के संकल्प के अनुसार सभी स्कैन करना आवश्यक है। इसके लिए आप अपने मित्रों अथवा अध्ययन केंद्र की सहायता ले सकते हैं।
3. आपके पास एक मोबाइल नंबर और वैध ई मेल आयडी होना आवश्यक है। ईमेल आयडी प्राप्त करने के लिए आप gmail.com जैसी वेबसाइट पर भेंट कर मुफ्त ई मेल आयडी प्राप्त कर सकते हैं। इसका उपयोग आप पासवर्ड, प्रवेश की स्थिति आदि जानकारी प्राप्त करने के लिए कर सकते हैं।

4. आप विश्वविद्यालय शुल्क का भुगतान करने के लिए डेबिट कार्ड या क्रेडिट कार्ड या इंटरनेट बैंकिंग का उपयोग कर सकते हैं।
5. यदि आपके पास अपना बचत खाता नहीं हैं तो शून्य शेष राशि का डेबिटकार्ड अथवा नेट बैंकिंग सुविधा के साथ बचत खाता खोल सकते हैं। इन खातों में न्यूनतम राशि रखना अनिवार्य नहीं हैं।
6. पंजीकरण प्रक्रिया के लिए इंटरनेट कनेक्शन वाले कम्प्यूटर की सेवा की आवश्यकता होती है, यदि आपके पास ऐसा कम्प्यूटर नहीं है तो आप सायबर कैफे या किसी मित्र से उपलब्ध कम्प्यूटर का उपयोग कर सकते हैं।
7. ऑनलाइन तरीके से प्रवेश कैसे प्राप्त करना है इस संदर्भ में स्क्रीन शॉट रूप में एक पुस्तिका वेबसाइट पर और इस विवरणिका के अंत में उपलब्ध की गई है। इसका उपयोग करने से आपको ऑनलाइन आवेदन करने में आसानी होगी।
8. कम्प्यूटर प्रणाली स्वचालित रूप से अध्ययन कर प्रस्तुत किए जानेवाले दस्तावेजों का एक विवरण निर्धारित करती है कि आपने जो प्रक्रिया प्रस्तुत की है उसके अनुसार क्या दस्तावेज प्रस्तुत करना चाहते हैं।
9. सभी दस्तावेजों को अपलोड करने के बाद आप विश्वविद्यालय शुल्क का भुगतान इलेक्ट्रॉनिक पद्धति (डेबिट कार्ड या क्रेडिट कार्ड या नेट बैंकिंग या मोबाइल बैंकिंग) से करेंगे। विश्वविद्यालय की वेबसाइट पर ऑनलाइन भुगतान गेटवे का उपयोग करके भुगतान करने का तरीका विवरणिका में उपलब्ध है।
13. यदि आप नकदी में शुल्क का भुगतान करना चाहते हैं तो आपको ई-चालान प्रिंट करना होगा। इलेक्ट्रॉनिक मुद्रा कम्प्यूटर प्रणाली आपके द्वारा प्रस्तुत विवरण के अनुसार बनाती है। मुद्रा की छपाई की तारीख से दो कार्य दिनों के बाद आप इसे भारतीय स्टेट बैंक या विश्वविद्यालय द्वारा नामित राष्ट्रीयकृत बैंकों की चयनित शाखाओं में नकद जमा कर सकते हैं। नकद जमा होने के बाद बैंक अधिकारी के हस्ताक्षर, मुद्रा (सील), ट्रांजेक्शन संख्या सुपाठ्य अक्षरों में लिखी गई है यह सुनिश्चित करें।
14. आप अपना ट्रांजेक्शन नंबर अपने विश्वविद्यालय आयडी पर लागू कर प्रस्तुत कर सकते हैं।
15. विश्वविद्यालय स्तर पर आपके द्वारा प्रस्तुत किए गए दस्तावेजों की जाँच के बाद आपके प्रवेश की पुष्टि की जाएगी।
16. ऑनलाइन प्रवेश पंजीकरण प्रक्रिया के लिए परिशिष्ट संख्या 1 देखें।

4. क्षेत्रीय केंद्र

1. **अमरावती** - य. च. म. मुक्त विश्वविद्यालय, वी.एम.वी तेवलगांव रोड, पोस्ट वी.एम.वी.
अमरावती- 444 604
दूरभाष : (0721) 2531 445 फैक्स : 2531444
2. **औरंगाबाद** - य. च. म. मुक्त विश्वविद्यालय का औरंगाबाद क्षेत्रीय केंद्र, सर्वे नंबर 41,
सैनिकी छात्रावास की पूर्व में नंदनवन कॉलनी, छावनी औरंगाबाद – 431 002,
दूरभाष : (0240) 2371077 / 2371066 फैक्स : (0240) 2371088
3. **मुंबई** - य. च. म. मुक्त विश्वविद्यालय का मुंबई क्षेत्रीय केंद्र, द्वारा : जगन्नाथ शंकर सेठ
मनपा की मराठी पाठशाला, दूसरी मंजिल, फ्रेअर ब्रीज (साऊथ), नाना चौक ग्रांट रोड (प.)
मुंबई – 400 007
दूरभाष : (022) 23874186, 23874177, 23826135 फैक्स : 23813256
4. **नागपुर** - य. च. म. मुक्त विश्वविद्यालय का नागपुर क्षेत्रीय केंद्र, रावबहादुर डी.,
लक्ष्मीनारायण बंगला, विश्वविद्यालय क्रीडा क्षेत्र, लॉ कॉलेज कैम्पस, रविनगर चौक,
नागपुर – 440 001
दूरभाष : (0712) 2553724 फैक्स : 2553725
5. **नासिक** - य. च. म. मुक्त विश्वविद्यालय का नासिक क्षेत्रीय केंद्र, नासिक नगर निगम की
पुरानी बिल्डिंग दूसरी मंजिल, न्यू पंडित कॉलनी नासिक – 422 002
दूरभाष : (0253) 2317063 फैक्स : 2576756
6. **पुणे** - य. च. म. मुक्त विश्वविद्यालय का पुणे क्षेत्रीय केंद्र, शाहीर अण्णाभाऊ साठे स्कूल
हाउस नगर निगम पाठशाला नं. 5 (छात्र), 654 सदाशिव पेठ हौजा के सामने, कुमठेकर
मार्ग, पुणे – 411 030
दूरभाष : (020) 24457914 फैक्स : 24491107
7. **कोल्हापुर** - य. च. म. मुक्त विश्वविद्यालय का क्षेत्रीय केंद्र, शिवाजी विश्वविद्यालय कैम्पस
पोस्ट ऑफिस के पास, विद्यानगर कोल्हापुर – 416 004
दूरभाष : (0231) 2607022 फैक्स : 2607023
8. **नांदेड** - य. च. म. मुक्त विश्वविद्यालय का क्षेत्रीय केंद्र, स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा
विश्वविद्यालय के पास नांदेड – 421 606
दूरभाष : (02462) 283038, 229940 फैक्स : 229950

5. विशेष निर्देश / संपर्क के लिए

(अ) प्रवेश - आवेदन भरने के निर्देश

1. प्रवेश- पत्र भरने से पूर्व विश्वविद्यालय की वेबसाइट पर उपलब्ध विवरणिका पढ़ें।
2. प्रवेश- पत्र में सभी जानकारी लिखें।
3. विश्वविद्यालय द्वारा दिया गया पहचान - पत्र खो गया तो रु. 15 और अंकतालिका खो जाने पर रु. 50 (कुल अंकतालिका पत्र रु. 100/-) भरकर दूसरी प्रति मिलेगी। इसके लिए शुल्क के साथ-साथ अपना नाम, पंजीकरण संख्या, कक्षा, अध्ययन केंद्र का नाम और संकेतक भी बताना आवश्यक है। यह शुल्क डी.डी. द्वारा भेजा जाए। अंक तालिका के लिए रु. 50 अथवा रु. 100 के बॉर्ड पेपर पर एक शपथपत्र प्रस्तुत करना आवश्यक है।

(आ) अध्ययन केंद्र के संबंध में सूचना

1. प्रवेश की अवधि समाप्त होने के उपरांत संपर्क - सत्र शुरू होने के संदर्भ में अध्ययन केंद्र पर जाकर समय सारणी देखें। पहचान - पत्र पर अध्ययन केंद्र के प्रमुख के हस्ताक्षर और मुहर चाहिए।
2. अध्ययन केंद्र के संपर्क में रहना आपके हित में रहेगा।
3. विश्वविद्यालय द्वारा बनाई गई योजना के अनुसार परीक्षा केंद्र पर अंतिम परीक्षा आयोजित की जाती है इसमें कोई बदलाव नहीं किया जाता है।
4. अध्ययन केंद्र पर विद्यार्थी संख्या अपूर्ण होने पर नजदीकी केंद्र पर संपर्क- सत्र और परीक्षा के लिए भेजा किया जाएगा।
5. प्रथम वर्ष में जिस नाम से प्रवेश लिया है उसी नाम से स्नातकोत्तर प्रमाणपत्र मिलेगा उसमें परिवर्तन नहीं होगा।

(इ) विश्वविद्यालय का मुख्यालय

‘ज्ञानगंगोत्री कैम्पस’, गंगापुर बांध के पास, गोवर्धन, नासिक - 422 222

दूरभाष : (0253) 2231714, 2231715, 2230227

विश्व विद्यालय और क्षेत्रीय कार्यालय के समय निम्नानुसार हैं -

सुबह 10:00 से शाम 5:45 बजे तक

(दोपहर 1:30 – 2:00 तक अवकाश)

रविवार, प्रत्येक माह का पहला और तीसरा शनिवार और सार्वजनिक अवकाश के दिन उपर्युक्त कार्यालय बंद रहेंगे।

विशेष समस्याओं के संबंध में संपर्क

1. प्रवेश पुस्तिका, प्रवेश आवेदन, अध्ययन केंद्र समस्याएं :
क्षेत्रीय निदेशक, क्षेत्रीय केंद्र।
2. पाठ्यक्रम (विषय) संदर्भ की समस्याएं :
निदेशक, मानविकी एवं समाजविज्ञान संकाय
दूरभाष - (0253) 2231475
3. पंजीकरण, पंजीकरण संख्या, पते में परिवर्तन, केंद्र परिवर्तन :
निदेशक, छात्र सेवा विभाग दूरभाष : (0253)
4. परीक्षा, परीक्षा आवेदन, परीक्षा संख्या, परिणाम, उपाधि प्रमाणपत्र आदि:
परीक्षा नियंत्रक, परीक्षा विभाग
दूरभाष – (0253) 2230716
5. अध्ययन - साहित्य, पुस्तकें, कार्यपुस्तिकाएं आदि :
भंडार प्रबंधक, भंडार एवं आउटवर्ड कक्ष
दूरभाष – (0253) 2230107

परिशिष्ट : 1 उम्मीदवार / छात्र करार

यह करार छात्र अथवा उम्मीदवार और यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विश्वविद्यालय के बीच यह करार तब माना जाएगा जब छात्र / उम्मीदवार स्वीकार बटन पर क्लिक करते हैं और दोनों पक्षों द्वारा स्वीकार और मान्य होते हैं। इस करार में ऐसे व्यक्तियों के लिए 'उम्मीदवार' शब्द का उपयोग किया गया है जो यचममुवि द्वारा संचालित पाठ्यक्रम में प्रवेश करना चाहते हैं और ऐसे व्यक्तियों के लिए 'छात्र' शब्द का प्रयोग किया जाता है। जिसने निर्धारित पद्धति को अपनाकर यचममुवि के मध्यम से संचालित पाठ्यक्रम में प्रवेश लिया है।

उम्मीदवार यह स्वीकार तथा मान्य करता है कि,

- 1) उसने विवरणिका में उपलब्ध जानकारी के साथ-साथ कम्प्यूटर पर उपलब्ध पाठ का व्यवस्थित रूप से अध्ययन किया है और उसके अनुसार उचित कार्यवाही है।
- 2) उसने यह सुनिश्चित किया है कि वह अपनी पसंद के पाठ्यक्रम के लिए पात्र है और यदि वह विवरणिका अथवा कम्प्यूटर के पटल पर उपलब्ध जानकारी के अनुसार अपात्र है तो उसका प्रवेश तुरंत रद्द कर दिया जाएगा और विश्वविद्यालय में उसके द्वारा दिया गया शुल्क अंशतः अथवा पूर्ण रूप से वापस नहीं मिलेगा।
- 3) उसने विवरणिका की संबंधित जानकारी प्राप्त की है कि उसे अध्ययन सामग्री (पुस्तकें) किस रूप में (छपी हुई पुस्तकें, ई-बुक, मोबाइल दृश्य-श्राव्य टेप, सीडी, इंटरनेट पर उपलब्ध सामग्री) उपलब्ध होनेवाली है, इसकी जानकारी सूचना पुस्तिका के संबंधित भाग से प्राप्त की है और इस रूप में अध्ययन सामग्री उपलब्ध होनेवाली है इस बारे में उनका कोई आक्षेप नहीं और वे यह मांग नहीं करेंगे की कुछ अध्ययन सामग्री सूचना पुस्तिका में दिए गए प्रारूप से भिन्न प्रारूप में उपलब्ध हो।
- 4) यदि वह यचममुवि के संबंध में कोई शिकायत या विवरण देना चाहता है तो उसे कंप्यूटर प्रणाली का (यूजर आयडी) उपयोग ही करना होगा। ऐसी शिकायत अथवा आवेदन के द्वारा उत्पन्न कारणों की तिथि से 30 दिनों के भीतर कम्प्यूटर प्रणाली के उपयोग से ही करना होगा।
- 5) उसे यह स्वीकार है कि विश्वविद्यालय को नियमों नीतियों, अध्ययन सामग्री आदि में परिवर्तन करने का अधिकार है। ऐसे नियमों में परिवर्तन उसके लिए बध्याकारी होंगे और उसे इसके बारे में कोई शिकायत नहीं होगी।
- 6) पाठ्यक्रम के दौरान विश्वविद्यालय में पंजीकृत उसके मोबाइल नंबर में बदलाव नहीं किया जाएगा।

- 7) उसे यह स्वीकार है कि पंजीकरण के समय विश्वविद्यालय में प्रस्तुत की गई जानकारी (फोटो, मोबाइल नंबर, जन्मतिथि, पता आदि) में परिवर्तन के लिए उचित शुल्क लेने का अधिकार विश्वविद्यालय के पास है।
- 8) उसे यह स्वीकार है कि यदि विश्वविद्यालय को सरकार से अपना शुल्क प्राप्त नहीं होता है (छात्रवृत्ति छात्र के मामले में) तो ऐसे छात्रों को परीक्षा देने से रोक दिया जाएगा और यदि परीक्षा दी गई है तो उसका परिणाम तब तक रोक रखा जाएगा जब तक विश्वविद्यालय को उसका शुल्क प्राप्त नहीं होता।
- 9) उसे इसकी कल्पना है कि उसने कोई भी असत्य, अपूर्ण जानकारी दी होगी तो उसका प्रवेश रद्द किया जाएगा और अगर उसे डिग्री अथवा डिप्लोमा से सम्मानित किया गया है, तो इस प्रकार असत्य, अपूर्ण जानकारी देने की बात सिद्ध होने पर उसकी डिग्री अथवा डिप्लोमा रद्द की जाएगी।
- 10) वह विश्वविद्यालय की वेबसाइट (ycmou.digitaluniversity.ac OR ycmou.ac.in) पर नियमित रूप से भेंट देगा, और वहां दिए गए शैक्षणिक अथवा प्रशासनिक स्वरूप की सूचना (उदा. परीक्षा हॉल टिकिट डाउनलोड करना और उसकी प्रिंट करना) आदि का बारीकी से पालन करेगा।
- 11) वह विश्वविद्यालय के पाठ्यक्रम का अध्ययन अपेक्षित परिश्रम, अनुशासन और ईमानदारी के साथ करेगा, साथ ही, विश्वविद्यालय के एक योग्य छात्र की तरह व्यवहार करेगा और ऐसा कुछ भी नहीं करेगा जो विश्वविद्यालय की शिक्षा के अनुकूल नहीं होगा।

Candidate/Student Agreement at the time of Admission

This is an agreement between the student or candidate and the YCMOU which is entered into by virtue of the candidate for admission clicking on "ACCEPT" button on the online admission portal at the time of admission to a program using online admission process.

In this agreement the term "candidate" is used to mean the person who proposes to take admission to a program in YCMOU and the term "student" is used to mean a person who has been admitted to a program of the YCMOU after fulfilling all the conditions thereof.

The candidate undertakes that -

1. He has gone through the prospectus and the on-screen narrations or directions and has sincerely responded to the on-screen directions.
2. He has ensured that he is eligible to the program to which he proposes to take admission and that if it is found otherwise, (that is, if he is found not to be fulfilling the conditions of the eligibility at any time as per the rules mentioned in the prospectus or the on-line narrations) his admission will be summarily cancelled and the fees paid to the university will not be refunded in part or in full.
3. The information about the medium/mode of delivery of the Study Material (for example printed books, e-books, mobile app, audio/video material available on internet or through CD/DVD, etc) has been duly studied by him in the relevant pages of the prospectus and he has no objection to the said mode of delivery. He shall not make any demand on the methods or medium of delivery other than that mentioned in the prospectus.
4. He shall make any representations to the YCMOU by logging on as a student in respect of any activities of grievances within a period of thirty days from the date of cause of the grievances or by an email to the university at the designated e-mail address.
5. He understands that the University reserves right to make changes in the rules or syllabi or learning material or any other policy matter as a matter of urgency and that such changes in the rules, syllabi or policy matters shall be binding and applicable on him and that he shall not make objections to such changes

6. He shall not change his mobile number as registered with the University during the time of admission to the program.
7. He understands that the University shall levy charges on changes in profiles of the student, including the photograph, mobile number, date of birth, etc.
8. He understands that in case the University does not receive the fees from the Government (in case of Scholarship or Free-ship candidates), the student may be barred from taking examinations and his results shall not be declared till such time that the fees have been received.
9. He understands that any incorrect or incomplete information given by him is liable to cancellation of his admission or withdrawal of degree or diploma awarded to him as and when the university gets to know of such supply of incomplete or incorrect information.
10. He shall visit the University's website regularly (ycmou.digitaluniversity.ac and ycmou.ac.in) and undertake necessary steps for academic and administrative purposes as expected from him including downloading of the prospectus, e-books, assignment questions, examination hall ticket or any other relevant/necessary documents or materials and printing the same.
11. He shall undertake the studies of the academic program with necessary industry, discipline and honesty and conduct himself with due dignity and shall do nothing which is unbecoming of a student of the YCMOU.

परिशिष्ट 2 : गरीब छात्र सहायता योजना नियम

1. **नाम :** इस योजना को गरीब छात्र सहायता योजना कहा जाएगा।
2. **व्याप्ति**
 - 2.1 यह गरीब छात्र सहायता योजना यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विश्वविद्यालय के सभी पाठ्यक्रमों के छात्रों के लिए एक वर्ष से अधिक की अवधि के लिए लागू होगी।
 - 2.2 नेत्रहीन, विकलांग, बधिर एवं कम सुननेवाले छात्रों के लिए पूर्ण शुल्क, अंकों में छूट प्रबंधन बोर्ड द्वारा लिए गए निर्णय के अनुसार दी जाएगी।
 - 2.3 यह योजना आर्थिक रूप से कमजोर वर्ग के छात्रों के लिए लागू होगी।
3. **पात्रता मानदंड :**
 - 3.1 गरीब छात्र सहायता योजना का लाभ पाने के लिए परिवार की अधिकतम वार्षिक आय सीमा रु. 1,00,000/- रहेगी।
 - 3.2 तहसीलदार का मूल आय - प्रमाणपत्र पिछले वित्तीय वर्ष का होना चाहिए।
 - 3.3 इस योजना का लाभ देते समय संबंधित छात्र को पिछले शैक्षणिक वर्ष की अंतिम परीक्षा उत्तीर्ण करनी होगी।
 - 3.4 गरीब छात्र सहायता योजना के अंतर्गत छात्र ने यदि पिछले साल लाभ लिया है तो छात्र सभी विषयों में उत्तीर्ण होना चाहिए।
 - 3.5 जो छात्र योजना के लिए पात्र है उसे शैक्षणिक वर्ष के लिए पाठ्यक्रम पूर्ण करना आवश्यक है, जिस के लिए उसे विश्वविद्यालय के एक मान्यताप्राप्त अध्ययन केंद्र से योजना का लाभ दिया गया है। यदि पाठ्यक्रम वर्ष पूर्ण होने से पहले किसी भी कारण से संबंधित छात्र का प्रवेश रद्द कर दिया जाता है, तो संबंधित क्षेत्र, अध्ययन केंद्र और संभागीय केंद्र की जिम्मेदारी होगी कि वह विश्वविद्यालय द्वारा प्रदान की गई राशि और प्रमाणपत्र वापस करें।
 - 3.6 इस योजना का लाभ उन छात्रों को देय नहीं है जिन्होंने राज्य सरकार अथवा केंद्र सरकार को छात्रवृत्ति के लिए आवेदन किया है।
 - 3.7 यह योजना रु. 3000/- से कम लागत वाले पाठ्यक्रम के लिए लागू नहीं है।
4. **योजना की अंक मानदंड विधि**
 - 4.1 यदि छात्र शहरी क्षेत्र से है तो - 1 अंक।
 - 4.2 यदि छात्र ग्रामीण क्षेत्र से है - 2 अंक।
 - 4.3 यदि छात्र दूरस्थ क्षेत्र से है तो - 3 अंक।

- 4.4 अगर छात्र परियोजना प्रभावित है तो - 2 अंक ।
 4.5 खिलाडी है (मंडल अथवा राज्यस्तर)- 4 अंक ।
 4.6 आय सीमा रुपये 35,000/- तक - 3 अंक ।
 4.7 आय सीमा रु. 70,000/- तक - 2 अंक ।
 4.8 आय सीमा रु. 1,00,000/- तक - 1 अंक ।

5. स्वीकार्य राशि

इस योजना के लिए निर्धारित मानदंड के अनुसार प्राप्त अंकों के आधार पर और शिक्षा स्तर के लिए तय की गई लागत के आधार पर स्वीकार्य राशि का निर्धारण किया जाएगा ।

- 5.1 डिप्लोमा पाठ्यक्रम रु. 3,000/- अथवा पाठ्यक्रम शुल्क इन में से जो भी कम हो ।
 5.2 डिग्री पाठ्यक्रम है तो रु. 5000/- या ट्यूशन शुल्क जो भी कम है वह ।
 5.3 स्नातकोत्तर डिप्लोमा पाठ्यक्रम रु. 5000/- अथवा पाठ्यक्रम शुल्क से जो भी कम हो ।
 5.4 स्नातकोत्तर डिग्री रु. 7000/- अथवा पाठ्यक्रम शुल्क से जो भी कम हो ।
 5.5 गरीब छात्र सहायता निधि योजना के लिए बजटीय प्रावधान उस शैक्षणिक वर्ष में आरक्षण विभाग द्वारा किया जाएगा ।

स्वीकार्य राशि उदाहरण सारिणी :

अनु. क्र.	न्यूनतम अंक	स्वीकार्य राशि प्रमाण	डिप्लोमा	स्नातक / स्नातकोत्तर डिप्लोमा	स्नातकोत्तर उपाधि
			रु 3000/-	रु 5000/-	रु 7000/-
1.	02	30	रु 900/-	रु 1500/-	रु 2100/-
2.	3 - 5	50	रु 1500/-	रु 2500/-	रु 3500/-
3.	6- और आगे	100	रु 3000/-	रु 5000/-	रु 7000/-

6. गरीब छात्र सहायता योजना के अंतर्गत सहायता के लिए आवेदन प्रस्तुत करने की विधि

- 6.1 गरीब छात्र सहायता निधि योजना के निर्धारित प्रारूप में आवेदन निर्धारित समय के भीतर अध्ययन केंद्र में जमा करना आवश्यक होगा ।
 6.2 अध्ययन केंद्र अथवा समन्वयक के लिए छात्र द्वारा प्रस्तुत निर्धारित प्रपत्र में आवेदन पर हस्ताक्षर एवं मुहर लगाना अनिवार्य होगा ।

- 6.3 छात्र के हस्ताक्षर और राष्ट्रीयकृत बैंक विवरण जैसे की बैंक का नाम, शाखा, खाता संख्या, आयएफएससी कोड आवेदन पत्र में शपथपत्र पर दर्ज किया जाना चाहिए।
- 6.4 क्या पिछले वर्ष इस योजना का लाभ उठाने वाले छात्र ने पिछले वर्ष की अंक तालिका की झेरॉक्स कॉपी संलग्न की है ? क्या उन्होने पिछले वर्ष की परीक्षा उत्तीर्ण की है ? अध्ययन केंद्र के प्रमुख को यह देखना चाहिए।
- 6.5 अध्ययन केंद्र के प्रमुख छात्रों से निर्धारित अवधि में भरवाकर क्षेत्रीय केंद्र में आवेदन जमा करें।
- 6.6 अध्ययन केंद्र द्वारा संभागीय केंद्र को प्रस्तुत आवेदन की जांच उपर्युक्त मानदंड के आधार पर संभागीय केंद्र द्वारा करना चाहिए। विश्वविद्यालय द्वारा दिए गए निर्धारित प्रारूप में जानकारी के साथ एक्सेल शीट में एक हार्ड कॉपी अथवा सॉफ्ट कॉपी भी बनाये।
- 6.7 शैक्षणिक वर्ष 2020 – 21 में प्रवेश के लिए हुए छात्रों को पिछले साल के नियमों के अनुसार गरीब छात्र सहायता प्रदान की जाएगी।
- 6.8 शैक्षणिक वर्ष 2020 - 21 से प्रवेश लेने वाले छात्रों को नए नियमों के आधार पर गरीब छात्र सहायता योजना की रकम अदा की जाएगी।
- 6.9 प्रत्येक शैक्षणिक वर्ष में अध्ययन केंद्रों द्वारा 15 अक्टूबर तक गरीब छात्र सहायता योजना के लिए आवेदन प्रस्तुत करना चाहिए और क्षेत्रीय केंद्र 15 नवंबर तक आवेदन पत्र व सारिणी की जानकारी सहायक कुलसचिव, पंजीकरण कक्ष को प्रस्तुत करें।
- 6.10 पात्र छात्रों की अंतिम सूची जनवरी में विश्वविद्यालय की वेबसाइट पर घोषित की जाएगी।

परिशिष्ट 3 : विश्वविद्यालय अनुदान आयोग संकल्प (2004)

University Grants Commission Resolution (2004)

{did{dÚmb` AZwXmZ Am`moJ
~hmXwaemh Om\\$\a _mJ©
ZB© {Xëbr-110 002
UNIVERSITY GRANTS COMMISSION
BAHADURSHAH ZAFAR MARG
NEW DELHI-110002

F1-52/2000(CPP-II)
The Registrar / Director
Of all the Indian Universities
(Deemed, State, Central Universities /
Institutions of National importance)

5 MAY 2004

Subject : Recognition of Degrees awarded by Open Universities.

Sir/Madam,

There are a number of open Universities in the country offering various degrees/diploma through the mode of non-formal education. **The Open Universities have been established in the country by an Act of Parliament or State Legislature in accordance with the provisions contained in Section 2(f) of University Grants Commission Act, 1956. These universities are, therefore, empowered to award degrees in terms of Section 22(1) of the UGC Act, 1956.**

A circular was earlier issued vide UGC letter N.F.1-8/92(CPP) dated February, 1992 mentioning that the Certificate, Diplomas and Degrees awarded by Indira Gandhi National Open University are to be treated equivalent to the corresponding awards of the Universities in the country.

Attention is further invited to UGC circular No.F1-25/93(CPP-II) dated 28th July, 1993 (copy enclosed) for recognition of degrees and diplomas as well as transfer of credit for courses successfully completed by students between the two types of universities so that the mobility of students from Open University stream to traditional Universities is ensured without any difficulty.

The UGC has specified the nomenclature of degrees under Section 22(3) of the UGC Act, 1956 to ensure mandatory requirements viz. minimum essential academic inputs required for awarding such degrees. A copy of Gazette Notification regarding specification of degrees issued vide No.1-52/97(CPP-II) dated 31st January 2004 is enclosed. The details are also given in UGC Web site : www.ugc.ac.in

May, I therefore request you to treat the Degrees / Diploma / Certificates awarded by the Open Universities in conformity with the UGC notification on Specification of Degrees as equivalent to the corresponding awards of the traditional Universities in the country.

Yours faithfully

(Dr. Mrs. Pankaj Mittal)
Joint Secretary

Encl. : As Above

Copy to :

1. The Secretary, Government of India, Ministry of Human Resource Development, Department of Secondary Education and Higher Education, Shastri Bhavan, New Delhi-110001.
2. The Secretary, All Indian Council for Technical Education, I.G. Sports Complex, Indraprastha Estate, New Delhi
3. The Secretary, Association of Indian Universities (AIU), 16, Comrade Inderjit Gupta Marg, New Delhi -110002.
4. The Secretary, National Council for Teacher Education, I.G. Stadium, I. P. Estate, New Delhi-110002.
5. The Director of Distance Education Council, IGNOU Campus, Maidan Garhi, New Delhi-110068.
6. The Vice-Chancellor, Indira Gandhi National Open University, Maidan Garhi, New Delhi-110068.
7. The Vice-Chancellor, Dr. B. R. Ambedkar Open University, Road, No. 46, Jubilee Hills, Hyderabad (AP)
8. The Vice-Chancellor, Nalanda Open University, West Gandhi Maidan, Patna-800001 (Bihar)
9. The Vice-Chancellor, Dr. Babasaheb Ambedkar Open University, Shahigaug, Ahmedabad-380003 (Gujarat)
10. The Vice-Chancellor, Karnataka State Open University, Manasagangotri, Mysore-570006 (Karnataka)
11. The Vice-Chancellor, Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University, Nashik-422222 (Maharashtra)
12. The Vice-Chancellor, Kota Open University, Vardhaman Mahaveer Open University, Kota-324010 (Rajasthan)
13. The Vice-Chancellor, Netaji Subhash Open University, Kolkata-700020 (West Bengal)
14. The Vice-Chancellor, Madhya Pradesh Bhoj (Open) University, Bhopal-462016 (M.P.)

(V.K. Jaiswal)
Under Secretary

परिशिष्ट 4 : जी.आर. ऑफ इक्वालेन्सी कक्षा 10वीं और 12 वीं के लिए
G.R. of Equivalency for 10th and 12th

	<p>यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक व राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्था, नवी दिल्ली यांची प्रमाणपत्रे शासनसेवेसाठी समकक्ष म्हणून विचारत घेण्याबाबत</p> <p>महाराष्ट्र शासन सामान्य प्रशासन विभाग शासन निर्णय क्रमांक : आरजीई-१५११/प्र.प्र.८९/१३, मंत्रालय, विस्तार इमारत, मुंबई-४०००३२ दिनांक : २० मे, २०११.</p> <p>१) शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक : आरजीई-१३९८/प्र.प्र.६७/१८/१३, दिनांक १० डिसेंबर, १९९८. २) शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक : आरजीई-१३०५/प्र.प्र.२७/२००५/१३, दिनांक १२ डिसेंबर, २००६.</p> <p>शासन निर्णय : यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक येथून प्राप्त केलेली शैक्षणिक अर्हता शासकीय सेवेतील नियुक्तीसाठी ग्राह्य धरण्याबाबत सर्वसाधारण सूचना निमित्त करण्याचे निदेश मा. महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण, मुंबई यांनी श्री. राजेंद्र घुमणीकर विरुद्ध महाराष्ट्र शासन (नूळ अर्ज क्र. ६७०/२००८) वर दिले आहेत. त्यावर, शासनने घेतलेल्या निर्णयानुसार यासंदर्भात खालीलप्रमाणे सूचना देण्यात येत आहेत.</p> <p>१. "ज्या पदांच्या सेवाप्रवेश नियमांत १० वी/१२ वी (माध्यमिक/उच्च माध्यमिक) परीक्षा उत्तीर्ण असणे अशी किमान अर्हता विहित केलेली असेल त्या बाबतीत, महाराष्ट्र राज्य शिक्षण मंडळाची माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शाळांत परीक्षा उत्तीर्ण नसलेला मात्र, यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठाची पूर्व परीक्षा उत्तीर्ण होऊन पदवी परीक्षेचे प्रथम वर्ष उत्तीर्ण झालेला वा यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठातून पदवी धारण केलेला उमेदवार पात्र समजण्यात येईल."</p> <p>२. दृढ-मुंबईतील लिपिक-टंकलेखक पदावरील नियुक्तीसाठी विहित करण्यात आलेल्या सेवाप्रवेश नियमातील २ (इ) मध्ये "महाराष्ट्र माध्यमिक व उच्च माध्यमिक मंडळाने नियुक्ति केलेली माध्यमिक शाळांत प्रमाणपत्र परीक्षा आणि वा परीक्षेत समकक्ष घोषित केलेल्या इतर परीक्षा अंतर्भूत असल्याचे नमूद केले आहे." तसेच, उमेदवारांकडे महाराष्ट्र राज्यातील अधिवाल प्रमाणपत्र असणेही आवश्यक आहे. राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्थान, नवी दिल्ली वा विद्यालयाची माध्यमिक शाळांत परीक्षा उत्तीर्ण केलेल्या एका उमेदवाराने महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकारणाकडे दाखल केलेल्या प्रकरणात (नूळ अर्ज क्रमांक २०७/२०१०) राज्य शासनने लवकरात लवकर निर्णय घ्यावा, असे आदेश दिले आहेत. वेद शासनने फायदासंदर्भे स्थापन केलेल्या राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्था, नवी दिल्ली (National Institution of Open Schooling, New Delhi) वा विद्यालयाची माध्यमिक शाळांत परीक्षा (किमान ५ विषयांतह) उत्तीर्ण केलेल्या उमेदवारांना शास्रीय शिक्षण विभागाने अकरवी प्रवेशासाठी पात्र ठरविले आहे. मात्र, शासन सेवेतील नियुक्तीसंदर्भात समकक्षतेबाबत कोणतेही आदेश नाहीत. केंद्रीय मनुष्यबळ विभाग मंत्रालयाने सर्व राज्यांना, राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्था, नवी दिल्ली (National Institute of Open Schooling, New Delhi) यांच्याकडून दिली जाणारी प्रमाणपत्रे उच्च शिक्षण व नोकरीसाठी (Employment) ग्राह्य (समकक्ष) धरण्याबाबत कळविले आहे. ही बाब विचारात घेऊन, राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्था, नवी दिल्ली यांच्यामार्फत माध्यमिक शाळांत परीक्षेबाबत दिलेले प्रमाणपत्र, माध्यमिक शाळांत परीक्षा अशी अर्हता असलेल्या पदांवर नियुक्तीसाठी ग्राह्य धरण्याची बाब देखील शासनाच्या विचाराधीन होती. त्यावर, शासनने घेतलेल्या निर्णयानुसार यासंदर्भात खालीलप्रमाणे सूचना देण्यात येत आहेत.</p> <p>"राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय संस्था, नवी दिल्ली यांची (नववी व इंग्रजीतह किमान ५ विषयांतह) शाळांत परीक्षा उत्तीर्ण झालेला व तद्वर प्रमाणपत्र (Secondary School Examination Certificate) धारण करणाऱ्या उमेदवारांनी, राज्य शासन सेवेमध्ये ज्या ज्या ठिकाणी माध्यमिक शाळांत प्रमाणपत्र परीक्षा उत्तीर्ण अशी अर्हता विहित केली असेल त्या त्या ठिकाणी शासन सेवेसाठी शाळांत परीक्षा समकक्ष पात्रता आपोआप धारण केली आहे असे समजण्यात येईल."</p> <p>३. यानुसार, सर्व नियुक्ती प्राधिकरणांनी याबाबतही कचरी. हे आदेश वा आदेशाच्या दिनांकापासून तात्काळ अंमलात येतील.</p> <p>४. तद्वर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in वा सेवेसंबंधीय उपाय्यक असून त्याचा संगणक संश्लेषक क्रमांक २०११०५२०१३५१०५००१ असा आहे.</p> <p>महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने, (बा. वि. नियम) अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन</p>
--	--

परिशिष्ट 5 : एक से अधिक पाठ्यक्रम में प्रवेश

DISTANCE EDUCATION COUNCIL,
INDIRA GANDHI NATIONAL OPEN UNIVERSITY

15983-16229

F.No.DEC/Notification/40.5.1.5/2012

Dated:01.11.2012

NOTIFICATION

Sub: Policy on pursuing two or more programmes simultaneously in various combinations - regarding.

The Distance Education Council in its 40th meeting held on 08.06.2012 has decided on the policy on pursuing two or more programmes simultaneously in various combinations. Two degree programmes cannot be allowed to be pursued simultaneously. However, a student can pursue two programmes simultaneously through distance or combination of distance and regular modes from the same or different University(ies)/ Institution(s) in various combinations, viz.,

1. One Degree and one Diploma/Post Graduate Diploma/Certificate
2. One Post Graduate Diploma and one Diploma/Certificate
3. One Diploma and one Certificate
4. Two Post Graduate Diplomas
5. Two Diplomas
6. Two Certificates

This is for information and adherence by all concerned.

(DIRECTOR)

To

VCs of all SOUs/ Heads of DEIs

3. The Registrar
YCMOU
Dnyanagotri, Near Gangapur Dam
Nashik-422 222,
MAHARASHTRA

परिशिष्ट 6 : जी.आर. के समकक्ष G.R. of Equivalency

मुक्त विद्यापीठाच्या पदव्यांना समकक्षता व शासनमान्यता	मुक्त विद्यापीठाच्या पदवी/पदविकांना महाराष्ट्र शासन मान्यता
<p>(१) अन्य विद्यापीठांच्या पदवीशी समकक्षता</p> <p>मा. शिक्षण संचालक (उच्च शिक्षण) महाराष्ट्र राज्य यांच्या पत्र क्र. समक (उ. शि.)/१०९४/३२८६१/मवि-१, दि. ३० ऑक्टोबर १९९५ च्या पत्रांमध्ये फिन्ड्रींग किंवा राज्य विधिमंडळाने अधिनियमाद्वारे भारतातील विद्यापीठाने दिलेली पदवी/पदविका आणि संसदेने अधिनियमाद्वारे इतर वैधानिक संस्था प्रस्तावित केलेल्या आहेत किंवा विद्यापीठ अनुदान आयोग अधिनियम (१९५६) मधील कलम क्र. ३ अन्वये मानीव विद्यापीठे घोषित केलेली आहेत अशांच्या बाबतीत पदवी किंवा पदविका मान्यता देण्याबाबतचे औपचारिक अर्देत विद्यापीठाने काढण्याची आवश्यकता नाही.</p> <p>यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ हे महाराष्ट्र राज्याच्या विधिमंडळाने अधिनियमाद्वारे (कायदा क्र. २०/१९८९) स्थापन केलेले विद्यापीठ असून त्यास विद्यापीठ अनुदान आयोगाचीही मान्यता आहे. त्यामुळे या विद्यापीठाची पदवी इतर विद्यापीठांच्या पदवीशी समकक्ष आहे.</p> <p>(२) विद्यापीठ अनुदान आयोगाची मान्यता</p> <p>विद्यापीठ अनुदान आयोग, नवी दिल्ली यांनी त्यांचे पत्र क्र. F/S-15/89 (CPP-I) दि. ८ डिसेंबर १९९२ नुसार विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या १९५६ च्या कायद्यातील कलम १२-बी अन्वये यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठास मान्यता दिली आहे.</p> <p>(३) महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाची मान्यता</p> <p>उपसचिव व परीक्षा नियंत्रक, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई यांच्या पत्र क्र. १४७३ (१७/१९९४/कक्ष) दि. १७ फेब्रुवारी १९९४ च्या पत्रातील मान्यतेसंबंधीचा मजकूर - 'यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ हे संविधानान्वय (Statutory) असल्यामुळे आपल्या विद्यापीठाच्या पदवीधर विद्यार्थ्यांकडून आलेले अर्ज देखील इतर मान्यताप्राप्त विद्यापीठांच्या पदवीधर उमेदवारांकडून आलेल्या अर्जांप्रमाणेच आयोगाकडून विचारात घेतले जातील'</p>	<p>विद्यापीठ अनुदान आयोगाने मान्यता दिलेली विद्यापीठे</p> <p>रज्य सेवेतील पदासाठी पदवी/पदविकास मान्यता</p> <p>महाराष्ट्र शासन</p> <p>सामान्य प्रशासन विभाग</p> <p>शासन निर्णय : क्रमांक आरबीटी-१३९४/प्र.क्र. २१/९४/१३, मंत्रालय, मुंबई ४०००३२, दिनांक ८ मार्च १९९५</p> <p>याचा : (१) सामान्य प्रशासन विभाग, शासन निर्णय क्रमांक आरबीटी-१०६९/१८९५७/११४ - ये दिनांक २१ ऑगस्ट १९९२</p> <p>शासन निर्णय : महाराष्ट्र लोक सेवा आयोगाची विचार विनिमय करून उल्लेख दिनांक २१ ऑगस्ट १९९९ च्या आदेशाद्वारे असा निर्णय घेण्यात आला होता की, केंद्र अथवा राज्य विधिमंडळाच्या अधिनियमाद्वारे स्थापित झालेली विद्यापीठे, संसदेच्या अधिनियमाद्वारे स्थापन झालेल्या इतर वैधानिक संस्था, किंवा विद्यापीठ अनुदान आयोग अधिनियम, १९५६ च्या अर्जात भाग ३ अन्वये जाहीर झालेली मान्यता विद्यापीठे यांनी प्रदान केलेल्या पदव्या / पदविका तसेच भारतीय वैधानिक मंडळ अधिनियम, १९५६ च्या परिशिष्टानिम्बे अंतर्भूत केलेल्या वैधानिक व संलग्न विधानमंडळ पदव्या यांना शासकीय महाविद्यालयातील अध्यापकीय पदे, कलाशा, राज्यपाल सेवा व पदोन्नति भरतीसाठी आपोआप मान्यता प्राप्त झाली असल्याचे समजण्यात येते.</p> <p>(२) सदर आदेशासोबत विद्यापीठ अनुदान आयोगाने मान्यता दिलेल्या वैधानिक विद्यापीठे व संस्थांची यादी जोडण्यात आली होती. अयोग्य मान्यताप्राप्त विद्यापीठे व संस्था यांची अद्ययावत यादी आता या आदेशासोबत जोडण्यात आली आहे. शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक आरबीटी - १०६९/१८९५७/११४/ये दिनांक २१ ऑगस्ट १९९९ मध्ये नमूद केलेल्या आणि का. परिच्छेद १ मध्ये उद्भूत केलेल्या हेतूसाठी सदर सर्व विद्यापीठे/संस्था यांनी प्रदान केलेल्या पदवी/पदविकांना आपोआप मान्यता देण्यात आल्याचे समजण्यात येते.</p> <p>महाराष्ट्रचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने</p> <p>डा. र. राणे अका सचिव, महाराष्ट्र शासन</p> <p>प्रति,</p> <p>(१) राज्यपालांचे सचिव (२) मुख्य संचालक सचिव (३) सचिव, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई (४) महालेखापाल, महाराष्ट्र-१, मुंबई (५) महालेखापाल, महाराष्ट्र-२, मुंबई (६) निचली लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई (७) अधिष्ठाता व लेखा अधिकारी, मुंबई (८) प्रबंधक, उच्च न्यायालय (मूळ न्याय शाखा), मुंबई (९) प्रबंधक, उच्च न्यायालय (अपील शाखा), मुंबई (१०) प्रबंधक, लोक आरक्षण व उप लोक आरक्षण सभे कार्यालय, मुंबई (११) सर्व संश्लेषण शाखा (१२) संश्लेषण विभागाचे निबंधांच्या निबंधांसाठी सर्व विभाग प्रमुख व कार्यालय प्रमुख (१३) अका सचिव, भासा सकार, शिक्षण मंत्रालय, नवी दिल्ली (१४) निव्वट नरती</p> <p>याचा : महाराष्ट्र शासनाच्या उपरोक्त शासन निर्णय क्रमांक आ.जी.टी. १३९४/प्र.क्र. २१/९४/१३ मंत्रालय, मुंबई, दिनांक ८ मार्च १९९५ च्या सोबत जोडलेल्या यादीमध्ये यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नैतिक यांची अनुक्रममांक १४६ वर नोंद करण्यात आलेली आहे.</p>

परिशिष्ट 7 : Letter of Recognition from UGC

APPENDIX 1

APPENDIX 1.1 : LETTER OF RECOGNITION FROM UGC

UNIVERSITY GRANTS COMMISSION
BAHADUR SHAH ZAFAR MARG
NEW DELHI-110002.

NO. F.5-15/89 (OPP-I)

December, 1992

The Secretary
Govt. of Maharashtra
Higher and Technical
Education and Employment Deptt.
Mantralaya Annexe
Bombay- 400032.

Sub : Recognition of Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University,
Nashik for Central assistance under Section 12-B of the UGC Act, 1956.

Sir,

With reference to the correspondence resting with your letter No. MOJ/ 63003 (241/92) UNJ dated 11th November, 1992 on the above subject, I am to say that the University Grants Commission has agreed to declare the Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University Nashik established under Maharashtra State Act No. XX of 1989, fit to receive Central assistance for all purposes including Institutional development in terms of the rules framed under Section 12-B of the UGC Act, 1956.

The receipt of the letter may please be acknowledged.

Yours faithfully,

Sd/xxx
(I J GUPTA)
JOINT SECRETARY

Copy to: -

1. The Vice - Chancellor, Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University, Nashik-422005.
2. Secretary to the Govt. of India, Ministry of Human Resource Development (Deptt. of Education) New Delhi.
3. The Registrar, Indira Gandhi National Open University, Maidan Garhi, New Delhi- 110068.
4. The Secretary, Association of Indian Universities, 16, Kotla Marg, New Delhi- 110002.
5. Desk Officer (Meeting) / S.O.FD-III/S.O.SU-II/S.O.-I, Stat, U.G.C. New Delhi.
6. All Officers /Sections, UGC New Delhi.

Sd/-
(D. D. Mehta)
SECTION OFFICER

परिशिष्ट 8 : छात्र सहायता और छात्र कल्याण योजना

छात्र सहायता

विश्वविद्यालय द्वारा निम्न आय वर्ग के प्रतिभाशाली छात्रों के लिए छात्र सहायता योजना लागू की गई है। इसके लिए विश्वविद्यालय ने 15 लाख रुपये आवंटित किए हैं। इस योजना के तहत आर्थिक रूप से कमजोर छात्रों को प्रवेश पाठ्यक्रम की फीस दी जाती है। इसके लिए विश्वविद्यालय ने एक निर्धारित मॉडल विकसित किया है और पात्र छात्रों को प्रवेश शुल्क में छूट दी जाती है।

छात्र कल्याण योजना

छात्रों के समग्र व्यक्तित्व विकास के लिए हर साल खेल और युवा उत्सव आयोजित किए जाते हैं। इसके अलावा छात्रों के बीच अनुसंधान को बढ़ावा देने के लिए एक शोध प्रतियोगिता का आयोजन भी किया जाता है।

खेल महोत्सव

विश्व विद्यालय के छात्रों को खेल के मैदान उपलब्ध कराने के लिए विश्वविद्यालय ने संभाग और विश्वविद्यालय स्तर पर खेल प्रतियोगिताएं शुरू की हैं। इससे खिलाड़ी राज्य और राष्ट्रीय स्तर की खेल प्रतियोगिताओं में भाग ले सकेंगे। मा. राज्यपाल कार्यालय द्वारा आयोजित इंटर विश्वविद्यालय अश्वमेध एवं ए. आय. यु. के खेल प्रतियोगिताओं में भी छात्र भाग ले सकते हैं।

युवा उत्सव

विश्वविद्यालय ने संभागीय और केंद्रीय स्तर पर युवा उत्सव शुरू किए हैं ताकि विश्वविद्यालय के कलात्मक छात्र अपनी प्रतिभा का प्रदर्शन कर सकें। इस में वक्तृत्व प्रतियोगिताएँ, एकांकी, नृत्य संगीत, गायन जैसी प्रतियोगिताएँ होती हैं। मा. राज्यपाल के कार्यालय द्वारा आयोजित इंद्रधनुष और ए. आय. यु. (भारतीय विश्वविद्यालय संघ) द्वारा आयोजित राष्ट्रीय युवा महोत्सव में कलाकार छात्र भाग ले सकते हैं।

अविष्कार

विश्वविद्यालय स्तर पर छात्रों के बीच अनुसंधान प्रवृत्ति को बढ़ावा देने के लिए, मा. राज्यपाल का कार्यालय हर साल एक वार्षिक अविष्कार अनुसंधान प्रतियोगिता आयोजित करता है। इस इंटर विश्वविद्यालय अनुसंधान उत्सव में मुक्त विश्वविद्यालय के छात्र भी भाग ले सकते हैं।

संवाद पत्रिका

राज्यभर में फैले मुक्त विश्वविद्यालय के छात्रों के साथ संपर्क स्थापित करने के लिए विश्वविद्यालय मासिक रूप में संवाद पत्रिका प्रकाशित करता है। इस में छात्रों के लिए उपयोगी सुचना, लेख सुझाव शामिल हैं। पत्रिका का उद्देश्य छात्रों को दूरस्थ शिक्षा के बारे में अध्ययन करने और जागरूकता बढ़ाने के लिए प्रेरित करना है। संवाद पत्रिका वेबसाइट पर पढ़ने के लिए उपलब्ध है।

आभासी कक्षा

छात्रों को उपग्रह के माध्यम से सीखने में सक्षम बनाने के लिए विश्वविद्यालय ने भारतीय अंतरिक्ष अनुसंधान संगठन (इस्रो) भारत सरकार, अहमदाबाद की मदद से उपग्रह चैनल एज्यूसंट के माध्यम से एक दूरस्थ शिक्षा परियोजना शुरू की है। इस परियोजना के तहत राज्य में कुल 40 वर्चुअल लर्निंग सेंटर स्थापित किए गए हैं। इसके जरिए सीधे संपर्क किए जाते हैं।

राष्ट्रीय सेवा योजना

पारंपारिक विश्वविद्यालय की तरह 1500 मुक्त विश्वविद्यालय के छात्रों के लिए राष्ट्रीय सेवा योजना शुरू की गई है।

निम्नलिखित छात्रों को शुल्क में छूट दी जाती है

- 1) नेत्रहीन, विकलांग, मूक-बधीर, बधीर छात्र (देखें परिशिष्ट 3)।
- 2) विश्वविद्यालय और उनके परिवारों के नियमित वेतनमान कर्मचारी (स्वयं की पत्नी/ पति, दो से अधिक आश्रित बच्चे नहीं)।
- 3) पिछड़ा वर्ग (सरकारी नियमों के अधीन) छात्र।

उपरोक्त श्रेणी के उम्मीदवारों को संपूर्ण पाठ्यक्रम शुल्क का भुगतान करके प्रवेश दिया जाना चाहिए। उसके बाद विश्वविद्यालय/सरकार के नियमों के अनुसार शुल्क माफी की प्रक्रिया पूरी की जानी चाहिए। शुल्क की पूर्ति संबंधित को विश्वविद्यालय/सरकार के नियमानुसार की जाएगी।